

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE İKLİME DİRENÇLİ ORMANCILIK
PROJESİ – P179345
(İDOP)

PAYDAŞ KATILIM PLANI
(PKP)

07 HAZİRAN 2023

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	ii
Şekiller Listesi	ii
Kısaltmalar	iii
Tanımlar	v
Yönetici Özeti	vii
Giriş	xi
1. İDOP'A Genel Bakış.....	1
1.1. İDOP'un Genel Uygulama Yapısı	5
2. Paydaş Katılımına İlişkin Ulusal Mevzuata ve ÇSS10'a Kısa Genel Bakış	7
2.1. Ulusal Mevzuata Genel Bakış.....	7
2.2. ÇSS10 Gereklilikleri ve Ulusal Mevzuat ile ÇSS10 Arasındaki Boşluklar.....	7
2.3. Boşlukları Gidermeye Yönelik Tedbirler	8
3. Önceki Paydaş Katılım Faaliyetleri.....	9
3.1. Paydaş Katılımı ve ÇSYÇ, İYP ve PKP'nin açıklanması.....	10
4. Paydaş Belirleme ve Analiz	11
5. Paydaş Katılım Programı.....	14
5.1. İstişare için Önerilen Strateji	15
5.2. Dezavantajlı/Savunmasız Grupların Görüşlerini Yansıtmak için Önerilen Strateji.....	16
5.3. Vatandaş Katılımı	17
5.4. Paydaş Katılım Programına Genel Bakış	18
6. Paydaş Katılım Faaliyetlerinin Uygulanmasına İlişkin Kaynaklar ve Sorumluluklar	20
6.1. Tahmini Bütçe.....	20
7. Şikâyet Mekanizması	21
7.1. Etkin Bir Şikâyet Mekanizmasının Aşamaları	23
7.2. Ciddi Şikâyetlere Yönelik Kurallar ve Usuller	24
8. İzleme ve Raporlama	25
Ek-1. Orman Yangınları ile ilgili Anket	26
Ek-2. İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı.....	34
Ek-3. İDOP İhtiyaç Analizi Çalıştayı	54
Ek-4. ORKÖY Kredilerinin Kapsamını Belirlemek için Orman Köylüleri ile Yapılan Toplantılar	56
Ek-5. Yüzyüze Görüşmelerin Toplantı Notları.....	57
Ek-6. Taslak ÇSTP, ÇSYÇ, İYP ve PKP ile ilgili Alınan Görüşler	60
EK-7. Şikâyet Formu.....	66
EK-8. Şikâyet Kapama Formu.....	67

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. İDOP'un gösterge niteliğindeki paydaşlarına ilişkin özet.....	12
Tablo 2. İDOP'un uygulanması sırasında paydaş katılım programına genel bakış (hazırlık, uygulama ve inşaat ile alt projelerin operasyon aşamaları.....	19

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uygulama Düzenlemeleri.....	5
--------------------------------------	---

KISALTMALAR

5R	: Gözden geçirme ve analiz [Review and analysis], Risk azaltımı [Risk reduction], Hazırlık [Readiness], Müdahale [Response], İyileştirme [Recovery]
AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ATS	: Araç Takip Sistemi
B.	: Bakanlık
BAMB	: Beklenmedik Acil Durum Müdahale Bileşeni
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
COVID-19	: Koronavirüs Hastalığı 2019
CSİ/CT	: Cinsel Sömürü ve İstismar / Cinsel Taciz
Ç&S	: Çevresel ve Sosyal
ÇSÇ	: (Dünya Bankasının) Çevresel ve Sosyal Çerçevesi
ÇSD	: Çevresel ve Sosyal Değerlendirme
ÇSS'ler	: (Dünya Bankasının) Çevresel ve Sosyal Standartları
ÇSTP	: Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı
ÇSYÇ	: Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi
ÇSYP	: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı
DB	: Dünya Bankası
DİB	: Dışişleri Bakanlığı
DİT'ler	: Diğer İlgili Taraflar
Drn.	: Dernek
EYY	: Entegre Yangın Yönetimi
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü [Food and Agriculture Organization]
GM.	: Genel Müdürlük
GSM	: Mobil iletişim için küresel sistem [Global System for Mobile Communications]
GT	: Görev Tanımı
IBRD	: Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası
İ&D	: İzleme ve Değerlendirme
İDOP (Proje olarak da kullanılır)	: Türkiye İklim Dirençli Ormancılık Projesi
İHA	: İnsansız Hava Aracı
İKA	: İnsansız Kara Aracı
İİB	: İçişleri Bakanlığı
İM	: İl Müdürlüğü
İPA	: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı [Instrument for Pre-accession Assistance]
İYP	: İşgücü Yönetim Prosedürleri
KDS	: Karar Destek Sistemleri
KKD	: Kişisel Koruyucu Donanım
OAM	: Orman Amenajman Planları
OBM	: Orman Bölge Müdürlüğü
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
OİM	: Orman İşletme Müdürlüğü
OKS	: Olay Komuta Sistemi

OYİ	: Orman – Yerleşim yeri ilişkisi
PET’ler	: Projeden Etkilenen Taraflar
PGH	: Proje Geliştirme Hedefi
PKP	: Paydaş Katılım Planı
PİEK	: Proje İşletim El Kitabı
Proje (<i>İDOP olarak da kullanılır</i>)	: Türkiye İklimle Dirençli Ormancılık Projesi
PUB	: Proje Uygulama Birimi
PYK	: Proje Yönlendirme Komitesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SWOT	: Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler [Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats]
ŞM	: Şikâyet Mekanizması
TÇG	: Teknik Çalışma Grubu
TOB	: Tarım ve Orman Bakanlığı
UMKE	: Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi Birimi
YYP	: Yangın Yönetim Planı
VK	: Vatandaş Katılımı

TANIMLAR

Anlamli istişare iki yönlü bir süreçtir: (a) Proje teklifi hakkında ilk görüşleri almak ve proje tasarımına yön vermek için proje planlama sürecinin başlarında başlar; (b) Çevresel ve sosyal risklerin ve etkilerin belirlenmesi ve azaltılması noktasında proje tasarımı ve paydaş katılımını yönlendirmenin yolu olarak paydaş geri bildirimini teşvik eder; (c) Riskler ve etkiler ortaya çıktıkça süreklilik temelinde devam eder; (d) İlgili, şeffaf, nesnel, anlamlı ve kolay erişilebilir bilgiler, kültüre uygun bir formatta, ilgili yerel dil(ler)de ve paydaşların anlayabileceği şekilde, paydaşlarla anlamlı istişareler yürütülmesini sağlayan bir zaman çerçevesinde önceden tebliğ edilir ve paylaşılır; (e) Geri bildirimleri dikkate alır ve karşılık verir; (f) Projeden etkilenen taraflarla aktif ve kapsayıcı katılımı destekler; (g) Dışarıdan manipölasyon, müdahale, zorlama, ayrımcılık ve korkutma içermez ve (h) Borçlu tarafından belgelenir ve tebliğ edilir. (ÇSS10)

Anlamli paydaş katılımı proje döngüsü boyunca, iyi proje yönetiminin önemli bir yönüdür ve Borçlulara, etkilenen ve ilgili paydaşların deneyimlerinden, bilgilerinden ve endişelerinden öğrenmenin yanı sıra sorumluluklarının ve kaynaklarının kapsamını netleştirerek beklentileri yönetme fırsatları sunar. (ÇSS10)

Borçlu Türkiye Hükümeti adına Orman Genel Müdürlüğü'dür (OGM).

Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD), bir projenin çevresel ve sosyal etkilerinin ve risklerinin tanımlanmasını, bunların önlenmesini, en aza indirilmesini, azaltılmasını veya hafifletilmesini sağlamak için Borçlu tarafından kullanılan analiz ve planlama sürecini tanımlayan genel terimdir. (ÇSS1)

Çevresel ve Sosyal Değerlendirme Araçları (ÇSD Araçları) Borçlu tarafından ÇSD'nin yürütülmesi ve uygulanacak azaltım tedbirleri ve geçerli olduğu durumlarda ulusal ölçekte düzenleme gereklilikleri dahil olmak üzere böyle bir değerlendirmenin sonuçlarını belgelemek amacıyla kullanılan araçlar ve yöntemlerdir. Projede kullanılacak olan ÇSD araçlarının türü/tipleri, Dünya Bankası ile mutabakata varıldığı üzere, projenin niteliğine ve ölçeğine bağlıdır. Projede kullanılabilecek ÇSD araçlarından bazıları şunlardır: Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED), Çevresel ve Sosyal Denetim, Tehlike veya Risk Değerlendirmesi, Kümülatif Etki Değerlendirmesi, Sosyal Analiz ve Çatışma Analizi, Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP), Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), Bölgesel ÇSED, Sektörel ÇSED, Stratejik Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (SÇSD), Yeniden Yerleşim Planı, Geçim Kaynaklarının İyileştirilmesi Planı, Biyoçeşitlilik Eylem Planı, Kültürel Miras Yönetim Planı vb.

Bu belgede "ÇSD araçları", ÇSYÇ, İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP), Paydaş Katılım Planı (PKP), ÇSYP ve ÇSYP Kontrol Listesini ve bu araçların yapım aşamasındaki muadillerini ifade eder ve Proje/alt projeler kapsamında kullanılabilecek diğer ilgili yöntem ve araçları hariç tutmaz.

Paydaş (a) Projeden etkilenen veya etkilenmesi muhtemel (projeden etkilenen taraflar) ve (b) Proje ile ilgili (diğer ilgili taraflar) kişileri ya da grupları ifade eder. (ÇSS10)

Paydaş katılımı Borçlunun, kararlarından ve faaliyetlerinden etkilenen kişilerin yanı sıra kararlarının ve projenin uygulanması ve sonuçlarıyla ilgili diğer kişileri belirlediği, onlarla iletişim kurduğu ve iki yönlü bir diyalog yürüttüğü sürekli ve yinelenen bir süreçtir. (ÇSS10)

Proje yaşam döngüsü önerilen projenin tanımlanması ile başlar; projenin geliştirilmesi, ekonomik, mali ve çevresel ve sosyal açıdan değerlendirilmesi; Borçlular ve Banka arasındaki müzakereler ve proje uygulaması ile devam eder, projenin sonlandırılması ve faaliyetlere son verilmesi ile sona erer. (ÇSS10)

Şikâyet mekanizması şikâyetleri ve iyileştirmeye yönelik önerilerini zamanında alan ve bunlar doğrultusunda harekete geçen ve projeye bağlantılı olarak ortaya çıkan endişelerin ve şikâyetlerin

özümünü kolaylaştıran erişilebilir ve kapsayıcı bir sistem, süreç veya prosedürdür. **Etkili şikâyet mekanizması**, projeden etkilenen taraflara çözümler sunar ve meselelerin erken aşamada ele alınmasına yardımcı olur. (ÇSS10)

Vatandaş katılımı, vatandaşlar ve hükümetler veya özel sektör arasındaki DB Grubu müdahaleleri (politika diyalogu, programlar, projeler ve danışmanlık hizmetleri ve analitik) kapsamında, müdahalenin orta ve nihai kalkınma sonuçlarını iyileştirmek amacıyla vatandaşlara karar alma sürecinde yer veren iki yönlü etkileşimdir. (Dünya Bankası Grubu Operasyonlarında Vatandaş Katılımını Yaygınlaştırmaya Yönelik Stratejik Çerçeve)

YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye, üst orta gelir seviyesine sahip ve güçlü ekonomik büyüme kaydeden büyük bir ülke olarak, son zamanlarda sık sık meydana gelen ve yerel kayıplara yol açan sel, orman yangını, fırtına ve toprak kayması gibi iklim değişikliği etkileriyle mücadele etmektedir.¹ 2021 yılı, Türkiye'nin güney ve batı bölgelerinde tarihteki en şiddetli orman yangınlarını ve kuzey bölgesinde yıkıcı selleri beraberinde getirdi. Orman yangınlarının artması ve yağış miktarının hidroelektrik üretim için düşük kalması, gelecekte sera gazı emisyonlarına daha fazla katkıda bulunabilir ve Türkiye'nin 2053'te net sıfır emisyonu ulaşma taahhüdünü sekteye uğratabilir.² İklim değişikliği ilerledikçe, bu felaketler muhtemelen daha da kötüleşecek ve ekonomik etkileri daha da artacaktır. Bu nedenle, Türkiye'nin büyümesini sürdürmesi ve yüksek gelir düzeyine ulaşması için iklim ve afet risklerinin kapsamlı bir şekilde yönetilmesi şarttır.

Bu doğrultuda, Türkiye İklimle Dirençli Ormancılık Projesi'nin (bundan böyle Proje veya İDOP olarak anılacaktır) **Proje Geliştirme Hedeflerinde (PGH'lerinde)** de belirtildiği gibi, İDOP, *Entegre Yangın Yönetimi (EYY) için kurumsal kapasiteyi güçlendirmek ve Türkiye'deki hedef bölgelerdeki ormanların ve insanların orman yangınlarına karşı dayanıklılığını artırmak; ve ilgili bir Kriz veya Acil Durumda hızlı ve etkili bir şekilde müdahalede bulunmak* için önerilmiştir. İDOP ile elde edilmesi beklenen ana sonuçlar şunlardır:

- Ulusal EYY stratejisinin geliştirilmesi,
- Hedef bölgelerde EYY planlarının yapılması ve/veya güncellenmesi
- Hedef bölgelerdeki ormanların, orman yangınlarına karşı direncinin artırılması, ve
- Savunmasız hanelere iyileştirilmiş geçim fırsatlarının sunulması.

İDOP, Dünya Bankası Grubunun beş kuruluşundan biri olan Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın (IBRD) 400,0 milyon ABD doları tutarındaki kredisi ile finanse edilecek ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (Borçlu) adına Orman Genel Müdürlüğü (OGM) tarafından yürütülecektir.

Projenin Bileşenleri. Projenin, dört bileşeni bulunmaktadır:

- Bileşen 1. Orman Yangınlarına karşı ve Ormanların Direnci için Kurumların ve Toplumun Güçlendirilmesi (26,85 milyon ABD doları)
 - Alt Bileşen 1.1. Kurumsal çerçevenin, “Gözden Geçirme ve Analiz” yoluyla Entegre Yangın Yönetimine yönelik güçlendirilmesi (17,8 milyon ABD doları)
 - Alt Bileşen 1.2. Teknoloji ve kapasite geliştirme yoluyla Entegre Yangın Yönetimi için daha “Hazırlıklı Olunması” (9,05 milyon ABD doları)
- Bileşen 2. Hedef Bölgelerde İklimle Dirençli Ormanlara Yönelik Yatırımların Yapılması (366,4 milyon ABD doları)
 - Alt Bileşen 2.1. Orman yangınlarında “Risk Azaltma”ya yönelik kapsamın genişletilmesi (87,83 milyon ABD doları)
 - Alt Bileşen 2.2. “Müdahale” amaçlı operasyonel sistemlerin güçlendirilmesi (163,4 milyon ABD doları)
 - Alt Bileşen 2.3. Orman yangınlarından etkilenen arazilerin ve geçim kaynaklarının dirençli şekilde “İyileştirilmesi” (115,7 milyon ABD doları)
- Bileşen 3. Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme (6,75 milyon ABD doları)

¹ World Bank, 2022. Türkiye Adaptation and Resilience Assessment: A Whole-of-Economy Approach to Climate and Disaster Risks. Washington, DC.

² World Bank Group, 2022. Türkiye Country Climate and Development Report. Washington, DC.

- Bileşen 4. Beklenmedik Acil Durum Müdahale Bileşeni (BAMB)

Projenin uygulama alanı. Proje, öncelikli hedef bölgeler olarak tespit edilen ve Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Kilis, Manisa, Mersin, Muğla ve Osmaniye illerini kapsayan Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Mersin ve Muğla Orman Bölge Müdürlüklerinde uygulanacaktır.

Paydaş Katılım Planının Amacı. Ağustos 2016'da Dünya Bankası, Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ) olarak adlandırılan ve 1 Ekim 2018'den itibaren Yatırım Projesi Finansmanı yoluyla Dünya Bankası tarafından desteklenen tüm projelere uygulanan bir dizi çevresel ve sosyal politika benimsemiştir. Amaç, insanların ve çevrenin projenin potansiyel olumsuz etkilerinden korunması, bu sayede projenin kalkınma sonuçlarını iyileştirmesi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmesidir. Bu nedenle İDOP için bu Paydaş Katılım Planı (PKP) ve onun tamamlayıcı belgeleri olan Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ) ve İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) hazırlanmıştır.

Bu PKP, ÇSÇ'nin Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS) 10 *Paydaş Katılımı ve Bilgi Paylaşımına* uygun olarak hazırlanmıştır ve şunları amaçlar: (i) Borçluların paydaşları belirlemesine ve başta projeden etkilenen taraflar olmak üzere onlarla yapıcı bir ilişki kurmasına ve sürdürmesine yardımcı olacak sistematik bir paydaş katılım yaklaşımı oluşturmak, (ii) Paydaşların projeye olan ilgi ve destek düzeyini değerlendirmek ve görüşlerinin proje tasarımında ve çevresel ve sosyal performansta dikkate alınmasını sağlamak, (iii) projeden etkilenen taraflarla, onları potansiyel olarak etkileyebilecek konularda, proje yaşam döngüsü boyunca etkili ve kapsayıcı bir katılıma yönelik araçlar sağlamak ve bunları teşvik etmek, (iv) çevresel ve sosyal riskler ve etkiler hakkındaki uygun proje bilgilerinin paydaşlarla zamanında, anlaşılır, erişilebilir ve uygun bir tarz ve formatta paylaşılmasını sağlamak ve (v) projeden etkilenen taraflara, sorunlarını ve şikâyetlerini iletebilecekleri erişilebilir ve kapsayıcı araçlar sunmak ve Borçluların bu tür şikâyetlere yanıt vermesine ve yönetmesine olanak tanımak.

Yukarıdaki hedeflerle ilgili olarak, bu PKP'nin amacı (i) savunmasız/dezavantajlı kişilere/gruplara özel odaklanma ile, projeden etkilenen taraflar ve diğer ilgili taraflar arasında ayrım yaparak, Dünya Bankası ve OGM arasında mutabakata varıldığı şekilde, projenin yaşam döngüsü boyunca paydaşlarla etkileşimin zamanlaması ve yöntemlerini, (ii) projeden etkilenen taraflara ve diğer ilgili taraflara iletilecek bilgilerin sırası ve zamanlaması ile onlardan talep edilecek bilgilerin türünü, (iii) katılımın önündeki engelleri kaldırmak için kullanılacak tedbirler ve farklı şekilde etkilenen grupların görüşlerinin nasıl alınacağını, (iv) şikâyet ve iyileştirmeye yönelik önerileri zamanında almayı ve bunlara göre hareket etmeyi, İDOP ile bağlantılı olarak ortaya çıkan endişelerin ve şikâyetlerin çözümünü kolaylaştırmayı sağlayacak şikâyet mekanizmasını ve (v) paydaş katılım faaliyetlerinin uygulanmasına ve izlenmesine yönelik roller ve sorumlulukları ortaya koymaktır.

Uygulamaya Yönelik Kurumsal Düzenleme. OGM'nin Ankara'daki genel merkezinde Proje faaliyetlerinin çevresel ve sosyal (Ç&S) risk yönetimi, izleme, değerlendirme ve raporlaması da dahil olmak üzere Proje'nin günlük idaresinden ve uygulanmasından sorumlu olacak bir Proje Uygulama Birimi (PUB) kurulmuştur. OGM ayrıca, Projenin iletişim ve görünürlük stratejisinin yanı sıra Proje Şikâyet Mekanizmasının (ŞM) işletilmesinden sorumlu olacak bir İletişim Komitesi de kurmuştur. OGM tarafından PUB'ta istihdam edilecek bir sosyal uzman ve bir iletişim uzmanı Bu PKP'nin uygulanmasından sorumlu olacaktır.

Önceki Paydaş Katılımları. Projenin hazırlanması sırasında çalıştaylar ve yüz yüze toplantılar gerçekleştirilmiştir, bunlar:

- Orman yangınlarıyla ilgili anket (2021)

- İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı (13-15 Ekim 2021)
- AFAD ile resmi görüşme (6 Nisan 2022)
- İDOP İhtiyaç Analizi Çalıştayı (13-14 Ocak 2023)
- Eşleşen hibelerin kapsamını belirlemek üzere orman köylüleriyle toplantılar (Alt bileşen 2.3.c. Orman köyleri için geçim ve istihdam olanaklarının desteklenmesi) (8-10 Mart 2023)

Ek olarak, çevresel ve sosyal belgelerin hazırlanmasından sonra, projenin kapsamı ve bileşenleri, belgelerde tanımlanan çevresel ve sosyal etki ve riskler, bu etki ve riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için alınması gereken önlemler, proje uygulaması, tarafların rol ve sorumlulukları ile izleme ile ilgili yapılması gerekenler 15 Nisan 2023 tarihinde Orman Mühendisleri Odası ve Öz Orman-İş sendikasına anlatılmış, görüş ve önerileri alt proje faaliyetlerinin tasarımı sırasında göz önünde bulundurulmak üzere alınmıştır. Ayrıca, Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP), Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) ve Paydaş Katılım Planı'nın (PKP) taslak versiyonları Projenin web sitesinde (www.idop.com) 20 Nisan 2023 tarihinde yayınlanmış. Yayına ilişkin duyuru 24 Nisan 2023 tarihinde OGM'nin internet sitesinde görüş ve önerilerin info@idop.com.tr adresine iletebileceği notu ile yapılmıştır. Ayrıca çevresel ve sosyal dokümanlar 30 Nisan 2023 tarihinde resmi yazı ile ilgili kurumlara da gönderilmiştir.

Paydaş Belirleme ve Analiz. İDOP'ta, Proje paydaşları ÇSS10'a göre iki grup altında sınıflandırılacaktır. Bunlar; (i) Projeden Etkilenen Taraflar (PET'ler): mevzuatlarını yeniden düzenleyecek bakanlıklar ve bakanlıkların bağlı kuruluşları, İl Orman Yangınıyla Mücadele Komisyonları bünyesindeki kuruluşlar, belediyeler, hedeflenen Orman Bölge Müdürlükleri (OBM) kapsamında ormana yakın yerleşim yerlerinin muhtarlıkları, hedeflenen OBM'lerde ormanlara yakın alanlarda yaşayan/çalışan kişiler, hedeflenen OBM'lerde ormanların yakınında veya içinde tarım, hayvancılık veya arıcılıkla uğraşan kişiler; ormanlar, orman köyleri, biyoçeşitlilik, eko-sistemler, afetler, ipekböceği yetiştiriciliği, arıcılık vb. konularda faaliyet gösteren STK'lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler), Proje kapsamında yetiştirilecek yangın yönetimi uzmanları, Proje kapsamında yetiştirilecek arama kurtarma ekipleri, AFAD, itfaiye gönüllüleri, Millî Eğitim Bakanlığı, 7-14 yaş arası çocuklar, inşa edilecek tesislerin yakınında yaşayan/çalışan yerel halk, seçilen orman köylerindeki kadın orman işçileri, gözetleme kulelerinde görev yapmış personel, hibe/eşleşen hibe yararlanıcıları, kredi alacak çok amaçlı tarımsal kalkınma kooperatifleri, inşa edilecek tesislerin çalışanları, yerel ürün üreticileri (bitki, süt vb.); (ii) Diğer İlgili Taraflar (DİT'ler): mevzuat değişikliklerini onaylayacak merciler, bakanlıklar ve görüş bildirecek bakanlıklara bağlı kuruluşlar, valilikler, uluslararası kuruluşlar (örn. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, FAO, UNESCO), üniversiteler, Proje faaliyetlerine benzer faaliyetleri yürütmeye yetkili yabancı ülkelerdeki kuruluşlar, biyomoleküler ve genetik laboratuvarına sertifika verecek uluslararası kuruluşlar, şirketler (örn. bilgi ve teknoloji, savunma, havacılık, GSM, inşaat, ormancılık vb.), faaliyetlere izin belgesi verecek kamu kuruluşları (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, elektrik dağıtım şirketleri vb.), hayvan satıcıları, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Dünya Bankası, OGM'nin diğer birimleri, diğer STK'lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) ve medya. Ayrıca, orman köylerinde yaşayan engelli kişiler ve kadınlar, istişare toplantılarına katılım kısıtlamaları nedeniyle dezavantajlı/savunmasız gruplar ya da kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Paydaş Katılım Programı. İDOP paydaş katılım programının amacı hem paydaşları Proje hakkında bilgilendirmek hem de Projenin potansiyel çevresel ve sosyal etkileri hakkında onların görüşlerini almaktır. Projenin uygulanması sırasında, paydaş katılım faaliyetleri mümkün olduğunca erken başlayacak ve Proje yaşam döngüsü boyunca devam edecektir. Alt projelerin paydaş katılım faaliyetlerinin sıklığı, bu faaliyetlerin ölçeğine ve kapsamına bağlı olarak değişecektir. Genel olarak paydaş görüşmelerinin tarih, saat ve yeri toplantılardan en az 15 gün önce duyurulacak ve tüm paydaşların mevcudiyeti ve erişilebilirliği dikkate alınarak belirlenecektir. (i) Alt projelerin amacı, kapsamı ve mevcut teknik detayları, (ii) ilgili odak

noktalarının şikâyet mekanizması ve iletişim bilgileri, (iii) alt proje hakkında kamuya açıklanan bilgilerin mevcudiyeti, planlı istişarelerden önce açıklanacaktır.

Vatandaş Katılımı. Projede, Proje Operasyon Kılavuzuna (POM) dahil edilecek bir Vatandaş Katılımı (VK) stratejisi geliştirilecek ve uygulayacaktır. VK stratejisi, proje faaliyetleri ve VK süreci hakkında çok sayıda kanal aracılığıyla vatandaşlardan ve proje yararlanıcılarından aktif ve düzenli olarak sınırsız geri bildirim almak üzere tasarlanacaktır. VK mekanizmaları proje bileşenleri kapsamında geliştirilecek ve uygulanacaktır.

Paydaş Katılım Faaliyetlerinin Uygulanmasına Yönelik Kaynaklar ve Sorumluluklar. PUB'nin sosyal uzmanı, bu PKP ile ilgili hususların eşgüdümünü sağlayacak, yönetecek, uygulayacak, izleyecek ve raporlayacaktır. PKP'nin uygun şekilde hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamak için Orman Bölge Müdürlükleri ve Orman İşletme Müdürlüklerine kapasite destek eğitimleri verilecektir.

Şikâyet Mekanizması. Proje yaşam döngüsü boyunca paydaşlar ve vatandaşlar ile iletişimi sağlamak için, İletişim Komitesi tarafından bir ŞM oluşturulacak ve PUB ile eşgüdümlü olarak işletilecektir. Şikâyet Mekanizması (ŞM) gereklilikleri, ihale belgelerinde ve Yüklenicilerle imzalanan sözleşmelerde düzenlenecektir.

İzleme ve Raporlama. Paydaş katılım faaliyetleri periyodik olarak izlenecek ve PUB'nin sosyal uzmanı tarafından yılda iki kez Proje ilerleme raporları şeklinde raporlanacaktır. ŞM ile ilgili izleme ve raporlama, İletişim Komitesi tarafından gerçekleştirilecek ve PUB'ye gönderilecektir. PUB'nin sosyal uzmanı her iki raporu konsolide edecektir.

Bütçe Kategorileri	Tahmini Maliyet
1. Ç&S ekibinin kurulması	
<i>Bir (1) Kıdemli Sosyal Uzman</i>	<i>180.000 ABD doları</i>
<i>Bir (1) İletişim Uzmanı</i>	<i>120.000 ABD doları</i>
Ara toplam	300.000 ABD doları
2. İletişim ve Görünürlük Aktiviteleri	
<i>Proje Açılış Seremonisi</i>	<i>20.000 ABD doları</i>
<i>Proje Kapanış Seremonisi</i>	<i>20.000 ABD doları</i>
<i>Ara Bilgilendirme Seremonileri</i>	<i>300.000 ABD doları</i>
Ara toplam	340.000 ABD doları
3. Tanıtım Malzemeleri ve Paketleri	1.500.000 ABD doları
4. ORKÖY Programları için İzleme ve Değerlendirme Faaliyetleri (faydalanıcı memnuniyet anketi dahil)	100.000 ABD doları
6. Şikâyet Mekanizması	250.000 ABD doları
Toplam ÇSYÇ Uygulama Bütçesi	2.490.000 ABD doları

GİRİŞ

Geniş topraklara, üst-orta düzey gelir düzeyine ve güçlü bir ekonomik büyüme geçmişine sahip olan Türkiye, gıda fiyatlarının artması ve tarımsal üretimin azalmasıyla hissedilir hale gelen iklim değişikliğinin etkileri konusunda son zamanlarda zorlanmaktadır³. Ayrıca taşkın, orman yangını, fırtına ve heyelan gibi iklim değişikliğinin diğer etkileri de sıklıkla gözlemlenip yerel düzeyde zararlara yol açmaktadır⁴. Uzayan kuraklık dönemleri, aşırı sıcaklık ve orman yangınlarının yanı sıra sıklığı giderek artan aşırı yağmur ve taşkınlar ile birlikte yağış eğilimlerinde giderek arttığı görülen anormallikler de dahil olmak üzere iklim modelleri, halihazırda gözlemlenen eğilimlerin daha da kötüleşeceğini öngörmektedir⁵. Ayrıca 2021 yılında Türkiye'nin güney ve batı bölgelerinde tarihin en şiddetli orman yangınları görülürken kuzey bölgesinde ise felaket boyutunda taşkınlar yaşanmıştır. Artan orman yangınları ve azalan yağışlar, ileride sera gazı emisyonlarının artmasına neden olup Türkiye'nin 2053 yılında sıfır emisyonu ulaşma taahhüdünü sekteye uğratabilir⁶. İklim değişmeye devam ederken bu afetlerin de daha kötü bir hal alması ve ekonomiye yönelik etkilerini artırması muhtemeldir. Bu nedenle Türkiye'nin büyümeye devam etmesi ve yüksek gelirli ülke konumuna ulaşabilmesi için iklim ve afet risklerinin kapsamlı şekilde yönetilmesi elzemdir.

Bu doğrultuda, Türkiye İklim Dirençli Ormancılık Projesi'nin (bundan böyle Proje veya İDOP olarak anılacaktır) **Proje Geliştirme Hedeflerinde (PGH'lerinde)** de belirtildiği gibi, İDOP, *Entegre Yangın Yönetimi (EYY) için kurumsal kapasiteyi güçlendirmek ve Türkiye'deki hedef bölgelerdeki ormanların ve insanların orman yangınlarına karşı dayanıklılığını artırmak; ve ilgili bir Kriz veya Acil Durumda hızlı ve etkili bir şekilde müdahalede bulunmak* için önerilmiştir. İDOP ile edilmesi beklenen ana sonuçlar şunlardır:

- Ulusal EYY stratejisinin geliştirilmesi,
- Hedef bölgelerde EYY planlarının yapılması ve/veya güncellenmesi
- Hedef bölgelerdeki ormanların, orman yangınlarına karşı direncinin artırılması, ve
- Savunmasız hanelere iyileştirilmiş geçim fırsatlarının sunulması.

İDOP, Dünya Bankası Grubunun beş kuruluşundan biri olan Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın (IBRD) 400,0 milyon ABD doları tutarındaki kredisi ile finanse edilecek ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (Borçlu) adına Orman Genel Müdürlüğü (OGM) tarafından yürütülecektir.

Paydaş Katılım Planının Amacı

Ağustos 2016'da Dünya Bankası (DB), Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ) olarak adlandırılan ve 1 Ekim 2018'den itibaren Yatırım Projesi Finansmanı yoluyla Dünya Bankası tarafından desteklenen tüm projelere uygulanan bir dizi çevresel ve sosyal politika benimsemiştir. Amaç, insanların ve çevrenin projenin potansiyel olumsuz etkilerinden korunması, bu sayede projenin kalkınma sonuçlarını iyileştirmesi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmesidir. Bu politikalar, borçlu hükümetlerin yatırım projelerine yönelik Dünya Bankası desteği alabilmeleri için belirli çevresel ve sosyal riskleri ele almalarını gerektirmektedir.⁷ Bu gereklilik doğrultusunda, İDOP için bu Paydaş Katılım Planı (PKP) ve onun tamamlayıcı belgeleri olan

³ Dellal I. ve Unuvar I., 2019. İklim Değişikliğinin Türkiye'nin Gıda Tedarikine Etkisi J. Environ. Prot. Ecol. 20. 292-700.

⁴ Dünya Bankası Türkiye Uyum ve Dayanıklılık Değerlendirmesi: İklim ve Afet Risklerine Yönelik Bütün Ekonomi Yaklaşımı Washington, DC.

⁵ Türkiye Cumhuriyeti. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2018 UNFCCC'ye Yönelik Yedinci Ulusal Beyan

⁶ Dünya Bankası Grubu, 2022 Türkiye İklim ve Kalkınma Raporu Washington, DC.

⁷ <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-policies>

Çevresel ve Sosyal Çerçeve (ÇSÇ) ve İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) hazırlanmıştır. Tüm bu belgeler, Proje İşletim El Kitabına (PIEK'e) dahil edilecek ve İDOP'un uygulanmasına temel oluşturacaktır.

Bu PKP, ÇSÇ'nin Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS) 10 *Paydaş Katılımı ve Bilgi Paylaşımı*'na uygun olarak hazırlanmıştır. Söz konusu standart, iyi bir uluslararası uygulamanın temel unsuru olarak Borçlu ile proje paydaşları arasında açık ve şeffaf katılımın önemini kabul eder ve aşağıdakileri hedefler:

- Borçluların paydaşları belirlemesine ve başta projeden etkilenen taraflar olmak üzere onlarla yapıcı bir ilişki kurmasına ve sürdürmesine yardımcı olacak sistematik bir paydaş katılım yaklaşımı oluşturmak.
- Paydaşların projeye olan ilgi ve destek düzeyini değerlendirmek ve görüşlerinin proje tasarımında ve çevresel ve sosyal performansta dikkate alınmasını sağlamak.
- Projeden etkilenen taraflarla, onları potansiyel olarak etkileyebilecek konularda, proje yaşam döngüsü boyunca etkili ve kapsayıcı bir katılıma yönelik araçlar sağlamak ve bunları teşvik etmek.
- Çevresel ve sosyal riskler ve etkiler hakkındaki uygun proje bilgilerinin paydaşlarla zamanında, anlaşılır, erişilebilir ve uygun bir tarz ve formatta paylaşılmasını sağlamak.
- Projeden etkilenen taraflara, sorunlarını ve şikâyetlerini iletebilecekleri erişilebilir ve kapsayıcı araçlar sunmak ve Borçluların bu tür şikâyetlere yanıt vermesine ve yönetmesine olanak tanımak.

Etkili paydaş katılımı, projelerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğini daha iyi hale getirebilir, projenin daha fazla kabullenilmesini sağlayabilir, proje tasarımı ve uygulamasına önemli bir katkı sunabilir.

Paydaş katılımı, proje yaşam döngüsü boyunca yürütülen kapsayıcı bir süreçtir. Uygun şekilde tasarlanıp uygulandığında, projenin çevresel ve sosyal risklerinin başarıyla yönetilmesinde önemli olan güçlü, yapıcı ve duyarlı ilişkilerin geliştirilmesini destekler. Paydaş katılımı, proje geliştirme sürecinin erken aşamasında başlatıldığında en fazla etkiyi yaratır ve başlangıçta alınan proje kararlarının ve projenin çevresel ve sosyal risklerinin ve etkilerinin değerlendirilmesi, yönetimi ve izlenmesi sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Yukarıdaki hedeflerle bağlantılı olarak, bu PKP'nin amacı, proje ömrü boyunca erken, sık ve açık iletişim ile paydaş beklentilerini yöneterek ve risklerin yönetimini destekleyerek olası ihtilafları ve gecikmeleri azaltmaktır. Dolayısıyla bu PKP aşağıdaki hususları tanımlar:

- a) savunmasız/dezavantajlı kişilere/gruplara özel odaklanma ile, projeden etkilenen taraflar ve diğer ilgili taraflar arasında ayrım yaparak, Dünya Bankası ve OGM arasında mutabakata varıldığı şekilde, projenin yaşam döngüsü boyunca paydaşlarla etkileşimin zamanlaması ve yöntemleri,
- b) projeden etkilenen taraflara ve diğer ilgili taraflara iletilecek bilgilerin sırası ve zamanlaması ile onlardan talep edilecek bilgilerin türü,
- c) katılımın önündeki engelleri kaldırmak için kullanılacak tedbirler ve farklı şekilde etkilenen grupların görüşlerinin nasıl alınacağı,
- d) şikâyet ve iyileştirmeye yönelik önerileri zamanında almayı ve bunlara göre hareket etmeyi, İDOP ile bağlantılı olarak ortaya çıkan endişelerin ve şikâyetlerin çözümünü kolaylaştırmayı sağlayacak şikâyet mekanizması,
- e) paydaş katılımı faaliyetlerinin uygulanmasına ve izlenmesine yönelik roller ve sorumluluklar.

Bu belgenin hazırlandığı tarihte Proje faaliyetlerinin tasarımı ve kesin yerleri bilinmediğinden, bu PKP bir çerçeve işlevi görür. Ayrıca ÇSS10 ile tutarlı şekilde paydaş katılımı için izlenecek ilkeleri belirler ve temel bilgiler bilinir hale geldikçe insanların nasıl bilgilendirileceğini gösterir. Daha sonra, İDOP'un uygulanması sırasında, bu PKP'de belirtilen ilkelere dayalı olarak her faaliyet için, faaliyetin uygulanmasından önce, alt projeye özel PKP'ler hazırlanacaktır. Bu PKP ve alt projeye özgü PKP'lerin her biri "sürekli güncellenebilecek

bir belge” olarak hazırlanacak ve proje koşulları ve paydaş endişelerinin değişmesi veya yenilerinin ortaya çıkması ya da ulusal mevzuat veya kurumsal yönergelerde değişiklik olması durumunda faaliyetin uygulanması sırasında güncellenmesi gerekebilecektir.

PKP Yapısı

Bu PKP sekiz bölümden oluşmaktadır.

Bölüm 1. İDOP’a Genel Bakış: Bileşenlerin ayrıntılı özetlerini ve İDOP uygulama düzenlemelerini sunar.

Bölüm 2. Paydaş Katılımına İlişkin Ulusal Mevzuata ve ÇSS10’a Kısa Genel Bakış: Türk mevzuatının paydaş katılımına ilişkin temel yönlerini; ÇSS10 ile ilgili boşlukları ve boşlukların giderilmesi için alınacak tedbirleri ortaya koyar.

Bölüm 3. Önceki Paydaş Katılım Faaliyetlerinin Kısa Özeti: Önceki istişare ve bilgilendirme faaliyetlerinin özetini sunar.

Bölüm 4. Paydaş Belirleme ve Analiz: Proje hakkında bilgilendirilecek ve danışılacak olan kişiler, gruplar veya topluluklar gibi kilit paydaşları belirler. Bunlar; (i) projeden etkilenen veya etkilenmesi muhtemel olanlar (projeden etkilenen taraflar), (ii) Proje ile ilgili olabilecekler (diğer ilgili taraflar), (iii) dezavantajlı/savunmasız kişiler ya da gruplardır. Ayrıca proje paydaş ihtiyaçlarının özetini sunar.

Bölüm 5. Paydaş Katılım Programı: Paydaş katılım programının amacı ve zamanlaması, bilgi paylaşımı için önerilen strateji, istişare için önerilen strateji, savunmasız grupların görüşlerini sürece dahil etmek için önerilen strateji, zaman çizelgeleri ve yorumların gözden geçirilmesi hakkında bilgi verir.

Bölüm 6. Paydaş Katılım Faaliyetlerinin Uygulanmasına Yönelik Kaynaklar ve Sorumluluklar: Yönetim işlevleri ve sorumluluklarını tanımlar.

Bölüm 7. Şikâyet Mekanizması: Paydaşların ve vatandaşların şikâyetlerini ve endişelerini proje yönetiminin dikkatine sunabilecekleri süreci ve bunların nasıl değerlendirilip ele alınacağını açıklar.

Bölüm 8. İzleme ve Raporlama: Paydaşların izleme faaliyetlerine katılımı ve paydaş gruplarına geri bildirimde bulunmalarına ilişkin düzenlemeler getirir.

1. İDOP'A GENEL BAKIŞ

Türkiye'nin, kapsamlı bir orman yangını yönetimi yaklaşımıyla iklim değişikliğine dayanıklı orman arazilerini şekillendirmesi ve iklim değişikliği nedeniyle artan orman yangını riskine karşı hazırlıklılık durumunu güçlendirmesi faydalı olacaktır.⁸ Türkiye'deki orman yangını riski, arazi kullanım değişiklikleri, demografik değişiklik, yakıt birikimi dahil olmak üzere başka yerlere benzer baskılardan kaynaklanmaktadır ve iklim değişikliğinden etkilenmektedir. Türkiye'de 2021 yılında kabul edildiği üzere, yangınla mücadele tek başına aşırı düzeydeki orman yangını sorununu çözemeyeceğinden, bu temel faktörlerin ele alınması gerekmektedir. Aşırı düzeydeki orman yangını tehlikelerini oluşturan karmaşık ve çoklu sorunları anlamak ve ele almak amacıyla sürekli iyileştirme için sürekli kullanımla kolayca uygulanabilen sistematik bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Entegre Yangın Yönetimi (EYY), ülkelerin orman yangınlarıyla başa çıkma çabalarıyla gelişmiştir ve biyolojik, çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik etkileşimleri göz önünde bulunduran orman yangını sorunlarını ele almaya yönelik bütüncül bir yaklaşımdır.⁹ EYY, afetlerle ve bunların yönetiminde kullanılan Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi 2015-2030¹⁰ ile uyumlu beş unsuru (5R) dikkate alır: i) Orman yangını ile ilgili sorunların “Gözden Geçirilmesi ve Analizi [Review and Analysis]” ve olumlu değişim için seçeneklerin belirlenmesi; (ii) kaynakları altta yatan nedenlere odaklayarak orman yangınlarını önlemek için “Risk Azaltımı [Risk Reduction]”; (iii) Orman yangınlarıyla mücadeleye için “Hazırlık [Readiness]”; iv) İstenmeyen veya zarar veren orman yangınlarına uygun müdahaleler için “Müdahale [Response]” ve (v) topluluğun iyilik halini, altyapıyı ve yangından zarar görmüş arazileri eski haline getirmek için “İyileştirme [Recovery]”. EYY ve 5R, Türkiye'de orman yangını yönetimini etkileyen kısıtlamaların sistematik olarak ele alınmasını sağlayabilecek esnek bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla bu Projenin, Türkiye'nin hedeflenen bölgelerinde, (Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Mersin ve Muğla Orman Bölge Müdürlükleri [OBM]¹¹) uluslararası en iyi uygulamalara dayalı, Türkiye'nin diğer bölgelerinde de uygulanabilecek bir EYY modeli sunması beklenmektedir. Tüm bu OBM'ler, Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinin kıyı şeridinde yer alan ormanlara sahiptir ve Türkiye Orman Yangını Risk Haritasında “çok yüksek riskli” olarak tanımlanmaktadır¹².

Projenin, aşağıdaki paragraflarda açıklandığı üzere dört bileşeni vardır.

Bileşen 1. Orman Yangınlarına karşı ve Ormanların Direnci için Kurumların ve Toplumun Güçlendirilmesi (26,85 milyon ABD doları). Bu bileşenin amacı, politika ve düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve gerektiğinden düzenlenmesi, kurumsal güçlendirme ve eşgüdüm yoluyla toplumu, kurumları ve ormanları iklim değişikliğinin şiddetlendirdiği daha sık ve şiddetli orman yangınlarına daha iyi hazırlamak için “Gözden Geçirme ve Analiz” ile “Hazırlık” süreçlerini hayata geçirmektir. İki alt bileşeni vardır.

Alt Bileşen 1.1. Kurumsal Çerçevenin “Gözden Geçirme ve Analiz” Yoluyla Entegre Yangın Yönetimine Yönelik Güçlendirilmesi (17,8 milyon ABD doları). Bu alt bileşen, EYY için kurumsal çerçeveyi ve bilgi tabanını güçlendirmeyi ve hem ulusal hem de yerel düzeyde büyük orman

⁸ Wunder, S. ve diğ. 2021. Resilient landscapes to prevent catastrophic forest fires: Socioeconomic insights towards a new paradigm. Forest Policy and Economics 128 (2021).

⁹ FAO, 2019. FAO Strategy on Forest Fire Management. Rome.

¹⁰ <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>

¹¹ Bu OBM'ler, Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Kilis, Manisa, Mersin, Muğla ve Osmaniye illerini kapsamaktadır (bkz. Bölüm 2.2-Şekil 11).

¹² OGM'nin Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden alınan topografya, bitki örtüsü ve yakıtlar, yağış ve orman yangını tehlike derecesine ilişkin veri setlerini dikkate alan ve birleştiren bir orman yangını risk değerlendirme süreci kullanır (bkz. Bölüm 2.2-Şekil 13).

yangınlarına yönelik müdahaleler için stratejiler oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu alt bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) orman yangını risklerine yanıt verme konusundaki boşlukları belirlemek ve ele almak için orman yangınları ve ilgili sektörlerle ilişkin yasal ve kurumsal çerçevelerin (politikaların, mevzuatın ve yönetmeliklerin) gözden geçirilmesi düzenlemelerin yapılması ve karar için ilgili makamlara sunulması
- (ii) Türkiye için Ulusal EYY Stratejisinin hazırlanması ve OGM'nin "2024-2043 Ulusal Ormancılık Programı"nın, iklim, orman ve orman yangınlarına dayanıklılık konularını içerecek şekilde güncellenmesi,
- (iii) hedeflenen bölgelerdeki Orman İşletme Müdürlüklerinin (OİM'lerin) için Yangın Yönetim Planlarının güncellenmesi,
- (iv) uluslararası en iyi uygulamalara dayalı olarak Türkiye için Olay Komuta Sistemi (OKS) yaklaşımının gözden geçirilmesi ve güçlendirilmesi,
- (v) Türkiye'nin yangınla ilgili soruşturma ve yangın sonrası neden belirleme kapasitesinin güçlendirilmesi,
- (vi) iklim değişikliğinin getirdiği riskler ve orman karbon stokları üzerindeki etkileri dahil olmak üzere orman ve orman yangını dayanıklılığının farklı yönlerine ilişkin bilgiyi artırmaya yönelik çalışmaların yürütülmesi, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetlerini orman yönetim planlamasına dahil edilmesi ve ormanlar için bir iklim değişikliği uyum stratejisinin geliştirilmesi vb.

Alt Bileşen 1.2. Teknoloji ve Kapasite Oluşturma Yoluyla Entegre Yangın Yönetimi için daha "Hazırlıklı Olunması" (9,05 milyon ABD doları). Bu alt bileşen, gelişmiş teknolojiler, OGM ve Türkiye'deki diğer paydaşlar bünyesindeki EYY'nin temel unsurlarına yönelik farkındalık ve kapasite ile aşırı düzeydeki orman yangınlarıyla mücadele için "Hazırlığı" güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu alt bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) orman yangını tehlike derecesini ve orman yangını algılama sistemlerini iyileştirmek amacıyla gelişmiş orman yangını tahmini ve etkili müdahale için kaynak tahsisi dahil olmak üzere en son teknolojilere dayalı EYY için bir dijital karar destek sisteminin geliştirilmesi,
- (ii) OGM ve diğer ilgili kurumlar, yerel makamlar, orman köylüleri ve uygun olan diğer paydaşlar için EYY ve OKS ile ilgili eğitim programlarının tasarlanması ve sunulması,
- (iii) OGM'nin arama ve kurtarma ekiplerinin ve gönüllü orman yangını söndürme ekiplerinin, uluslararası en iyi uygulamalara ve ilgili başarılı deneyimlere dayalı olarak yeterli beceri ve donanıma sahip olacak şekilde güçlendirilmesi
- (iv) Hedeflenen bölgelerde ormancılık eğitim okullarının kurulması yoluyla genç nüfusa yönelik eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi de dahil olmak üzere, orman yangınları sırasında ve sonrasındaki faaliyetlerde halkın rolünü dikkate alarak, orman yangınları ve iklim değişikliği konusunda ulusal bir kamuoyu farkındalığı ve iletişim kampanyasının hazırlanıp yürütülmesi

Bileşen 2: Hedef Bölgelerde İklim Dirençli Ormanlara Yönelik Yatırımların Yapılması (366,4 milyon ABD doları). Bu bileşen, söndürme ve önleme arasında dengeli bir yaklaşım kullanarak "Risk Azaltımını", "Müdahale" kapasitesini artırmayı ve hedef alanlarda "İyileştirme" yaklaşımı ile orman yangınlarından etkilenen arazileri eski haline getirmeyi amaçlayan iklim dayanıklı ormanlara yönelik yatırımları destekleyecektir. Bu yatırımlar, aynı zamanda iklim değişikliğinin artan risklerinin gelecekte neden olacağı orman yangınlarına karşı orman ve toplum dayanıklılığını artıracaktır. Her "5R" için yatırım paketleri, ihtiyaçlarına göre hedeflenen alanlara göre özelleştirilecek ve Proje kapsamında geliştirilecek EYY planları

aracılığıyla uygulanarak gelecekte ölçeklenebilirlik ve tekrarlanabilirlik sağlanacaktır. Ankara’da bulunan OGM, bu Bileşenin genel yönetim ve gözetiminden sorumlu olacaktır. Bununla birlikte uygulama, her hedef bölgelerdeki OBM’ler tarafından yürütülecektir. Bu bileşenin üç alt bileşeni vardır.

Alt Bileşen 2.1. Orman Yangınlarında “Risk Azaltma”ya Yönelik Kapsamın Genişletilmesi (87,83 milyon ABD doları). Bu alt bileşen, orman yangınlarını besleyen yakıt yükünü yöneterek ve orman yangınlarının yayılmasını azaltmak için seçenekler geliştirerek hedef alanlarda orman yangını riskini azaltmayı amaçlayan yatırımları destekleyecektir. Bu alt bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) yangın mevsiminde ormana erişime zorluk olmamasını sağlamak için orman yolu ağının bakımının desteklenmesi,
- (ii) mevcut ormanlarda yangına dayanıklılığı ve orman dayanıklılığını artırmaya yönelik silvikültürel müdahaleler, örneğin: seçilen alanlarda yolların kenarları ve elektrik iletişim hatlarının geçiş noktalarında yangın bariyerleri ve sınır çizgileri; yakıt yükü yönetimi müdahaleleri (örn. seyreltme, otlatma); orman alanları, yerleşim yerleri ve tarım alanları arasında orman yangınına daha dayanıklı türlerle tampon bölgeler oluşturulması; ormanlarda doğal açıklıkların korunması veya oluşturulması,
- (iii) ormancılık ve orman yangını yönetiminde İş Sağlığı ve Güvenliği konularında kadınlara yönelik özel eğitim programı da dahil olmak üzere, çiftçiler tarafından tarımsal kalıntıların yakılması, rekreasyon alanlarında kamp ateşi yönetimi vb. gibi konularda eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri yoluyla yerel toplulukların ve paydaşların risk azaltma faaliyetlerine dahil edilmesi.

Alt Bileşen 2.2. “Müdahale” için Operasyonel Sistemlerin Güçlendirilmesi (163,4 milyon ABD doları). Bu alt bileşen, kontrolden çıkmadan önce büyük orman yangınlarına müdahale, söndürme ve kontrol altına alma kabiliyetini güçlendirmeyi amaçlayan seçili yatırımları (mevcut kapasitelere dayanarak) destekleyecektir. Bu alt bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) insansız gözetleme kuleleri aracılığıyla gözetleme ve algılama yaklaşımlarını modernize ederek orman yangınına algılama süresinin ve kapasitesinin iyileştirilmesi,
- (ii) eski ekipmanın değiştirilmesi ve dijital radyo iletişim sistemlerinin kurulması yoluyla iletişim ve sevk sistemlerini geliştirerek orman yangınları için ilk müdahale süresinin iyileştirilmesi,
- (iii) orman yangınlarına müdahale kapasitesinin yanı sıra sel, deprem vb. diğer afetlere müdahale ve kurtarma kapasitesini güçlendirmek için kara araçlarının ve makinelerinin yenilenmesi ve artırılması.

Alt Bileşen 2.3. Orman Yangınlarından Etkilenen Arazilerin ve Geçim Kaynaklarının Dirençli Şekilde “İyileştirilmesi” (115,7 milyon ABD doları). Bu alt bileşen, orman yangınlarından etkilenen arazilerin ve geçim kaynaklarının iyileştirilmesi ve onarımına yönelik yatırımları destekleyecektir. Yangından etkilenen alanlarda, gelişmiş karbon tutulumuna katkıda bulunan peyzaj onarım faaliyetleri uygulanacaktır. Sürdürülebilir yerel kalkınmaya katkı sağlayan eğitim, ormana dayalı geçim kaynakları ve istihdam yoluyla orman köylerine ve diğer topluluklara ekonomik fırsatlar sunulacaktır. Bu alt bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) iklime ve yangına dayanıklı ağaç türlerinin belirlenmesi ve üretimi için araştırma ve geliştirme yapmak ve gen bankası işlevi görmek üzere özel bir laboratuvarın kurulması,
- (ii) iklim değişikliğine ve diğer stres faktörlerine (örn. zararlılar) dayanıklılığı ve yangın sonrası biyolojik çeşitliliği ve ekosistem hizmetlerinin üretimini korumak için (örn. selden korunma,

toprak erozyonu, vb.), iklim akıllı teknikler kullanılarak orman yangını nedeniyle yanan alanların onarımı,

- (iii) EYY planları doğrultusunda doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini teşvik etmek üzere belirli alt projeler için hibeler ve mikro krediler sağlayarak orman köylerindeki savunmasız hane halklarının geçim kaynaklarının ve istihdamının desteklenmesi. Geçim kaynağı destek faaliyetleri, orman köylerine geçim ve istihdam olanakları sağlamak için, OGM'nin Türkiye genelinde uzun zamandır uyguladığı Orman ve Köy İlişkileri Programının (ORKÖY) hedef bölgelerde (özellikle depremde etkilenen bölgelerde ¹³) yaygınlaştırılması yoluyla uygulanacaktır. Kadın girişimcilere farklılaştırılmış destekler de dahil olmak üzere, bu Programın zaten desteklediği, devam etmekte olan Türkiye Dayanıklı Peyzaj Entegrasyon Projesi'nden (TULİP, 172562) öğrenilen derslere özel önem verilecektir.

Proje kapsamında desteklenecek alt projeler şunlardır: (a) aşırı ısıya / orman yangınına ve sellere dayanacak hava koşullarına dayanıklı malzemelerle tasarlanmış iklime duyarlı/dayanıklı konut tadilatları ve daha az emisyonlu, enerji verimliliğine ilişkin en yüksek AB normlarına uygun enerji verimli elektrik ve ısıtma sistemleri (çatı kaplama, mantolama, iç elektrik tesisatı, kat kaloriferi); (b) enerji verimliliği ve dayanıklılığı oluşturmaya yardımcı olacak güneş fotovoltaik sistemleri; (c) tozlaşma yoluyla ekosistem hizmetlerinin dayanıklılığını da artıran teknik arıcılık; (d) EYY planları doğrultusunda orman yönetimini destekleyecek, verimliliği artırırken mevcut en son teknolojiye ve emisyonların ve kirliliğin azaltılmasına ilişkin AB normlarına uygun ormancılık mekanizasyonu (traktör, motorlu testere ve koruyucu giysi, tomruk vinci, istifleyici yükleyici, tomruk makinesi); (e) iklim dostu hayvansal üretim (iklim dostu mera yönetimi, besi hayvanları için barınaklar, besleme tezgahları gibi iklime dayanıklı altyapılar da dahil olmak üzere); (f) bitkisel üretim; (g) kadın girişimcilerin ormana dayalı girişimleri; (h) ipekböceği yetiştiriciliği; (i) bölgesel ürünlerin değerlendirilmesi ve ilgili üretim ve değer zinciri fırsatlarının güçlendirilmesine yönelik tesisler (paketleme tesisleri, soğuk hava depoları, süt toplama merkezleri).

Bileşen 3: Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme (6,75 milyon ABD doları). Bu bileşen, etkili ve etkin proje uygulaması için artan işletme maliyetlerini ve diğer uygun harcamaları destekleyecektir. Bu bileşen aşağıdaki faaliyetleri içerecektir:

- (i) OGM'nin Proje Uygulama Birimi (PUB) için teknik, finansal, çevresel ve sosyal kapasitelerin güçlendirilmesi de dahil olmak üzere proje yönetimi desteği,
- (ii) şikâyetlerin giderilmesi, toplumsal cinsiyet konuları ve vatandaş katılımı dahil olmak üzere çevresel ve sosyal risk yönetimine uyum desteği,
- (iii) proje iletişim ve görünürlük planının yürütülmesi,
- (iv) izleme ve değerlendirme,
- (v) proje ile ilgili işletme giderleri.

¹³ 6 Şubat 2023 tarihinde Türkiye'nin güney bölgesi ile Suriye'nin kuzeyinde farklı fay hatları üzerinde dokuz saat arayla 7,8 ve 7,5 büyüklüğünde "Kahramanmaraş depremleri" olarak anılan iki büyük deprem meydana gelmiştir. Depremler, Türkiye nüfusunun yaklaşık 14,01 milyonunun (yüzde 16,5) yaşadığı 11 ili (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elâzığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) illerini etkilemiştir. 1 Mart 2023 itibarıyla 45.089 kişi hayatını kaybetmiş, 1.971.589 kişi yer değiştirmek zorunda kalmıştır. (Küresel Hızlı Afet Sonrası Hasar Tahmini (GRADE) Raporu "6 Şubat 2023, Kahramanmaraş Depremleri, Türkiye Raporu", GFDRR, WB. 20 Şubat 2023; 3 Mart 2023 tarihli AFAD Basın Bülteni No.36, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-36>)

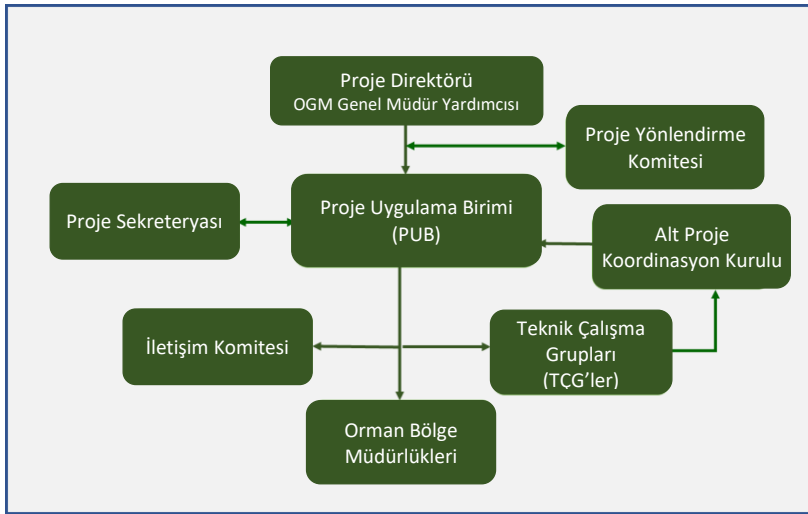
Bileşen 4: Beklenmedik Acil Durum Müdahale Bileşeni (BAMB). Bu bileşen, Operasyonel Politika / Banka Prosedürü (OP/BP) 10.00 (Yatırım Projesi Finansmanı), paragraf 12 ve 13'e uygun olarak, gerektiğinde Geçerli bir Krize veya Acil Duruma anında müdahale edilebilmesi için Projeye dahil edilmiş olup, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Proje fonlarının hızlı bir şekilde yeniden tahsis edilmesini talep ederek geçerli bir acil duruma veya krize (yani büyük bir olumsuz ekonomik ve/veya sosyal etkiye neden olan veya olması muhtemel doğal ya da insan yapımı bir afet ya da krize) hızlı ve etkili müdahalede bulunmasını sağlayacaktır. BAMB'ı etkinleştirme prosedürleri Proje İşletim El Kitabında (PIEK'te) belirlenecektir.

1.1. İDOP'UN GENEL UYGULAMA YAPISI

OGM, Ankara'daki genel merkezinde, proje direktörü olarak hareket edecek olan Genel Müdür Yardımcısının rehberliğinde çalışan bir Proje Koordinatörünün başkanlığında bir **Proje Uygulama Birimi (PUB)** kurmuştur. PUB, Proje faaliyetlerinin finansal yönetimi, satın alma, ödemeler, çevresel ve sosyal (Ç&S) risk yönetimi, izleme, değerlendirme ve raporlama sorumluluğu da dahil olmak üzere, Projenin gündelik idaresinden ve uygulamasından sorumlu olacaktır. OGM, temel projenin idaresine dair temel işlevlerin yönetiminden sorumlu kalifiye personele sahiptir ve OGM, gerektiğinde projenin verimli ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, finansal, Ç&S vb. belirli ana işlevleri desteklemek üzere PUB'a ilave bireysel danışmanlar alacaktır (Projenin Ç&S ekibinin ayrıntıları için 6. Bölüme bakınız).

Projenin uygulama yapısı Şekil 1'de verilmiş olup, aşağıdaki paragraflarda kısaca açıklanmıştır.

Şekil 1. Uygulama Düzenlemeleri

Teknik Çalışma Grubu (TÇG). Proje faaliyetlerinin uygulanmasında esas olarak OGM'nin on iki daire başkanlığı ve bir araştırma enstitüsü müdürlüğü görev alacaktır (bkz. Şekil 1). Bu daire başkanlıkları ve araştırma enstitüsü müdürlüğü, alt proje faaliyetlerinin tasarımı ve uygulanması için bir TÇG oluşturmuş olup, gerektiğinde her bir alt proje için de ilgili alt gruplar oluşturulacaktır. TÇG, PUB Koordinatörüne bağlı beş daire başkanından oluşan bir Alt proje Koordinasyon Kurulu tarafından koordine edilecektir.

Orman Bölge Müdürlükleri (OBM'ler). Proje, Türkiye'de orman yangınlarına karşı en savunmasız olan ve orman yangınlarına karşı daha fazla korumanın gerektiği Adana, Antalya, Balıkesir, Çanakkale, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Mersin ve Muğla'daki dokuz OBM'de uygulanacaktır. OBM'ler, proje faaliyetlerinin yürütülmesine doğrudan dahil olacak ve ÇSYÇ ile Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planına (ÇSTP) uyum konusunda PUB'deki Ç&S uzmanlar tarafından yönlendirileceklerdir.

Proje Yönlendirme Komitesi (PYK). OGM bünyesinde, Projenin performansını takip edecek ve gerektiğinde sorunların çözümü için rehberlik ve destek sağlayacak üst düzey yetkililerden oluşan bir PYK de kurulmuştur.

İletişim Komitesi. OGM ayrıca, Projenin iletişim ve görünürlük stratejisinin yanı sıra Proje'nin Şikâyet Mekanizmasının (ŞM) işletilmesinden de sorumlu olacak bir İletişim Komitesi kurmuştur. Bu İletişim Komitesi, hem OGM personelinden hem de gerektiğinde harici danışmanlardan oluşacaktır. İletişim Komitesi, Projenin tanıtımı için web sitesi ve sosyal medya hesapları oluşturacak ve bunları yönetecek, Projenin internet sitesinde görünürlüğü artıracak haber ve hikayeleri hazırlayacak, açılış ve kapanış toplantılarını düzenleyecek, sosyal medya kuruluşlarında tanıtım programları düzenleyecek, Projenin tanıtımı için broşürler, kitapçıklar ve videolar hazırlayacaktır.

Uygulama Kılavuzları

OGM projeyi, Dünya Bankasının onaylayacağı bir **Proje İşletim El Kitabına (PiEK)** dayalı olarak uygulayacaktır. PiEK şunları içerecektir:

- (i) tüm proje faaliyetlerinin ayrıntılı açıklaması ve ilgili takvimler ve hedefler;
- (ii) ayrıntılı uygulama düzenlemeleri ve sorumluluklar (yani, PYK, PUB, TÇG'ler, daire başkanlıklarının vb.'nin yapıları, görev ve sorumlulukları);
- (iii) alt projelerin seçimine, uygulanmasına ve yönetimine rehberlik edecek ayrıntılı politikalar ve prosedürler;
- (iv) Ç&S gereklilikler için kılavuzlar ve düzenlemeler;
- (v) ödemelere ve mali idareye yönelik düzenleme ve prosedürler;
- (vi) geçerli satın alma kuralları ve planları;
- (vii) Yolsuzlukla Mücadele kılavuzları;
- (viii) ilgili taraflar arasındaki koordinasyon mekanizmaları;
- (ix) Proje takibi, değerlendirme, raporlama ve iletişim için gereksinimler ve prosedürler, ve
- (x) BAMB'nin aktivasyonu ve uygulanması için prosedürler.

PiEK'te özetlenen uygulama düzenlemeleri, uygulama sırasında ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar için esneklik sağlamak ve değişikliklere izin verebilmek için uyarlanabilir bir yönetim yaklaşımı benimsenecektir.

PUB ayrıca, hibeler ve mikrokrediler aracılığıyla orman köylerinin geçimini destekleyecek ve istihdam imkanları yaratacak alt proje faaliyetlerinin uygulama detaylarını içeren bir **Hibeler ve Mikrokrediler El Kitabı** hazırlayarak Dünya Bankasının onayını alacaktır. Hibeler ve Mikrokrediler El Kitabının hazırlanması, Alt Bileşen 2.3 için ödeme önkoşulu olacak ve aşağıdaki detayları içerecektir:

- (i) yararlanıcıların seçimine ilişkin yönergeler ve kriterler;
- (ii) PGH ile uyumu sağlamak için desteklenen alt projelerin seçimine ilişkin yönergeler ve kriterler;
- (iii) farklı faaliyet türleri için maliyet paylaşım gereklilikleri, başvuru şablonları ve talimatları, hibe ve mikrokredi sözleşmesi şablonu, hibe ve mikrokredi dağıtma mekanizmaları, takip, değerlendirme ve raporlama da dahil olmak üzere uygulama mekanizmaları;
- (iv) ödemeler, muhasebe, dokümantasyon, iç kontroller ve diğer mali yönetim süreçlerinin yürütülmesine yönelik mekanizmalar;
- (v) projenin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme (ÇSD) araçlarına ve geçerli Çevresel ve Sosyal Standartlara (ÇSS'ler) göre Ç&S gereklilikler; ve
- (vi) satın alma süreçleri.

Hibeler ve Mikrokrediler El Kitabı, PiEK'ten ayrı bağımsız bir belge olacaktır.

2. PAYDAŞ KATILIMINA İLİŞKİN ULUSAL MEVZUATA VE ÇSS10'A KISA GENEL BAKIŞ

Bu bölümde, paydaş katılımı için geçerli olan ulusal mevzuat ve Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Standartları (ÇSS'ler) gereklilikleri incelenecektir.

2.1. ULUSAL MEVZUATA GENEL BAKIŞ

“Paydaş katılımı” kavramı tam olarak kapsanmasa da vatandaşlar, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun aracılığıyla projeler hakkında bilgi isteyebilmekte ve projelerle ilgili öneri ve şikâyetlerini iletişim araçları üzerinden iletebilmektedir.

- **Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (4982 sayılı)** demokratik ve şeffaf bir yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak bilgi edinme hakkının usul ve esaslarını düzenlemeyi amaçlar. *Bilgi Verme Yükümlülüğü* ile ilgili Madde 5'e göre kurum ve kuruluşlar, bu Kanun'da yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler.
- **Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun (3071 sayılı)** Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de ikamet eden yabancıların kendileri veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ve yetkili mercilere yazılı olarak başvurma haklarının kullanımını düzenlemeyi amaçlar.

2.2. ÇSS10 GEREKLİLİKLERİ VE ULUSAL MEVZUAT İLE ÇSS10 ARASINDAKİ BOŞLUKLAR

İyi bir uluslararası uygulamanın temel unsuru olarak Borçlu ile proje paydaşları arasında açık ve şeffaf katılımın önemini kabul eden ÇSC'nin Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS) 10 *Paydaş Katılımı ve Bilgi Paylaşımı*'nın genel gereklilikleri şunlardır:¹⁴

- *Borçlular, proje geliştirme sürecinde mümkün olan en erken zamanda ve proje tasarımı konusunda paydaşlarla anlamlı istişareler yürütülmesini sağlayacak bir zaman çerçevesinde, proje yaşam döngüsü boyunca paydaşlarla ilişki kuracaklardır. Paydaş katılımının niteliği, kapsamı ve sıklığı, projenin niteliği ve ölçeğinin yanı sıra potansiyel riskleri ve etkileri ile orantılı olacaktır.*
- *Borçlular, tüm paydaşlarla anlamlı istişarelerde bulunacaklardır. Borçlular, paydaşlara zamanında, ilgili, anlaşılır ve erişilebilir bilgiler verecek ve onlarla manipülasyon, müdahale, zorlama, ayrımcılık ve korkutma olmaksızın kültüre uygun şekilde istişareler yürüteceklerdir.*
- *Paydaş katılımı süreci, bu ÇSS'de ayrıntılı olarak belirtildiği gibi, şu hususları içerecektir: (i) paydaş belirleme ve analiz; (ii) paydaş katılımının nasıl gerçekleşeceğinin planlanması; (iii) bilgilerin açıklanması; (iv) paydaşlarla istişare; (v) şikâyetlerin ele alınması ve yanıtlanması ve (vi) paydaşlara raporlama.*
- *Borçlu, çevresel ve sosyal değerlendirmenin bir parçası olarak, danışılan paydaşların tanımı, alınan geri bildirimin özeti ve geri bildirimin nasıl değerlendirildiğine ya da dikkate alınmadığına ilişkin kısa bir açıklama dahil olmak üzere, paydaş katılımının belgeli bir kaydını tutacak ve bunu paylaşacaktır.*

Boşluklar: ÇSS10, bu gereksinimleri *proje hazırlığı sırasında katılım (paydaş belirleme ve analiz, paydaş katılım planı, bilgi açıklama ve anlamlı istişare), proje uygulaması ve dış raporlama sırasında katılım, şikâyet mekanizması ve kurumsal kapasite ve taahhüt* olmak üzere dört başlık altında ele alır. Ulusal Mevzuata Genel Bakış başlıklı Bölüm 2.1'de belirtildiği gibi, proje faaliyetlerinin hiçbirisi Çevresel Etki Değerlendirmesi

¹⁴ World Bank, 2017: 98 (paragraf 6-9)

Yönetmeliği'ne tabi olmadığından, proje hazırlığı sırasında katılım ve proje uygulaması ve dış raporlama sırasında katılım konusunda ÇSS10'un gerekliliklerini karşılayan ulusal mevzuat bulunmamaktadır.

Şikâyet mekanizması ile ilgili olarak, 4982 sayılı Kanun ve 3071 sayılı Kanun, ÇSS10'un gereksinimlerini kısmen karşılarken, anonimlikle ilgili en önemli şartlardan biri eksiktir ki ÇSS10, mekanizmanın, anonim şikâyetlerin gündeme getirilmesine ve ele alınmasına olanak tanımasını gerektirmektedir.

2.3. BOŞLUKLARI GİDERMEYE YÖNELİK TEDBİRLER

Ulusal mevzuat ile ÇSS10 arasındaki boşlukları gidermeye yönelik bir tedbir olarak bu PKP, ÇSS10'un gerekliliklerine göre hazırlanmıştır. Temel ilkeler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Paydaşları, dezavantajlı veya savunmasız durumdaki kişi veya gruplara özel odaklanma ile, projeden etkilenen taraflar ve diğer ilgili taraflar olarak belirlemek.
- Paydaşlarla proje tasarımı konusunda anlamlı istişareler yürütülmesini sağlayacak ve projenin yaşam döngüsü boyunca paydaşlarla ilişkileri muhafaza edecek şekilde, proje geliştirme sürecinin mümkün olan en erken aşamasında katılımı başlatmak.
- Projenin niteliği ve ölçeği ile taşıdığı potansiyel riskler ve etkilerle orantılı paydaş katılım süreci yürütmek.
- Paydaşları zamanında, ilgili, anlaşılır ve erişilebilir şekilde bilgilendirmek ve tüm paydaşlarla anlamlı istişarelere olanak tanıyacak şekilde manipülasyon, müdahale, baskı, ayrımcılık veya korkudan uzak, kültüre uygun istişare yürütmek.
- Daha önce gerçekleştirilen paydaş katılımlarını (katılımcıları (toplumsal cinsiyet ve paydaş türlerine göre sınıflandırarak), alınan geri bildirimlerin özetini, geri bildirimin neden dikkate alındığı ve proje tasarımına nasıl dahil edildiğine ilişkin açıklamaları) belgelemek.
- Projenin potansiyel riskleri ve etkileriyle orantılı, erişilebilir, kapsayıcı ve projeden etkilenen tarafların projenin çevresel ve sosyal performansına ilişkin endişelerine ve şikâyetlerine zamanında yanıt vermek üzere anonimliğe olanak tanıyan bir şikâyet mekanizması oluşturmak veya mevcut şikâyet mekanizmasını bunlara göre uyarlamak.

Ayrıca yukarıdaki ilkeler (ÇSS10 gereklilikleri) ve bu PKP'de tanımlanan ilke ve süreçler doğrultusunda, alt projelerin/faaliyetlerin uygulama aşamasındaki özellikleri göz önünde bulundurularak, alt projeye özel, niteliği ve ölçeği ile potansiyel riskleri ve etkileri ile orantılı Paydaş Katılım Planları (PKP'ler) hazırlanacaktır.

Bu PKP, proje kapsamında planlanan vatandaş katılım faaliyetleriyle tamamen uyumludur ve vatandaş katılım faaliyetlerinin tekrarlanmamasını ve planlanan faaliyetlere daha yoğun katılımı güvence altına alır.

3. ÖNCEKİ PAYDAŞ KATILIM FAALİYETLERİ

Projenin hazırlanması sırasında çalıştaylar ve yüz yüze toplantılar gerçekleştirilmiştir, bunlar:

- Orman yangınlarıyla ilgili anket (2021)
- İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı (13-15 Ekim 2021)
- AFAD ile resmi görüşme (6 Nisan 2022)
- İDOP İhtiyaç Analizi Çalıştayı (13-14 Ocak 2023)
- ORKÖY hibe ve mikro kredilerinin kapsamını belirlemek için orman köylüleriyle toplantılar (Alt Bileşen 2.3.c. Orman köyleri için geçim ve istihdam olanaklarının desteklenmesi) (8-10 Mart 2023)

Orman Yangınları ile İlgili Anket (2021)

2021 yılında meydana gelen orman yangınlarına toplumun duyarlılığı nedeniyle OGM'nin internet sitesinde tüm vatandaşlara açık olan bir anket düzenlenmiştir. Ankete 11.164 vatandaş katılmış, ayrıca bir kısmı anket soruları dışında da görüşlerini bildirmiştir. Ankette sorulan 24 soruya verilen cevaplara Ek-1'de yer verilmiştir. OGM, bu ankete verilen yanıtlara dayanarak "İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı" düzenlemeye karar vermiştir.

İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı (13-15 Ekim 2021)

Temmuz-Ağustos 2021'de meydana gelen Türkiye tarihinin en büyük orman yangını sonrasında OGM tarafından İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştaya 150 kurum/kuruluştan toplam 291 kişi katılmıştır (katılımcı sayıları, kurumlarıyla birlikte Ek-2'de verilmiştir). Çalıştayda (i) yangın öncesi eğitim ve önleme faaliyetleri, (ii) yangına dayanıklı ormanların yangın öncesi planlaması, mevcut ormanların ve korunan alanların güçlendirilmesi ve bakımı, (iii) iklim değişikliği ve küresel ısınma çerçevesinde mevcut araç ve insan kaynaklarının yangın öncesi değerlendirmesi, (iv) yangın sırasında orman yangını yönetim organizasyonu, (v) yangın sırasında akut durumlarda insanlar ve diğer canlıların, korunan alanların, yerleşim yerlerinin ve endüstriyel tesislerin korunması, (vi) yangın sonrası yanan alanların ormana dönüştürülmesi, (vii) iletişim ve orman yangınları konusunda kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, (viii) orman yangınlarıyla mücadelede teknolojik gelişmeler ve yenilikçi yaklaşımlar ve (ix) Akdeniz ülkeleri orman yangını birliğinin kurulması üzerine dokuz çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grupları, daha sonra İDOP'un hazırlığında kullanılan 135 karar ve 217 eylem önerisi ortaya koymuştur. Kararların, eylem önerilerinin ve ilgili İDOP bileşenlerinin tam listesi için bkz. Ek-2.

AFAD ile resmi görüşme (6 Nisan 2022)

AFAD ve OGM arasında gerçekleştirilen görüşmede, büyük orman yangınları ve olay yeri müdahale planının hazırlanmasına ilişkin konular gündeme getirilmiş, faaliyetler hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur. Ayrıca, Türkiye'de meydana gelen büyük orman yangınlarında kurumlar arası eşgüdümün daha iyi sağlanabilmesi amacıyla kurumların envanterindeki kaynakların orman yangınlarında kullanılmasını hedefleyen müdahale planının uygulanması için olası senaryolar incelenmiştir. AFAD ile yapılan görüşmeler sonucunda, AFAD ve OGM tarafından Ulusal Orman Yangınları Müdahale Planı hazırlanmıştır.

İDOP İhtiyaç Analizi Çalıştayı (13-14 Ocak 2023)

İDOP İhtiyaç Analizi Çalıştayı, FAO'nun orman yangınları için hazırladığı İhtiyaç Analizi kullanılarak ve Türkiye'de orman yangınlarıyla mücadelede mevcut altyapının güçlü ve zayıf yönleri ortaya konularak İDOP'un hazırlanma sürecine katkı sağlamak amacıyla OGM tarafından düzenlenmiştir. Çalıştaya SBO ve OGM'den toplam 63 kişi katılmıştır. Değerlendirmelerin özeti Ek-3'te bulunabilir.

ORKÖY Kredilerinin Kapsamını Belirlemek Üzere Orman Köylüleriyle Yapılan Yüz Yüze Görüşmeler.

8-10 Mart 2023 tarihlerinde Kahramanmaraş ilinde üç, Osmaniye ilinde ise bir orman köyünde orman köylüleri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir (Görüşmelerin fotoğrafları için bkz. Ek-4). Kadın ve erkek tüm köylüler görüşmelere davet edilmiştir. Görüşmelere 32'si kadın olmak üzere 160 orman köylüsü katılmıştır. Katılımcılara ORKÖY kredileri ile ilgili talep ve mağduriyetleri sorulmuştur. Talepler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Su kuyularından su temini etmek için ödenen yüksek enerji maliyetlerinin düşürülmesine yönelik güneş enerjisi paneli desteği (su, ağırlıklı olarak köyde ana ürün olan çilek yetiştiriciliğinde kullanılmaktadır),
- Çilek tarımının yaygınlaştırılması amacıyla çilek reçeli ve çilek kurusu gibi kooperatif faaliyetlerine destek verilmesi,
- Üretilen çileğin raf ömrünün artırılması için soğutma tesisi ve kurutma makinesi desteği,
- Çilek üretimini artırmak için malçlama naylonu ve fide desteği,
- Orman üretim faaliyetlerine yönelik mekanizasyon desteği,
- İpek böceği koza üretimi desteği,
- Köyün geçim kaynağı olan süt ve süt üretiminin artırılması için büyükbaş ve küçükbaş hayvan desteği,
- Süt ürünleri çeşitliliğini artırmak için pişirme kazanı desteği,
- Zeytin ve narenciye üretimi için gerekli enerjinin daha ucuza temini için güneş enerjisi paneli desteği,
- Evlerin enerji ihtiyacının karşılanarak ekonomik katkı sağlanması amacıyla güneş enerjisi paneli desteği.

Yapılan görüşmelerde OGM'ye iletilen tek şikâyet, daha önce ORKÖY kredisi alıp borcunu ödemeyen orman köylülerinin İDOP kapsamında verilecek ORKÖY kredilerinden yararlanamayacakları olmuştur.

3.1. PAYDAŞ KATILIMI VE ÇSYÇ, İYP VE PKP'NİN AÇIKLANMASI

Çevresel ve sosyal belgelerin hazırlanmasından sonra, projenin kapsamı ve bileşenleri, belgelerde tanımlanan çevresel ve sosyal etki ve riskler, bu etki ve riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için alınması gereken önlemler, proje uygulaması, tarafların rol ve sorumlulukları ile izleme ile ilgili yapılması gerekenler 15 Nisan 2023 tarihinde Orman Mühendisleri Odası ve Öz Orman-İş sendikasına anlatılmış, görüş ve önerileri alt proje faaliyetlerinin tasarımı sırasında göz önünde bulundurulmak üzere alınmıştır. Bu toplantıların tutanakları için lütfen Ek-5'e bakınız.

Ayrıca, Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planı (ÇSTP), Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), İşgücü Yönetimi Prosedürleri (İYP) ve Paydaş Katılım Planı'nın (PKP) taslak versiyonları Projenin web sitesinde (www.idop.com) 20 Nisan 2023 tarihinde yayınlanmış. Yayına ilişkin duyuru 24 Nisan 2023 tarihinde OGM'nin internet sitesinde¹⁵ görüş ve önerilerin info@idop.com.tr adresine iletebileceği notu ile yapılmıştır. Ayrıca çevresel ve sosyal dokümanlar 30 Nisan 2023 tarihinde resmi yazı ile ilgili kurumlara da gönderilmiştir. Çevresel ve sosyal belgelerin gönderildiği kurumların listesi ve alınan görüşler ise Ek-6'da sunulmaktadır.

¹⁵ [www.ogm.gov.tr/tr/haberler/i%CC%87kli%CC%87me-di%CC%87rencli%CC%87-ormancilik-projesi%CC%87-\(i%CC%87dop\)-gorusleri%CC%87ni%CC%87zi%CC%87bekli%CC%87yor-1](http://www.ogm.gov.tr/tr/haberler/i%CC%87kli%CC%87me-di%CC%87rencli%CC%87-ormancilik-projesi%CC%87-(i%CC%87dop)-gorusleri%CC%87ni%CC%87zi%CC%87bekli%CC%87yor-1)

4. PAYDAŞ BELİRLEME VE ANALİZ

Paydaş belirleme, genel paydaş katılım sürecinin yönetiminde önemli bir adımdır ve belirli bir paydaş grubunun istişare sürecinde baskın hale gelme riskini azaltır. Paydaş belirleme, paydaşlar arasındaki dinamikler ve Projeye dahil olmalarından kaynaklanan riskler ve fırsatlar dikkate alınarak, proje yaşam döngüsünde mümkün olduğunca erken aşamada gerçekleştirilmelidir. Paydaş belirleme, paydaşların ilgi düzeylerine ve proje ile etkileşimlerine dayalıdır. ÇSS10'a göre, proje paydaşları iki grup altında sınıflandırılır.

- **Projeden Etkilenen Taraflar (PET'ler)** fiziksel çevrelerine, sağlık ve güvenlik durumlarına, kültürel uygulamalarına, iyilik hallerine ya da geçim kaynaklarına yönelik fiili etkiler veya potansiyel riskler nedeniyle projeden etkilenmesi muhtemel kişilerdir. Bu paydaşlar, devlet kurumları veya yerel topluluklar gibi kişi veya grupları içerebilir.
- **Diğer İlgili Taraflar (DİT'ler)** proje yeri, özellikleri, etkileri veya kamu yararı ile ilgili konular nedeniyle projeye ilgisi olan kişiler, gruplar veya kuruluşlardır. Örneğin, düzenleyici kurumlar, hükümet yetkilileri, özel sektör, bilim topluluğu, akademisyenler, sendikalar, kadın örgütleri, diğer sivil toplum kuruluşları ve kültürel gruplar bu taraflar arasında yer alabilir.

PET'ler kapsamında **dezavantajlı/savunmasız gruplar veya kişiler** de ayrı tanımlanmıştır. Bu kişiler özel koşullarından dolayı projeden olumsuz etkilenme olasılığı daha yüksek ve/veya bir projenin sunduğu faydalarından yararlanma ihtimalleri diğerlerine göre daha sınırlı olan kişiler veya gruplardır. Bu nitelikteki bir kişinin/grubun genel istişare sürecinin dışında kalması/bu sürece tam olarak katılamaması daha olasıdır ve bu nedenle, özel tedbirler ve/veya yardım gerekebilir. Savunmasız durumda ya da dezavantajlı olma, yaşlılar ve küçük çocuklar; ailelerinden, topluluklarından ya da bağımlı oldukları diğer kişilerden ayrılma durumları gibi koşullarda yaşla ilgili olabilir.

ÇSS10'daki sınıflandırmaya uygun olarak, Projenin gösterge niteliğindeki paydaş listesine Tablo 1'de yer verilmiştir. Bu paydaş grupları, alt projeye özgü PKP'ler hazırlanırken gerçekleştirilecek paydaş belirleme/analiz sırasında gerektiğinde güncellenecek ve detaylandırılacaktır. PUB, rollerine, sorumluluklarına, ilgi alanlarına ve etki düzeylerine göre her paydaş grubuyla farklı konularda istişare yürütecektir.

PKP sürekli güncellenebilecek bir belge olduğundan, belgenin kendisi ve paydaş belirleme analizi, paydaşlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda ve proje tasarımında herhangi bir yeni düzenleme yapılması durumunda yenilenebilir.

Dezavantajlı/Savunmasız Gruplar ya da Kişiler

PKP'nin bu aşamasında iki dezavantajlı/savunmasız grup veya kişi kategorisi belirlenmiştir: Engelli kişiler ve orman köylerinde yaşayan kadınlar.

- *Engelli kişiler:* Bu grup, paydaş istişare süreçlerinde karşılaşılabilecekleri olası sınırlamalar nedeniyle dezavantajlı/savunmasız grup olarak tanımlanmaktadır. Özellikle EYY planlarının hazırlanması aşamasında belli başlı kaygılarını dile getirememeleri, planların onların kaygıları dikkate alınmadan hazırlanmasına ve hatta bazı olası acil durumlarda onları zor durumda bırakmaya neden olabilir.
- *Ormanlara yakın mahallelerde/köylerde yaşayan kadınlar:* Yangın yönetim planlarının hazırlanması veya geçim desteğine yönelik hibeler gibi bazı faaliyetler, orman köylerinde paydaş istişarelerinin yürütülmesini gerektirecektir. Ormanlık alana yakın yerleşim yerlerinin çoğu kırsal özelliktedir ve paydaş toplantıları genellikle -köyden köye değişmekle birlikte- köylerde yaşayan kadınların gitmediği *kahvehaneler'*de yapılmaktadır. Bu nedenle, ormanlara yakın yerleşim yerlerinde yaşayan

kadınların, istişare süreçlerine katılımlarında kısıtlamalar olabilir ve bu durum, söz konusu kadınların projenin sunduğu faydaların dışında kalma riskine yol açabilir.

Projenin uygulanması sırasında dezavantajlı/savunmasız gruplar veya kişiler, alt projeye özgü PKP’lerde ayrıntılı olarak tanımlanacaktır.

Dezavantajlı/savunmasız durumdaki kişi veya grupların görüşlerini sürece dahil etmek için önerilen stratejiler için bkz. Bölüm 5.2.

Tablo 1. İDOP’un gösterge niteliğindeki paydaşlarına ilişkin özet.

Projeden Etkilenen Taraflar	Diğer İlgili Taraflar
Bileşen 1. Orman Yangınlarına karşı ve Ormanların Direnci için Kurumların ve Toplumun Güçlendirilmesi i	
Alt Bileşen 1.1. Kurumsal çerçevenin, “Gözden Geçirme ve Analiz” yoluyla EYY yönelik güçlendirilmesi	
• Mevzuatlarını yeniden düzenleyecek veya strateji ve planlar hazırlayacak bakanlıklar ve bakanlıkların bağlı kuruluşları (örn. OGM, AFAD) • İl Orman Yangınla Mücadele Komisyonları bünyesindeki kurumlar • Belediyeler • OYİ¹⁶ kapsamındaki yerleşim yerlerinin muhtarları • OYİ kapsamındaki alanlarda yaşayan/çalışan kişiler • OYİ kapsamındaki alanlarda tarım, hayvancılık veya arıcılık yapan kişiler • Ormancılık firmaları ve çalışanları dahil olmak üzere yükleniciler • Ormanlar, orman köyleri, biyoçeşitlilik, eko-sistemler vb. konularda faaliyet gösteren STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler).	• Mevzuat değişikliklerini onaylayacak makamlar. • Görüş bildirecek bakanlıklar ve bakanlıkları bağlı kuruluşları • Valilikler • Uluslararası Kuruluşlar (örn., Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, FAO, UNESCO) • Üniversiteler • Dış ülkelerde, proje faaliyetlerine benzer faaliyetleri yürütme yetkisine sahip kuruluşlar • Şirketler (örn., bilgi ve teknoloji, savunma, havacılık, GSM vb.) • Diğer STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) • Medya
Alt Bileşen 1.2. Teknoloji ve kapasite geliştirme yoluyla EYY için daha “Hazırlıklı Olunması”	
• Proje kapsamında yetiştirilecek yangın yönetimi uzmanları • Proje kapsamında yetiştirilecek arama kurtarma ekipleri • AFAD • İtfaiye gönüllüleri • Millî Eğitim Bakanlığı • 7-14 yaş arası çocuklar • Afet vb. konularda faaliyet gösteren STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler). • İnşa edilecek ormancılık okullarının yakınında yaşayan/çalışan yerel halk • İnşaat işçileri dahil inşaat, bilgi ve teknoloji, savunma, havacılık, GSM firmaları yüklenicileri.	• Uluslararası Kuruluşlar (örn. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, FAO, UNESCO) • Üniversiteler • Dış ülkelerde, proje faaliyetlerine benzer faaliyetleri yürütme yetkisine sahip kuruluşlar • Diğer STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) • Medya

¹⁶ Orman – Yerleşim yeri ilişkisi (OYİ), yapılaşma alanı ile orman arasındaki geçiş bölgesidir. OYİ’deki yerleşim alanları, önemli orman yangını riski altındadır.

Proje Etkilenen Taraflar	Diğer İlgili Taraflar
Bileşen 2. Hedef Bölgelerde İklim Dirençli Ormanlara Yönelik Yatırımların Yapılması	
Alt Bileşen 2.1. Orman yangınlarında “Risk Azaltma”ya yönelik kapsamın genişletilmesi	
- Seçilen orman köylerindeki orman köylüleri. - Seçilen orman köylerindeki topluluk liderleri (muhtar, imam, öğretmenler gibi) - Seçilen orman köylerindeki kadın orman işçileri. - Elektrik iletim firmaları - Ormancılık firmaları ve çalışanları dahil olmak üzere yükleniciler	- Üniversiteler - STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) - Medya
Alt Bileşen 2.2. “Müdahale” amaçlı operasyonel sistemlerin güçlendirilmesi	
- İnsansız gözetleme kulesine dönüştürülecek yangın gözetleme kulelerinin personeli. - İnşaat işçileri dahil inşaat, bilgi ve teknoloji, savunma, havacılık, GSM firmaları yüklenicileri.	- Üniversiteler - STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) - Medya
Alt Bileşen 2.3. Orman yangınlarından etkilenen arazilerin ve geçim kaynaklarının dirençli şekilde “iyileştirilmesi”	
- Hibe / eşleşen hibe yararlanıcıları - Kredi alacak çok amaçlı tarımsal kalkınma kooperatifleri. - İnşa edilecek tesislerin çalışanları. - İpekböceği yetiştiriciliği, arıcılık vb. konularda faaliyet gösteren STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler). - Yerel ürün üreticileri (bitki, süt ürünleri vb.) - İnşa edilecek tesislerin yakınında yaşayan/çalışan yerel halk. - Ormancılık firmaları ve çalışanları dahil olmak üzere yükleniciler	- Biyomoleküler ve genetik laboratuvarına sertifika verecek uluslararası kuruluşlar. - Faaliyetlere izin belgesi verecek kamu kuruluşları (Devlet Su İşleri GM., elektrik dağıtım şirketleri vb.) - Üniversiteler - Hayvan satıcıları - Diğer STK’lar (dernekler, vakıflar, odalar, birlikler, kooperatifler) - Medya
Bileşen 3. Proje yönetimi, izleme ve değerlendirme.	
OGM	- Strateji ve Bütçe Başkanlığı - Hazine ve Maliye Bakanlığı - Dünya Bankası - Medya

5. PAYDAŞ KATILIM PROGRAMI

Paydaş katılımı, proje yaşam döngüsü boyunca uygulanacak kapsayıcı bir süreçtir. Profesyonel olarak tasarlanıp uygulandığında paydaş katılımı, bir projenin çevresel ve sosyal riskleri ile etkilerinin başarılı şekilde yönetilmesi için önemli olan güçlü, yapıcı ve hassas ilişkilerin kurulmasına yardımcı olmaktadır. Paydaş katılımı, en çok proje geliştirme sürecinin erken aşamalarında başlatıldığında etkili olurken ilk dönemde proje ile ilgili alınan kararların, projenin çevresel ve sosyal riskleri ile etkilerinin değerlendirilmesi, yönetilmesi ve izlenmesi aşamalarının da ayrılmaz bir parçasıdır.

Paydaş katılım programının amacı ve zamanlaması

İDOP'un paydaş katılım programının amacı hem proje hakkında paydaşları bilgilendirmek hem de Proje'nin muhtemel çevresel ve sosyal riskleri ve etkileri ile ilgili kendilerinin görüşlerini almaktır.

Bu PKP'nin hazırlığına kadar, Bölüm 3'te özetlendiği gibi birçok paydaş katılım faaliyeti düzenlenmiştir. Projenin kavram aşamasında, paydaşların görüşlerini almak üzere çalıştaylar ve anketler gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak, PKP, İYP ve ÇSYÇ taslağının hazırlanmasından sonra, Projenin nihai tasarımı, öngörülen sosyal ve çevresel riskler ve etkiler ve ilgili azaltım tedbirleri ve şikâyet mekanizması hakkında görüşlerini almak amacıyla paydaşlarla istişarede bulunulmuştur.

Proje uygulaması süresince paydaş katılımları, alt-proje bazında gerçekleştirilecektir. Alt-proje faaliyetlerine başlanmadan önce her bir alt proje için, işbu PKP ve DB'nin ÇSÇ koşulları doğrultusunda ayrı bir paydaş katılım planı hazırlanacaktır. Paydaş katılım faaliyetleri, mümkün olduğunca erken başlayacak olup Proje yaşam döngüsü boyunca devam edecek olsa da alt projelerin paydaş katılım faaliyetlerinin amacı ve sıklığı, faaliyetlerin ölçek ve kapsamına bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

Benzer şekilde paydaş katılımı ile ilgili duyurular, alt projenin özelliğine göre değişiklik gösterecektir. Genel olarak paydaşlara OGM'nin bilgi panoları, internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından bilgi verilecek olsa da kırsal bölgelerde bulunan konuşmacıların e-posta ve duyurular ile doğrudan davet edilmesi de sağlanacaktır. Paydaş katılım etkinliklerinin tarihi, saati ve yeri, etkinliklerden en az 15 günce önce duyurulacak ve tüm paydaşların müsaitliğine ve erişilebilirliğine göre belirlenecektir.

Ayrıca, görüş ve endişe ettikleri konuları iletme konusunda belli bir zaman ve mekân kısıtlamasına tabi olmayan katılımcılar, Proje internet sitesinde sağlanan iletişim kanalları üzerinden bu konularda görüş ve endişelerini iletme konusunda teşvik edilecektir. İnternet sitesi, genel Proje paydaş katılım etkinliğinden en az 15 günce önce işlevsel hale getirilecek ve Proje yaşam döngüsü boyunca işlev görmeye devam edecektir. Paydaşların iletmediği yorumlar ve endişe duydukları konular, teknik ve ekonomik açıdan makul oldukları, genel geçer yaklaşımlara ve ulusal kanunlarına uydukları ve Proje kapsamında oldukları sürece kayda geçirilecek ve Proje tasarımına entegre edilecektir.

Bilgi paylaşımı için önerilen strateji

Genel anlamda (i) Proje/alt projelerin hedefi, kapsamı ve mevcut teknik detayları, (ii) şikâyet mekanizması ve ilgili odak noktaların iletişim bilgileri ve (iii) Proje/alt proje ile ilgili olarak kamuoyunun erişimine açık bilgiler paylaşılacaktır. Bu bilgileri iletme için yararlanılacak yöntemlerin şekli ve türü, paydaş ve iletişim kanallarına göre farklılık gösterecektir. Örneğin, kamuoyunun erişimine açık belgelere ait detaylı raporlara Proje internet sitesinde yer verilecekken kilit öneme sahip bilgilere yönelik afişler, muhtarlıkların veya orman işletme müdürlüklerinin ilan panolarına asılacaktır. Genel anlamda söz konusu bilgiler, hedef paydaş grubuna göre seçilecek olan broşürler, bildiriler, afişler, teknik olmayan özet belgeler ve raporlar, resmi

yazışmalar, gazeteler, afişler, radyo, televizyon, bilgi merkezleri ve sergiler veya diğer görsel araçlar, internet sitesi ve sosyal medya üzerinden paylaşılacaktır.

5.1. İSTİŞARE İÇİN ÖNERİLEN STRATEJİ

Paydaş katılım yöntemleri paydaş katılımının amacına, aranan girdilere, hedef gruptaki paydaşlara ve alt projenin faaliyet özelliğine göre farklılık gösterecektir. Dolayısıyla alt projenin belli PKP'lerinde, kapsam ve bağlama en uygun katılım yöntemleri benimsenecektir. Paydaş katılımına yönelik en yaygın yöntemler, aşağıdaki paragraflarda açıklanmıştır. Alt projenin belli PKP'lerinde, gerekirse başka katılım yöntemleri de uygulanacaktır.

Not: İşbu PKP hazırlandığı sırada, 2020 yılından bu yana dünya genelinde akut nitelikte acil bir durum halini alan COVID-19 açısından geçiş döneminde olunsa da yeni varyantların çıkmasına ve yeni dalgaların yaşanmasına dair riskler devam etmektedir. Özellikle hassas durumdaki bireyler, şiddetli hastalık bakımından halen risk altındadır.¹⁷ Bu nedenle Proje uygulama süresince yürürlükte bulunan ulusal önlemler geçerliliğini sürdürecektir olup paydaş katılım yöntemleri, yüz yüze yerine çevrimiçi toplantılar gibi ulusal önlemlere uygun hale getirilecektir.

Broşürler İlk aşamada proje ile ilgili iletişim kanalları, duyurular ve bildirimler de dahil olmak üzere broşürler ve bildiriler, çevre yerleşim birimlerindeki ortak kullanım alanlarına, muhtarlıklara, belediyelere, Orman Bölge Müdürlükleri ve Orman İşletme Müdürlüklerine yerleştirilecektir.

İstişare toplantıları Bu toplantılar, proje paydaşlarının alt projelerin kapsamı ve zaman çizelgesi ile ilgili olarak bilgilendirilmesi ve projeden yararlanan taraflardan (savunmasız gruplar dahil) geri bildirim alınması amacıyla düzenlenecektir. İstişare toplantılarına, proje faaliyetlerinden etkilenmesi muhtemel tüm paydaşlar (topluluk mensupları, savunmasız/dezavantajlı gruplar vs.), Sivil Toplum Kuruluşları (STK'ler) ve/veya Proje yaşam döngüsü boyunca tespit edilen diğer tüm paydaşlar dahil olacaktır. Toplantı tutanakları ve katılımcı listeleri, kayıt altına alınacaktır.

Dijital iletişim araçları Paydaşları, Proje kapsamında kaydedilen ilerlemeler ve önemli gelişmeler konusunda bilgilendirmek için OGM'nin internet sitesi, SMS, sosyal medya hesapları, ulusal/yerel televizyon kanalları ve radyolardan yararlanılacaktır. Basın mensupları ile de basın bildirileri paylaşılacaktır.

Paylaşım toplantıları Paylaşım toplantıları, Proje özelinde geliştirilen ÇSÇ araçlarının (ÇSYP, PKP, İYP vb.) ve Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planının (ÇSTP) paydaşlar ile paylaşılması amacıyla gerçekleştirilecektir. Bu toplantılara yönelik duyurular e-posta, OGM'nin ve ilgili birimlerin resmi internet siteleri, sosyal medya hesapları (WhatsApp, Facebook vs.), genel ilan panoları, reklam panoları, köylerde hoparlörler ve gazetelere aracılığıyla yapılacaktır. Toplantıların dijital platformlarda gerçekleştirilmesi durumunda, toplantıların etkililiğine destek olmak amacıyla paylaşılan belgeler ile ilgili olarak resmi yazışmalar, çevrimiçi geri bildirim formları ve e-posta ile geri bildirim alınacaktır.

Odak Grup Görüşmeleri İzleme sürecinde veri toplama veya nitel saha çalışmasının gerekli olduğu durumlarda odak grup toplantıları düzenlenebilir. Odak grup toplantıları, belli bir konuyu tartışmak üzere benzer tecrübe düzeyine sahip insanların etkin bir şekilde bir araya getirilmesini sağlar.

¹⁷ <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/covid-19-policy-briefs>

Resmi toplantılar OGM ve ilgili birimleri bünyesinde düzenlenecek kurum içi toplantılar ve Proje'nin hazırlık ve uygulama safhalarında sürece katılacak farklı kamu kurumları, ilgili STK'ler ve kurumlar ile yapılacak toplantılar, resmi toplantı niteliğindedir.

Şikâyet mekanizması Proje paydaşlarının ve vatandaşların, proje faaliyetleri ile ilgili geri bildirimde bulunmaları ve/veya endişe duydukları konuları dile getirmeleri için Proje ile ilgili şikâyet mekanizması (bkz. Bölüm 7) oluşturulacaktır.

Derinlemesine Mülakat: Derinlemesine mülakatlarda belli bir fikir, program veya durum ile ilgili görüşlerini öğrenmek üzere az sayıda katılımcı ile bireysel ve yoğun bir şekilde mülakat yapılan nitel bir araştırma tekniği uygulanmaktadır. Mevcut durumda, projenin yönetim ve faaliyetler üzerindeki muhtemel etkilerini analiz etmek ve planlama yapılarak beklentileri/tavsiyeleri ele almak üzere ulusal ve yerel kamu idareleri/kurumları, kooperatifler ve diğer benzer paydaşlar ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilecektir.

Posta/Gönderi: İnternete, akıllı telefona, sosyal medyaya veya e-postaya erişimi olmayan paydaş gruplara veya kişilere proje ile ilgili bilgi ulaştırmak ve kendilerini paydaş katılım sürecinin etkin bir parçası haline getirmek gerektiğinde kendilerine gönderi, kargo veya posta ile proje broşürleri, duyurular, raporlar ve bildiriler ulaştırılacaktır.

Sunumlar: Paydaşları bilgilendirme sürecinde görsel unsurlardan da yararlanılacaktır. Yazılı belgelerin özetleri de dahil olmak üzere sunumlar hazırlanacaktır.

Proje lansmanı ve kapanış toplantıları: Proje yaşam döngüsünün hem başında hem sonunda proje faaliyetleri ve sonuçlarının duyurulması ve paylaşılması için çok paydaşlı toplantılar düzenlenecektir.

Sosyo-Ekonomik Çalışmalar: Ekonomik ve sosyal koşullar, birbirini olumlu veya olumsuz şekilde etkiler. Toplumun geçim kaynakları, gelir düzeyi, istihdam oranları ve işsizlik ile diğer benzer ekonomik faktörler ve insanların sosyal yaşamları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla ekonomik parametreler, sosyal standartları belirlemektedir.

Anketler: Proje boyunca veri toplamanın gerektiği olduğu durumlarda anketler düzenlenecektir.

İnternet Sitesi: Kurumsal bir internet sitesinde daha ayrıntılı bilgi talepleri ile ilgili bildirimler yapıp proje belgeleri, raporlar ve iletişim bilgileri yer alır.

Çalıştaylar, eğitimler: Bu etkinlikler, Proje ve Proje kapsamında sağlanacak eğitimler/destekler ile ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla her bir alt bileşene yönelik olarak hedef paydaşlara (çiftçiler, tarım birlikleri, sera yapım firmaları ve teknoloji tedarikçileri vs.) ulaşmak üzere düzenlenecektir.

5.2. DEZAVANTAJLI/SAVUNMASIZ GRUPLARIN GÖRÜŞLERİNİ YANSITMAK İÇİN ÖNERİLEN STRATEJİ

Bölüm 4'te tanımlandığı üzere dezavantajlı/savunmasız gruplar veya bireyler, içinde bulundukları durum nedeniyle projeden olumsuz yönde etkilenme ihtimali daha fazla olan ve/veya projenin sağlayacağı faydalardan yararlanma imkânı daha kısıtlı olan bireyler veya gruplardır. Dolayısıyla bu tür bireylerin/grupların, genel istişare sürecine tam manasıyla katılım gösterememe/sürecin dışında kalma ihtimali daha fazladır ve bunun sağlanması için özel önlemler alınması ve/veya destek verilmesi gerekebilir. Bu nedenle istişare sürecinde savunmasız veya dezavantajlı grupların görüşleri de aşağıda sıralanan yöntemlerle alınacaktır:

- Engeli olan bireylerin ve orman köylerinde yaşayan kadınların haklarını savunan bölgesel kuruluş ve STK'ler ile görüşmeler.
- Proje boyunca tespit edilebilecek kadınlar, engeli olan bireyler ve diğer dezavantajlı/ savunmasız gruplara yönelik ayrı istişare toplantıları.
- Dezavantajlı/ savunmasız gruplara/bireylere özel yüz yüze veya başka uygun bir yöntemle (örn; görme engelli alfabesi, işaret dili vs.) verilen bilgiler
- Dezavantajlı/ savunmasız gruplara/bireylere erişim sağlanacak yerlerde düzenlenecek istişare toplantıları ve
- Anlaşılması kolay (teknik olmayan) bir dille yazılmış ve kültürel bağlama uygun hazırlanmış proje ile ilgili tüm yazılı veya basılı materyaller.

Alt projelere yönelik dezavantajlı/savunmasız gruplar veya bireyler belirlendikten sonra alt projelerin belli PKP'leri kapsamında dezavantajlı/savunmasız grupların veya bireylerin alt proje istişare sürecine katılması için yukarıda bahsi geçen veya başka önlemler alınacaktır.

5.3. VATANDAŞ KATILIMI

Proje ayrıca, paydaş katılımının daha kapsamlı bir uygulaması olarak Proje İşletim El Kitabına (PiEK'e) dahil edilecek olan bir Vatandaş Katılımı (VK) stratejisi geliştirecek ve uygulayacaktır. Vatandaşlardan ve proje yararlanıcılarından proje faaliyetleri ve VK sürecinin kendisi ile ilgili aktif ve birden fazla kanaldan düzenli şekilde sınırsız geri bildirim almak için VK stratejisi hazırlanacaktır. Proje bileşenleri boyunca VK mekanizmaları hazırlanıp uygulanacaktır.

- *Bileşen 1. Orman Yangınlarına karşı ve Ormanların Direnci için Kurumların ve Toplumun Güçlendirilmesi:* Kültürel ve sosyal değerleri ile geçmiş deneyimleri de dahil olmak üzere en iyi yerel uygulamaların kurumsallaştırılması için EYY Planları'nın hazırlanması sürecinde orman köyleri ile istişarede bulunulacaktır. Odak grup görüşmeleri gibi iki yönlü diyalogu arttıracak proaktif önlemler alınacaktır. Paydaşların etkin ve sürekli şekilde katılımını sağlayacak, yerel ve ulusal düzeyde orman yangını yönetiminde kamuoyu farkındalığının artırılmasına yönelik iki yönlü VK faaliyetleri gerçekleştirilerek orman yangınları ile mücadele ve ormanların korunması konusunda gönüllülük sistemi geliştirilip işlevsel hale getirilecektir. Özellikle gönüllülük sistemi geliştirilirken kullanıcı dostu uygulamaların katılımcı bir şekilde geliştirilmesi ve geçerlilik kazanması için odak grupları da gönüllüler ile proaktif bir şekilde irtibat kuracaktır. Planlanan internet tabanlı platform, iletişimin sürekli kılınmasını sağlayacaktır. Ayrıca, bilgi ve veri paylaşımı için de bu platformdan yararlanılacaktır.
- *Bileşen 2. Hedef Bölgelerde İklim Dirençli Ormanlara Yönelik Yatırımların Yapılması:* Yanan alanların ıslah edilmesi çalışmalarına orman köyleri dahil olacaktır. Alt Bileşen 2.3 kapsamında, geçim kaynakları desteği ve istihdam imkanlarına karşılık gelen hibe sistemlerine ilişkin katılımcı karar verme ve izleme süreçleri oluşturulacaktır. Proje karşılığı hibe sistemlerinin tasarımı, erişilebilirliği ve uygulama süreçleri ile ilgili geri bildirimde bulunmaları için düzenli olarak yapılacak yuvarlak masa toplantılarına orman köylüleri ve çok amaçlı tarımsal kalkınma kooperatifleri de davet edilecektir. Tarımsal satış kooperatif birlikleri ve hayvan satıcıları da dahil olmak üzere değer zincirinin diğer ilgili paydaşlarına da danışılacaktır.
- *Bileşen 3. Proje Yönetimi, İzleme ve Değerlendirme:* Her yıl yararlanıcı geri bildirim anketleri düzenlenecek ve yararlanıcıların ihtiyaçlarının karşılanması ve VK faaliyetlerini desteklemek üzere eğitilmeleri için VK ile ilgili olarak kamu görevlilerine yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri düzenlenecektir.

Ayrıca, Orman – Yerleşim yeri ilişkisindeki (OYİ'deki) müdahale sistemlerindeki mevcut boşlukları kapatmak ve belediyelerle, AFAD dahil olmak üzere kurumlar ile kırsal toplulukların katılımı arasında gelişmiş sinerji ve koordinasyon ihtiyacını kapatmak üzere ilgili kurumlarla proje sonuçları ve eylemler hakkında düzenli bilgi alışverişi ve mesajlaşma için bir paydaş istişare platformu kurulacaktır. Bu paydaş istişare platformunun detayları PİEK'te belirlenecektir.

Son olarak, ŞM vatandaşların da kullanımına sunulacaktır (bkz. Bölüm 7) ve Proje Sonuç Çerçevesine yararlanıcılardan ve vatandaşlardan gelen geri bildirim döngüsünü kapatmak için "geçim destek faaliyetlerinin tasarımı ve uygulanmasına katılımlarından memnun olan yararlanıcılar" ve "proje destekli orman yangını yönetimi hakkında geri bildirim almak ve bilgilendirmek için vatandaş katılım anketi stratejileri" göstergeleri dahil edilmiştir.

5.4. PAYDAŞ KATILIM PROGRAMINA GENEL BAKIŞ

Önceki paragraflarda verilen bilgiler ışığında ve İDOP'un hazırlanmasına ilişkin paydaş istişarelerinin hâlihazırda yürütüldüğü göz önünde bulundurularak, İDOP'un uygulanması sırasında alt projelerin hazırlık, uygulama ve inşaat ile operasyon aşamalarını kapsayan tüm paydaş gruplarına yönelik paydaş katılım programının özeti Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. İDOP'un uygulanması sırasında paydaş katılım programına genel bakış (hazırlık, uygulama ve inşaat ile alt projelerin operasyon aşamaları).

Proje Aşaması	Amaç	Zamanlama	Paylaşılacak bilgiler listesi	Benimsenen Yöntem	Sorumlu Taraf
Hazırlık	- Proje'nin kapsam ve ihtiyaçları konusunda paydaşların bilgilendirilmesi - Paydaşlara - proje tasarımı, - Çevresel ve sosyal riskler ile etkiler, - Önerilen azaltma önlemleri ile ilgili danışılması - ÇSYP, ŞM'ler - Geri bildirim alma	- Bileşen faaliyetleri başlamadan önce - Proje yaşam döngüsü boyunca	- Proje konsepti, Ç&S ilkeleri ve yükümlülükler - ÇSD belgeleri (ÇSYP, ÇSYP Kontrol listesi, PKP, İYP ve diğer ilgili planlar)	- Açılış toplantısı - Kamuoyuna duyurular - Teknik olmayan proje özetleri/sunumları - Elektronik yayımlar - Sosyal medya - Basın bültenleri - İstişare toplantıları (sanal/yüz yüze) - Dijital iletişim araçları - Şikayet Mekanizması - Poster, broşür, afiş vs. - SMS	PUB
Uygulama ve inşaat	- Proje kapsamı ve devam eden faaliyetler konusunda paydaşların bilgilendirilmesi - ÇSD belgeleri (ÇSYP, ÇSYP Kontrol listesi, PKP, İYP ve diğer ilgili planlar) - ŞM'ler - Geri bildirim alma	Proje uygulaması başlamadan önce ve proje yaşam döngüsü boyunca gerektiği zamanlarda	- ÇSYP'ler/ÇSYP Kontrol listesi - PKP'ler - İYP - ST'ler - ŞM prosedürü - Proje geliştirme sürecine dair düzenli güncellemeler	- Kamuoyuna duyurular - Teknik olmayan proje özetleri/sunumları - Elektronik yayımlar - Sosyal medya - Basın bültenleri - İstişare toplantıları (sanal/yüz yüze) - Dijital iletişim araçları - Şikâyet Mekanizması - Poster, broşür, afiş vs. - SMS	- PUB - Orman İşletme Müdürlükleri - Denetim Danışmanı - Yüklenici
Kapanış	- ŞM'ler - Geri bildirim alınması	Proje faaliyetleri tamamlandıktan sonra	- Proje çıktıları - Şikayetlerin giderilmesi	- Kapanış toplantısı - İstişare toplantıları - Paylaşım toplantıları - Dijital İletişim Araçları/sosyal medya - Poster, broşür, afiş vs. - SMS	PUB

6. PAYDAŞ KATILIM FAALİYETLERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN KAYNAKLAR VE SORUMLULUKLAR

Bölüm 1.1’de açıklandığı üzere Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı bünyesinde bir PUB oluşturulacak ve bu PUB, Proje faaliyetlerinin koordinasyonu ve uygulanmasından sorumlu olacaktır. İşbu PKP ile ilgili konuların koordine edilmesi, yönetilmesi, uygulanması, izlenmesi ve raporlanması amacıyla Proje’nin başında PUB’da çalışacak bir sosyal uzman görevlendirilecek ve bu kişi, Proje yaşam döngüsünün sonuna kadar görevinde kalacaktır.

PUB sosyal uzmanı veya inşaat yüklenicileri tarafından çalışmaların başlamasından en az bir ay önce alt projeye özel PKP’ler hazırlanacaktır. Alt projeye özel PKP’lerin inşaat yüklenicileri tarafından hazırlanması durumunda bu PKP’ler, sosyal uzman tarafından incelenmek ve onaylanmak üzere PUB’a gönderilecektir. Sonrasında, incelemeleri ve bir itirazları olmadığını ifade etmek üzere PUB, hazırlanan veya incelenen alt projeye özel PKP’leri Dünya Bankası’na iletacaktır. Önemli derecede riskli tüm alt projelerin PKP’lerini iletmek gerekli olabilecek olsa da itiraz gelmemesi için Dünya Bankası’na orta veya düşük riskli alt projelere ait ilk üç PKP’nin gönderilmesi yeterli olacaktır.

PUB sosyal uzmanının gözetiminde yükleniciler ve Orman İşletme Müdürlükleri tarafından paydaş katılım faaliyetleri düzenlenecektir. İnşaat süreci ile ilgili güncel bilgi vermek, toplum sağlığı ve güvenliği konularını konuşmak ve topluluk mensuplarından geri bildirim alıp şikayetlerini dinlemek üzere yüklenicilerin civarda yaşayan halk ile düzenli olarak toplantı yapması beklenmektedir.

Kapasite Destek Eğitimleri

Proje faaliyetlerine başlamadan önce ÇSTP ve ÇSYÇ’de ana hatlarıyla belirtildiği üzere PUB uzmanları, PKP’nin doğru şekilde hazırlanması ve uygulanması için Orman Bölge ve Orman İşletme Müdürlükleri personeline eğitim verecektir. Eğitim kapsamında işbu PKP’de yer verilen paydaş tespiti, haritalandırma, vatandaş katılımı, ŞM vs. gibi ilkelere değinilecektir. İlk eğitim, proje faaliyetleri başlamadan önce verilecektir. Uygulama sırasında gerek olması halinde bilgi tazeleme eğitimi de verilecektir.

6.1. TAHMİNİ BÜTÇE

Tablo 1. Paydaş katılım faaliyetleri için beş yıllık tahmini bütçe.

Bütçe Kategorileri	Tahmini Maliyet
1. Ç&S ekibinin kurulması	
Bir (1) Kıdemli Sosyal Uzman	180.000 ABD doları
Bir (1) İletişim Uzmanı	120.000 ABD doları
Ara toplam	300.000 ABD doları
2. İletişim ve Görünürlük Aktiviteleri	
Proje Açılış Seremonisi	20.000 ABD doları
Proje Kapanış Seremonisi	20.000 ABD doları
Ara Bilgilendirme Seremonileri	300.000 ABD doları
Ara toplam	340.000 ABD doları
3. Tanıtım Malzemeleri ve Paketleri	1.500.000 ABD doları
4. ORKÖY Programları için İzleme ve Değerlendirme Faaliyetleri (faydalanıcı memnuniyet anketi dahil)	100.000 ABD doları
6. Şikâyet Mekanizması	250.000 ABD doları
Toplam ÇSYÇ Uygulama Bütçesi	2.490.000 ABD doları

7. ŞİKÂyet MEKANİZMASI

Şikâyet Mekanizması (ŞM), paydaşların proje faaliyetleri ile ilgili geri bildirimde bulunmasını, endişelerini ve şikâyetlerini dile getirmesini ve projeyi etkileyen sorunların tespit edilip çözülmesini sağlayan bir mekanizmadır. Proje yaşam döngüsü boyunca paydaşlar ve vatandaşlar ile iletişim sağlanması için Bölüm 1.1.'de belirtildiği üzere İletişim Komitesi tarafından bir ŞM kurulup PUB ile koordinasyon halinde işletilecektir.

ŞM, projeden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmesi muhtemel Proje paydaşlarının ve vatandaşların erişimine açık olacaktır. Bu proje kapsamında kurulacak ŞM'den, projenin genel olarak yönetimi ve uygulanmasının yanı sıra Proje kapsamında finanse edilip desteklenen alt projelere yönelik sorunlara ilişkin şikâyet, geri bildirim, soru, öneri veya takdirlerin iletilmesi amacıyla yararlanılabilecektir. Bu sorunlar şu şekilde örneklendirilebilir:

- Proje kredilerinin kötüye ve yanlış yerlerde kullanımı veya yolsuzluk
- Çocuk işçiliği, halkın/sözleşmeli çalışanlarının sağlığı ve güvenliği, cinsel istismar ve sömürü ve cinsel taciz ve çevresel sorunlar ile ilgili olanlar dahil olmak üzere Proje politikalarının, kılavuzlarının veya prosedürlerinin ihlal edilmesi
- Proje faaliyetlerinin uygulanışı veya Proje'nin fiili uygulanışı konusunda tatmin olmayan paydaşların yöneltebileceği şikâyetler ve
- Genel geri bildirimler, sorular, öneriler, takdirler.

Proje kapsamında paydaşlar veya vatandaşlar, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) veya Proje ŞM üzerinden şikâyetlerini iletebilir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)

CİMER, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ile tanınmış haklardan yararlanılmasını kolaylaştırmak için kurulmuş bir platformdur. CİMER, başvuruların yapıp takip edildiği ve ilgili kamu kuruluşuna gönderilerek işlemde geçirildikten sonra cevap verildiği elektronik sistemin adıdır. CİMER'e başvurular internetten (www.cimer.gov.tr veya www.turkiye.gov.tr | e-devlet), telefon (ALO 150), mektup, faks ile veya şahsen yapılabilmektedir.

CİMER, iletilen talebin muhbir şikâyeti kategorisine girmesi durumunda isimsiz başvurulara da izin vermektedir. Başvuru sahibi, günde bir talep iletebilmektedir. CİMER'e iletilen talepler, 30 gün içinde çözüme kavuşturulmaktadır. Başvuru sahibinin, bu süre içerisinde geri bildirim almaması durumunda CİMER'e şikâyetini tekrar bildirme veya Kamu Denetçiliği Kurumu'na (www.ombudsman.gov.tr) başvurma hakkı bulunmaktadır. CİMER, sadece Türkçe başvuruları kabul etmekte olup kullanıcılara yönelik Türkçe detaylı bir kılavuzu da bulunmaktadır¹⁸.

Projenin ŞM'si

ÇSS10'un gereksinimleri doğrultusunda paydaşların endişe duydukları konular ve şikâyetlerini bildirmeleri, bunların çözüme kavuşturulup takip edilmesi için İletişim Komitesi tarafından bir Şikâyet Mekanizması (ŞM) oluşturulacaktır. ŞM, paydaşların ve vatandaşların erişimine açık olacak, yapılan bildirimlere (şikâyet, talep, fikir beyanı, öneri dahil) en kısa sürede cevap verecek ve İletişim Komitesi tüm şikâyetlerin etkin bir şekilde alınmasını, kayda geçirilmesini ve bunlara önceden belirlenmiş bir süre içerisinde ve içeriklerine göre cevap

¹⁸ <https://cimer.gov.tr/50sorudacimer.pdf>

verilmesini ve alınan düzeltici/düzenleyici tedbirlerin, her iki taraf için de kabul edilebilir olmasını sağlayacaktır. Şikâyetlere yönelik cevaplar, her iki taraf için de tatmin edici olacak, ardından buna yönelik adımlar atılacak ve şikâyet sahibine, atılan adımların sonuçları ile ilgili bilgi verilecektir.

Hibe ve mikrokredi yararlanıcıları, OBM'lere ve OİM'lere geri bildirimde bulunup şikâyetlerini iletebilecektir. Bu müdürlüklerde görev yapan personele, ŞM ile ilgili bilgi ve eğitim verilecek ve bu kişiler, doğru kanallardan geri bildirimde bulunmaları/şikâyetlerini bildirmeleri için paydaşlara yol gösterecektir. Bu nedenle İletişim Komitesi, paydaşların (özellikle hibe ve mikrokredi yararlanıcılarının) ŞM'ye yönlendirilmesi konusunda destek olmak için OBM'lere ve OİM'lere poster, broşür vs. gönderecek olup bu iletişim araçları, umuma açık yerlerde sergilenecektir.

CİMER veya Proje ŞM üzerinden alınan tüm şikâyetler, aynı sistemde kayıt altına alınacaktır. Şikâyet kayıt sistemi, aşağıda sıralananlarla sınırlı olmaksızın şu bilgileri içerecektir:

- Geri bildirimin alınma/çözülme tarihleri
- Şikâyet sahibinin adı ve iletişim bilgileri
- Şikâyet sahibinin mahiyeti (birey, PET, STK, kurum, çalışan vb.)
- Şikâyet ile ilgili sorumlu birim/kurum ve sevk tarihi
- İlgili proje faaliyeti
- Konu
- Geri bildirimin/şikâyetin detaylı açıklaması
- Çözüm için atılan adımlara ilişkin detaylar ve
- Şikâyet sahibine iletilen geri bildirimin detayları.

ŞM, isimsiz şikâyetinde bulunulmasını da sağlayacaktır. Ancak şikâyet sahibine, ad-soyadı/iletişim bilgileri olmadan şikâyetinde bulunmanın değerlendirme ve çözüme kavuşturma süresince gecikmelere veya sorunlara yol açabileceği bildirilecektir. Şikâyet sahibine ayrıca, kişisel bilgilerinin (ad-soyadı, iletişim bilgileri dahil) üçüncü taraflarla paylaşılmayacağı veya bu taraflara açıklanmayacağı bildirilecektir. Şikâyet sahibinden alınan bilgiler, sadece alınan geri bildirimin/şikâyetin değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulması amacıyla kullanılacaktır. Son olarak ŞM dahilinde, cinsel istismar ve sömürü/cinsel taciz gibi hassas konularla ilgili hazır önlemler de yer alacaktır (bkz. Bölüm 7.2).

Bazı gruplar (yaşlılar ve okuma yazması olmayanlar, engeli olan bireyler, kırsal kesimde yaşayan kadınlar) ŞM'ye erişim konusunda güçlük yaşayabilir veya hiç erişim sağlamayabilir. Bu nedenle aşağıdaki önlemlere başvurulacaktır:

- İsimsiz şikâyetinde bulunma imkânı sağlanacak,
- Yerleşim birimlerindeki umuma açık yerlerde ŞM'nin duyurusu yapılacaktır,
- Duyuru için yararlanılacak ŞM ve iletişim araçları, gerekirse birden fazla dilde hizmet verecektir. Örneğin, göçmenler de dahil olmak üzere mevsimlik tarım işçileri için Arapça (veya diğer diller) ifadeler de yer verilmelidir.
- Ayrıca yerel radyo ve televizyon kanallarında ŞM'nin duyurusu yapılacaktır (özellikle okuma yazması olmayan kesimleri bilgilendirmek için).

7.1. ETKİN BİR ŞİKAYET MEKANİZMASININ AŞAMALARI

ŞM, hem paydaş katılım faaliyetlerinin ÇSS10 gerekliliklerine uygun olarak planlanıp yürütülmesine hem de ÇSD belgelerinin etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunur. Bunu gerçekleştirmek için: mekanizmanın (i) kabul edilmesi ve yaygın olarak kullanılması; (ii) şikâyetleri zamanında alması ve çözmesi ve kapsamlı bir kayıt defterine sahip olması, (iii) şeffaf bir şekilde yönetilmesi ve işler hale getirilmesi gerekmektedir.

Bu tür bir sistemin geliştirilmesi ve kurulması için birkaç adım atılması gerekmektedir. Bu aşamalar, aşağıdaki başlıklar altında OGM tarafından belirlenecektir:

- **ŞM işlemleri ve akış şemasının belirlenmesi.** Şikâyet kanallarından gelen bildirimlerin kaydedileceği bir belge oluşturulacaktır. Bu sistem, tüm paydaşların aynı anda kullanabileceği çevrimiçi bir sistem olacaktır. Kaydedilen şikâyetlerin türlerine ve ilgili taraflara göre ayrıldığı sistem yönetimi, İletişim Komitesinin sorumluluğunda olacaktır. Çözüm sürecine katılım gösterecek birim veya uygulayıcı kurum, PUB tarafından onaylanacaktır. Düzenli bir kayıt sistemi ile İzleme ve Değerlendirme (İ&D) düzeninde kolaylık sağlanacaktır.

Hangi şikâyetlerin hangi kuruma/birime iletileceği ve çözüme kavuşması için hangi süreçlerin işletileceği, önceden belirlenecek ve bir şikâyet akış şeması oluşturulacaktır. Şikâyet kayıt mekanizması dahilinde ilgili birimlere sevk tarihleri, cevap tarihleri, çözüm ve geri bildirim tarihleri yer alacaktır.

- **ŞM görev ve sorumluluklarının belirlenmesi.** Şikâyetleri kayda geçmekten sorumlu personel, İletişim Komitesinde görev alacaktır. Paydaş katılımı ve ŞM konulu bir video seminer hazırlanarak ŞM'nin uygulanması, İ&D vb. pozisyonlarda görevlendirilecek ilgili personelin eğitimi için uygulayıcı kurumlara, OBM'lere ve OİM'lere gönderilecektir. Bu mekanizma hakkında diğer paydaş kuruluşlara ve kurumlara da resmi yazı ile bilgi verilecektir.
- **Şikâyet iletme araçlarının hazırlanması.** Şikâyet formuna ve ŞM'ye yönelik iletişim bilgilerine, OGM'nin internet sitesinde yer verilecektir.

Hazırlanıp paylaşılabacak tüm proje belgelerinde, ŞM için hazırlanıp kullanılacak tüm araçlarla ilgili bilgilere yer verilecek ve bunlar, proje ile ilgili tüm belgelerde her daim yer alacaktır.

Aşağıda bahsi geçen bilgiler, şikâyet formu ile şikâyet sahibinden edinilmiştir:

- Şikâyet tarihi
- Şikâyet sahibinin adı ve iletişim bilgileri (isimsiz olarak da bildirilebilir)
- Şikâyeti alan birim/kurum
- İlgili proje faaliyeti
- Konu
- İçerik (şikâyetin/geri bildirimin detayları)

Şikâyet kayıt formunun bir örneği Ek-7'te verilmiştir. ŞM'ye kayıt, telefon veya yüz yüze alınan şikâyetler için işbu formun çevrimiçi doldurulmasıyla yapılacaktır. Şikâyet sahiplerinin formu doldurup çıktı alarak iletmesi durumunda ilgili bilgilere sisteme girilir ve form taranarak sisteme yüklenir.

- **Şikâyetlerin vaktinde alınması ve kayda geçilmesi.** Şikâyetlerin vaktinde alınmasının amacı, şikâyet kanallarının açık ve erişilebilir olmasıdır. Sisteme girilen şikâyetler, 2 gün içinde kayda geçirilir ve çözüm süreci başlar.
- **Şikâyetin ilgili birimlere iletilmesi ve değerlendirilmesi.** İletişim Komitesi, ilgili şikâyetleri en geç 5 gün içinde ilgili birime iletir.

Şikâyetlerin çözüme kavuşturulması için ulusal mevzuat, DB ÇSÇ ve ÇSD belgelerinde yer verilen taahhütler dikkate alınır. Temel prensip, hiçbir vatandaşın proje faaliyetleri nedeniyle sorun yaşamamasıdır.

Şikâyetin çözüme kavuşturulması için yasal bir sürecin işletilmesi gerekiyorsa şikâyet sahibine bilgi verilir. Çözüm arayışında savunmasız gruplara destek verilir.

- **İletilen şikâyetin takip edilmesi.** İletişim Komitesine iletilen şikâyetlere, 15 gün içinde cevap verilmelidir. Bu nedenle bütün süreç, İletişim Komitesi tarafından takip edilir.
- **30 gün içinde çözüme kavuşturulan şikâyetler.** Bulunan çözümler ve atılan telafi edici adımlar, şikâyet sahibini tatmin etmelidir. Çözüm sürecinde tüm taraflar, atılan telafi edici adımlar konusunda hemfikir olmalıdır. Bu nedenle tüm birimler, elinden gelen azami gayreti göstermelidir. Tatmin edici bir çözüm bulunamayan durumlarda şikâyet sahibi ile bir araya gelinir, tanıklara başvurulur ve şikâyet sahibi ile üçüncü taraflar arasında istişare toplantıları düzenlenir. Şikâyet konusunun geri döndürülemez nitelikte olması durumunda zararı telafi etme yöntemlerine, zarar gören varlığın yerine yenisinin konulmasına ve başka tazmin tedbirlerine başvurulur. Ancak taraflar, çözümden tatmin olmayan şikâyet sahiplerinin mahkemeye başvurabileceğini bilmelidir.
- **Başvurudan sonra en geç 30 gün içinde şikâyet sahibine sonuç ile ilgili geri bildirimde bulunulması.** Şikâyetin giderilmesine yönelik 30 günlük vade dolduktan sonra alınan karar/sonuç, resmi-yazılı olarak şikâyet sahibine bildirilir. Bu geri bildirimin tarihi, ŞM sistemine kaydedilir.
- **Çözüm uygulaması ve takibi.** Çözümün uygulamaya konması zaman alabilir. Başvurunun tamamlanmasıyla birlikte şikâyet sahibinin imzasının bulunduğu (mümkünse) Şikâyet Kapatma Formu doldurulur ve şikâyet, ŞM sistemine yüklenerek “Kapatılır”. Ek-8’de, şikâyet kapatma formunun bir örneği/şablonu sunulmuştur. Bu form, farklı projeler söz konusu olduğunda güncellenebilir ve uyarlanabilir niteliktedir.
- **İzleme ve Değerlendirme (İ&D) aşamasında şikâyet kayıtlarının değerlendirilmesi.** İç ve dış izleme ve değerlendirme süreçlerinde kayıtlar incelenir ve değerlendirilir. İşlemden geçirme zamanları ve şikâyet sahiplerinin tatmin olup olmadığı gözden geçirilir ve takip edilir. Şikâyet kayıtlarının İ&D uzmanları ile paylaşılmasından İletişim Komitesi sorumludur.

7.2. CİDDİ ŞİKÂyetLERE YÖNELİK KURALLAR VE USULLER

Bir paydaşın proje faaliyetleri ile ilgili olarak taciz, gözdağı, istismar, şiddet, ayrımcılık veya adaletsizlik gibi ciddi kötü muamelelere maruz kalması durumunda söz konusu paydaş, durumu doğrudan ŞM’ye sözlü veya yazılı olarak bildirebilir. PUB sosyal uzmanı, paydaşın gizliliğine ve anonimliğine itibar ederek hemen olayı soruşturmaya başlar.

Söz konusu kişi, herhangi bir nedenle kendisini rahatsız hissetmesi durumunda doğrudan OGM’nin merkez veya bölge yöneticileri ile irtibata geçebilir. Bu sorunların çözümünde kanunlar ve DB standartları doğrultusunda uzmanların ve danışmanların görüşlerine de başvurulabilir.

Bununla ilgili kurallar ve usuller, aşağıda bahsi geçen ilkeler doğrultusunda şekillenmelidir:

- Alınan tüm şikâyetler, dosyalanıp gizli tutulur. Vakalar, istatistik amaçlı olarak söz konusu kişilerin kimliğinin belli olmaması için anonim ve bir bütün haline getirilir.
- Bir vaka çözüme kavuşturulduktan sonra PUB, bulunan çözümün etkili olması için vakayı takip eder.
- Ceza davaları, savcıya havale edilir.

8. İZLEME VE RAPORLAMA

Paydaş katılım faaliyetleri, PUB sosyal uzmanı tarafından proje ilerleme raporları kapsamında izlenip yılda iki kez raporlanır. ŞM ile ilgili izleme ve raporlama faaliyetleri, İletişim Komitesi tarafından gerçekleştirilecek ve PUB'ye iletilecektir. PUB sosyal uzmanı, her iki raporu birleştirecektir.

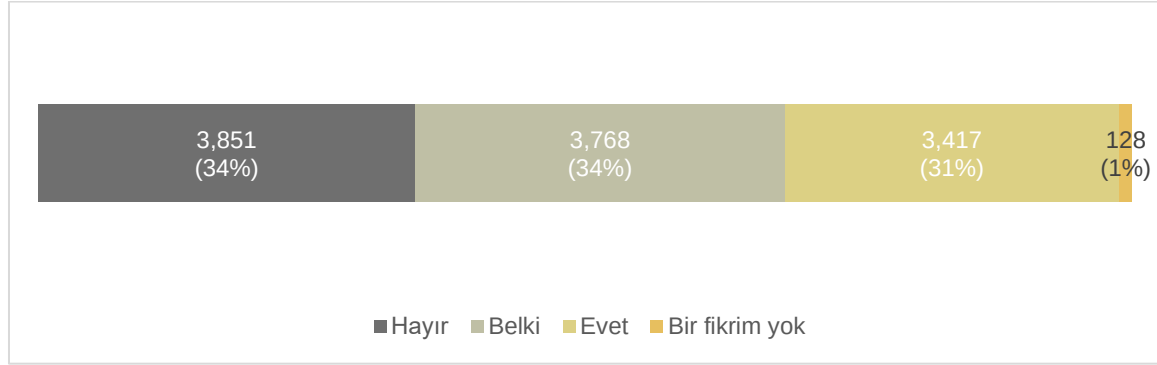
Paydaş katılım faaliyetlerine ait belgeler, OGM arşivlerinde saklanır. İstişare faaliyetleri ile ilgili bilgiler, Proje İlerleme Raporları kapsamında DB'ye raporlanır ve bu raporlarda şu bilgilere yer verilir:

- İstişare sayısı ve türü,
- Katılımcı sayısı, katılan paydaş türü
- İstişare süresince tartışılan kritik konular,
- Alınan şikayetlerin sayısı (ayrıştırılmış veri: cinsiyet, il, şikâyet kategorisi, şikâyetin durumu [giderildi, beklemede, çözüldü, vb.], vb.).

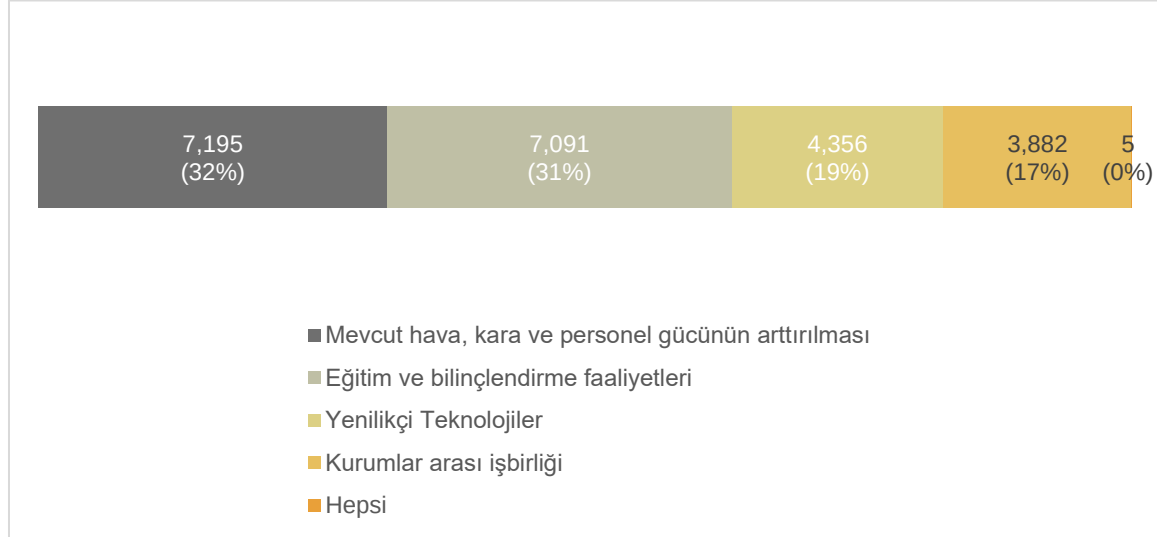
Alınan şikayetlerle bağlantılı olarak toplantılar sırasında tartışılan kritik konular hakkında paydaş gruplarına geri bildirimde bulunulacaktır. Geri bildirim mekanizması PİEK'te detaylandırılacaktır.

EK-1. ORMAN YANGINLARI İLE İLGİLİ ANKET

1. Soru Orman yangınları ile ilgili farkındalık oluşturma faaliyetlerini yeterli buluyor musunuz?

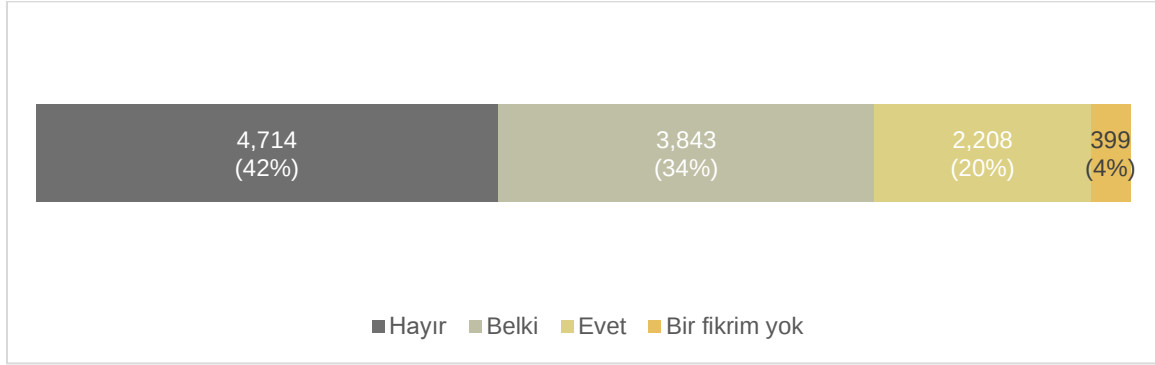
2. Soru Orman yangınlarını önleme faaliyetlerinden hangisinin daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz?

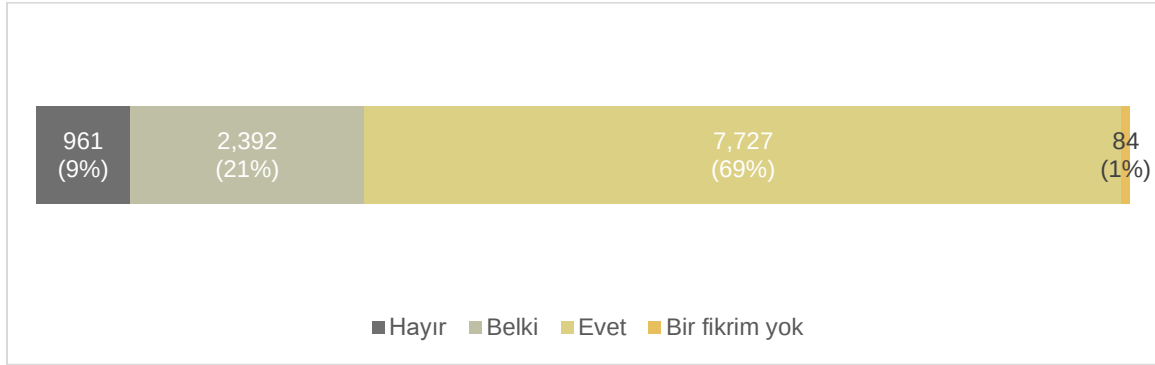
3. Soru Orman yangınlarının sık olduğu aylarda ormanlara giriş çıkışın yasaklanmasını doğru buluyor musunuz?

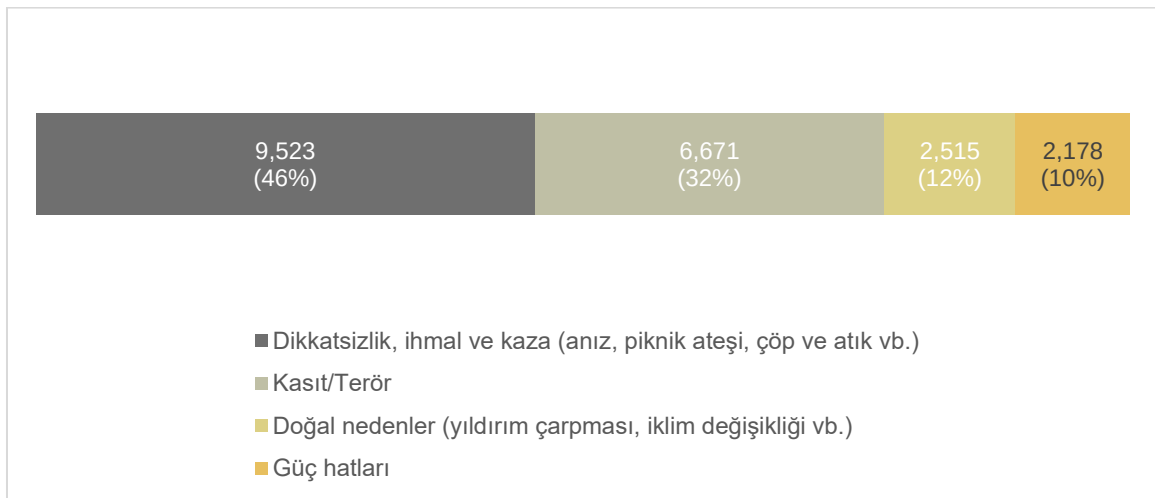
4. Soru Koruma alanlarındaki (milli park, doğal park vb.) bakım ve yangın önleme tedbirlerini yeterli buluyor musunuz?

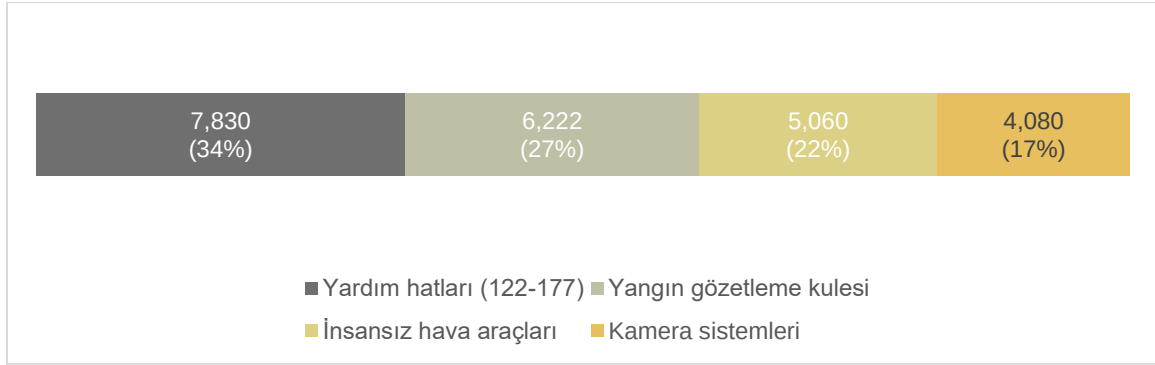
5. Soru İklim değişikliği ve küresel ısınmanın, orman yangınları üzerinde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

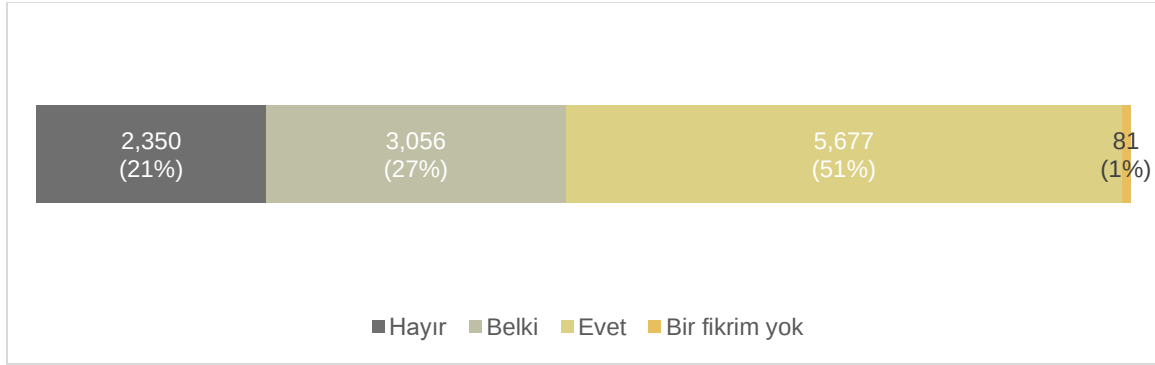
6. Soru Orman yangınlarına en çok sebebiyet veren şıkkı işaretleyiniz.

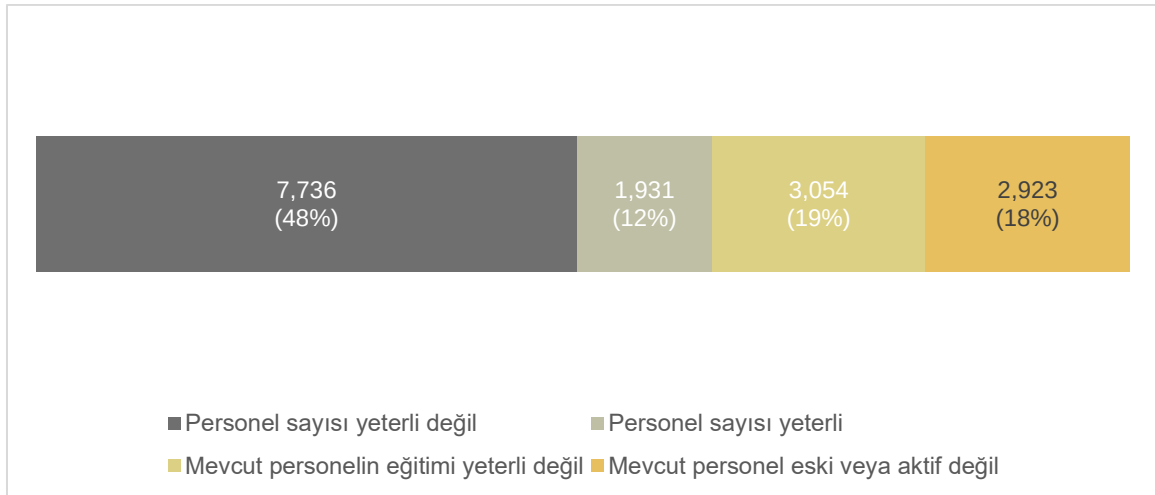
7. Soru Orman yangınları ile ilgili hızlı haber almak için en etkili yöntem sizce nedir?

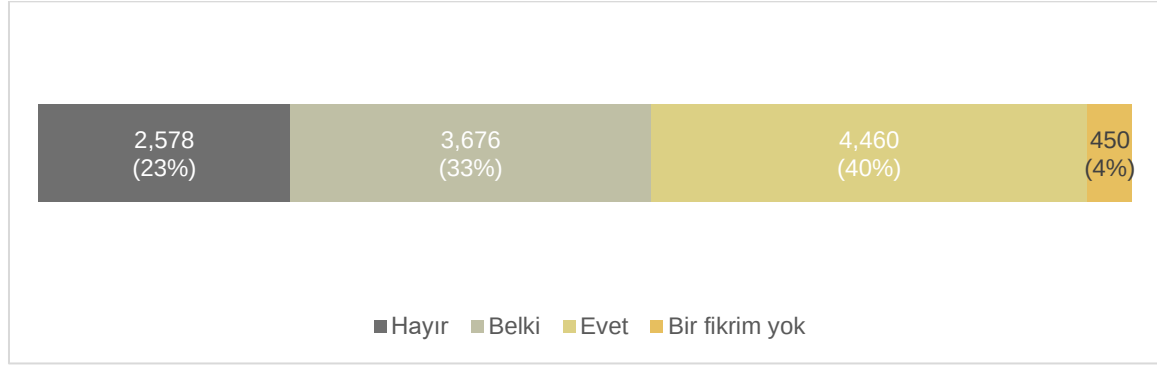
8. Soru Sizce orman yangınlarına zamanında ve etkili şekilde müdahale ediliyor mu?

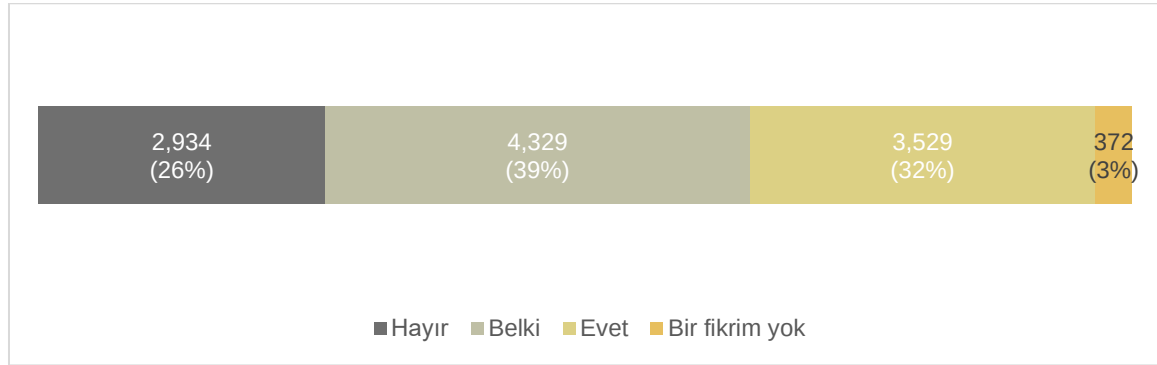
9. Soru Görevlilerin orman yangınlarına müdahalesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

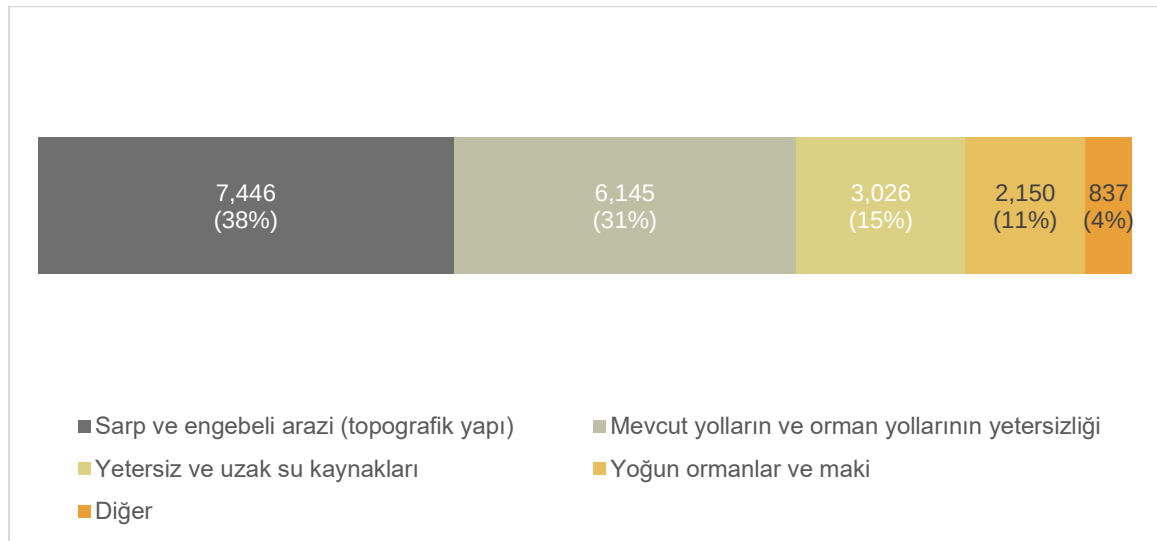
10. Soru Sizce görevlilerin (yangın müdahale ekipleri) ve gönüllülerin orman yangınlarıyla mücadele konusundaki ihtiyaçları yeterli şekilde karşılanıyor mu?

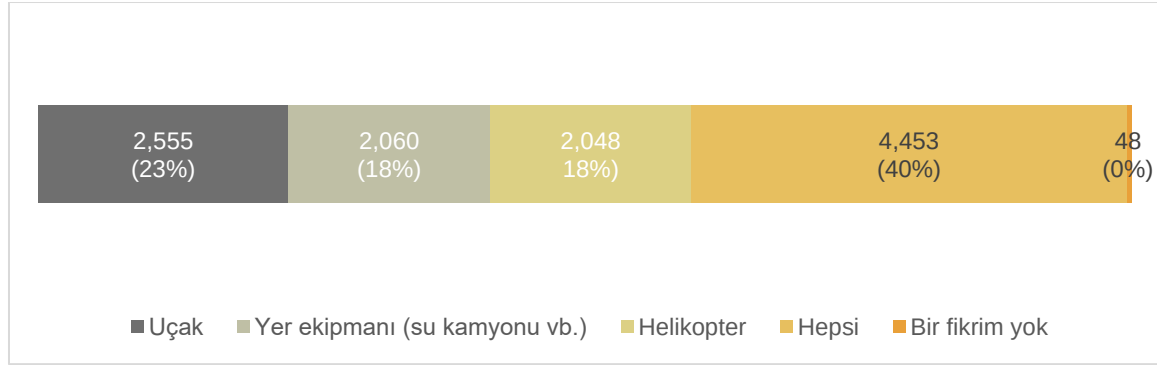
11. Soru Sizce İSG'ye ve orman yangınları sırasında KKE kullanımına önem veriliyor mu?

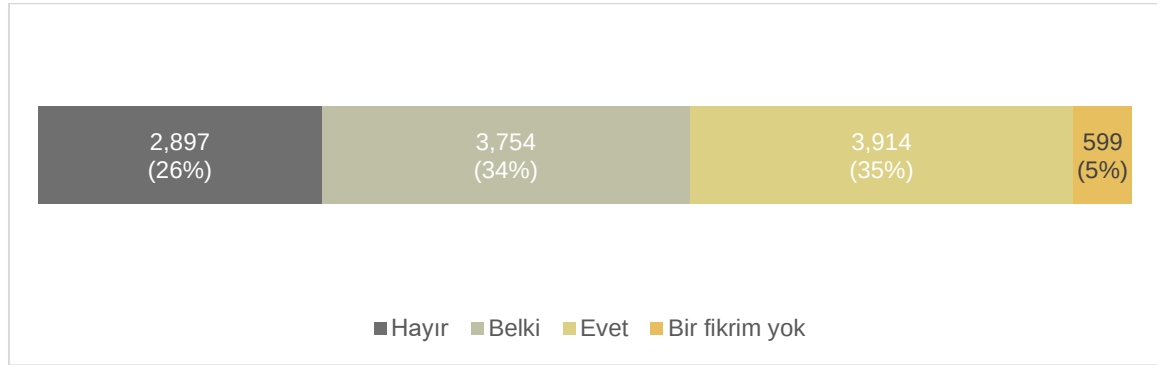
12. Soru Orman yangınlarına müdahale etmeyi zorlaştıran en önemli faktör sizce nedir?

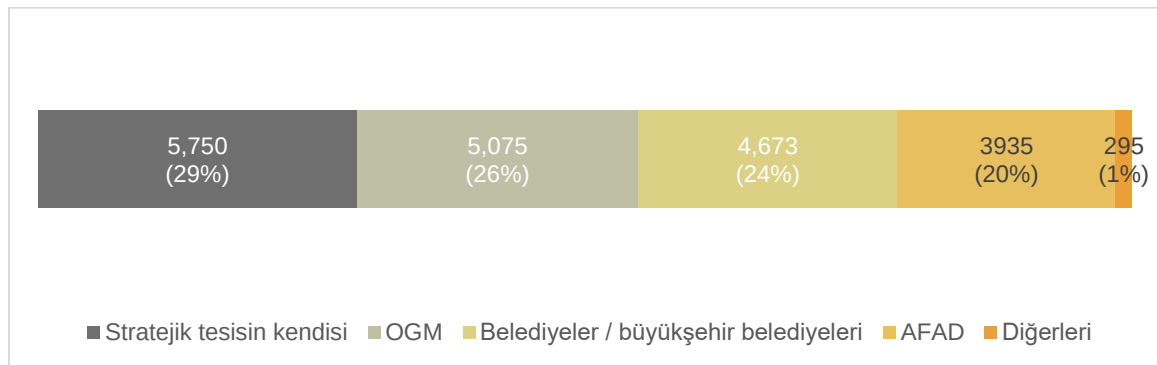
13. Soru Orman yangınlarına müdahale konusunda sizce en etkili araç hangisidir?

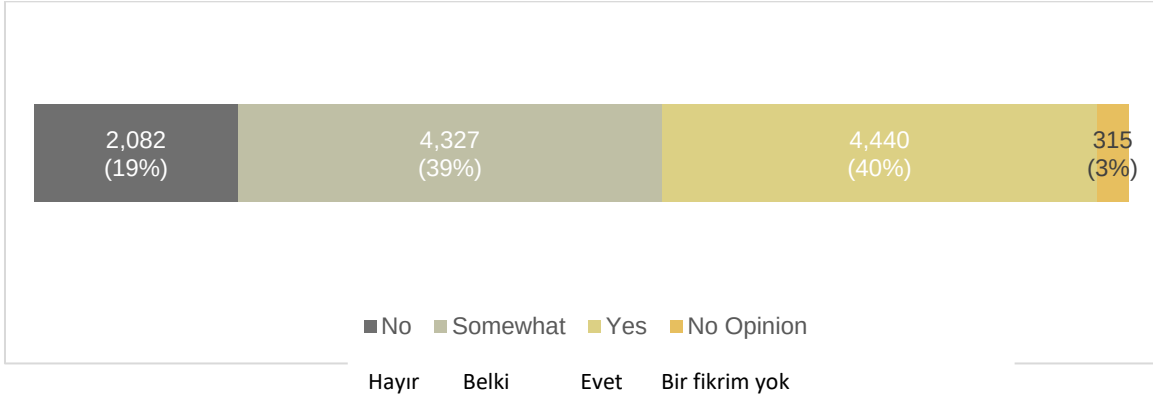
14. Soru Sizce belediyeler/büyükşehir belediyeleri, yerleşim birimlerine sıçrayan orman yangınlarını söndürme konusunda yeterli müdahalede bulunmuş mudur?

15. Soru Orman yangınları sırasında stratejik öneme sahip tesisleri (elektrik santralleri, askeri tesisler vb.) sizce hangi kurum korumalıdır?

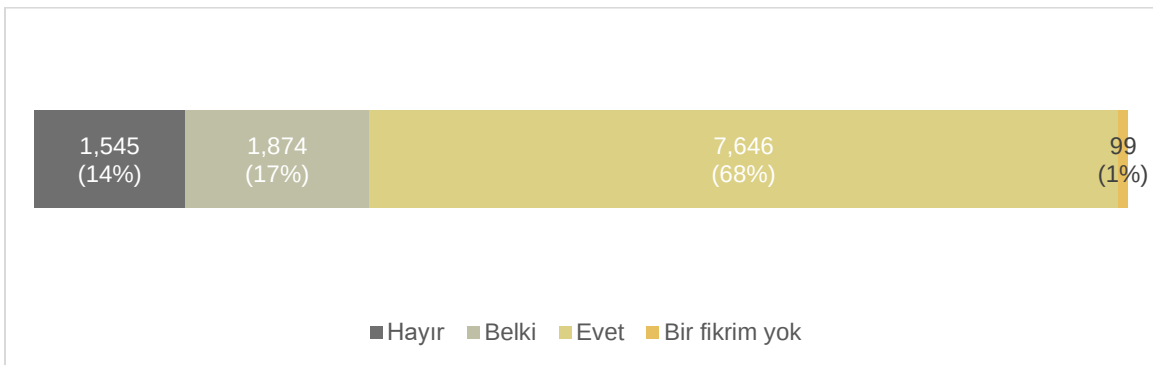
16. Soru Orman yangınları sırasında diğer kurumların (AFAD, Kızılay, STK'ler vb.) verdiği desteği yeterli buluyor musunuz?

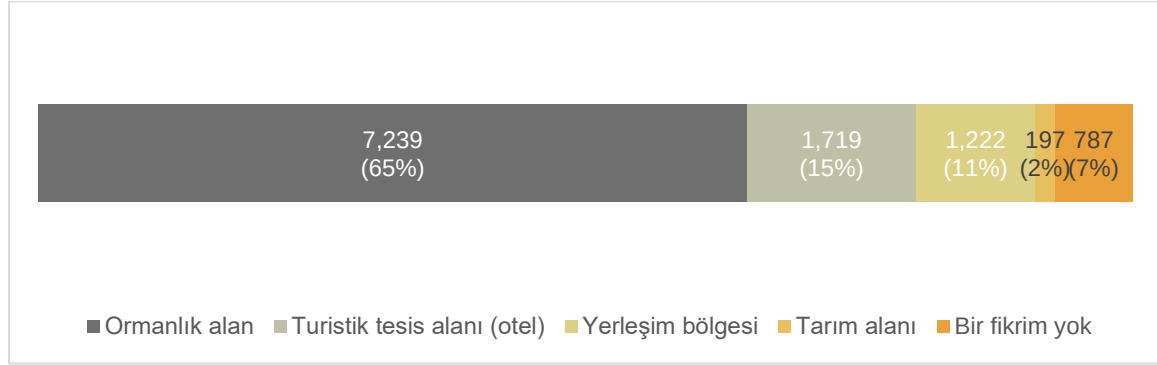
17. Soru Büyük orman yangınları sırasında kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve STK'ler arasında işbirliği ve koordinasyon sağlandığını düşünüyor musunuz?

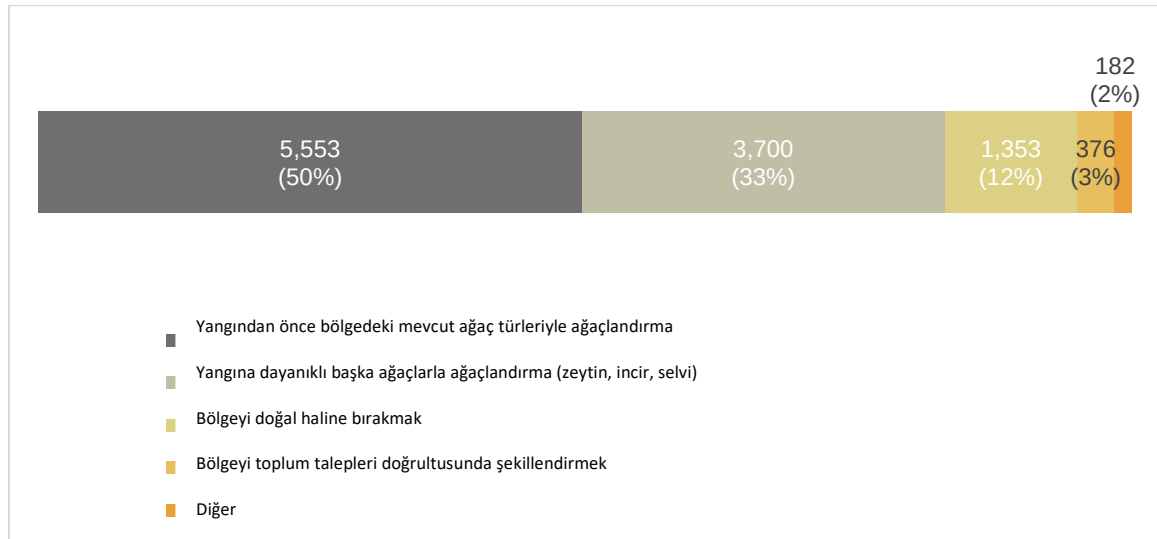
18. Soru Sizce insanların, orman yangınları ile ilgili eğitim alıp gönüllü olmaları doğru mu?

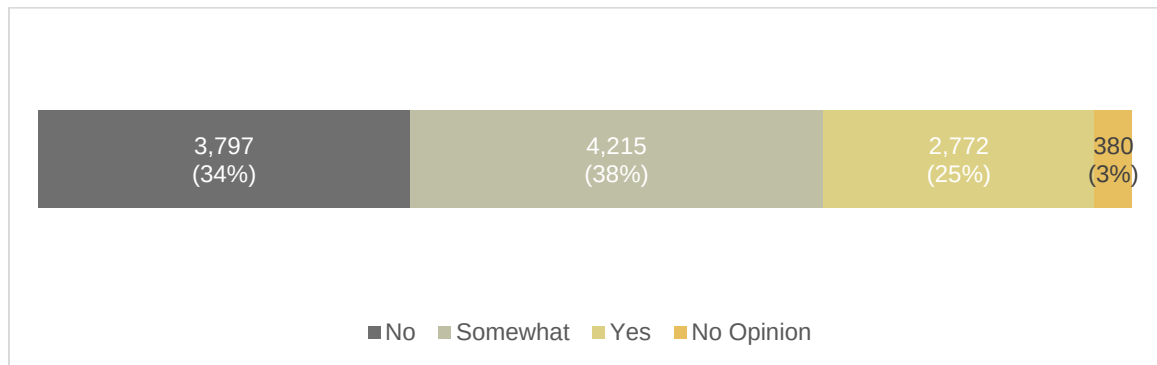
19. Soru Orman yangınları sonucu yanan ormanlık alanların sonradan nasıl değerlendirileceğini düşünüyorsunuz?

20. Soru Yanan alanların yangınlardan sonra nasıl ağaçlandırılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

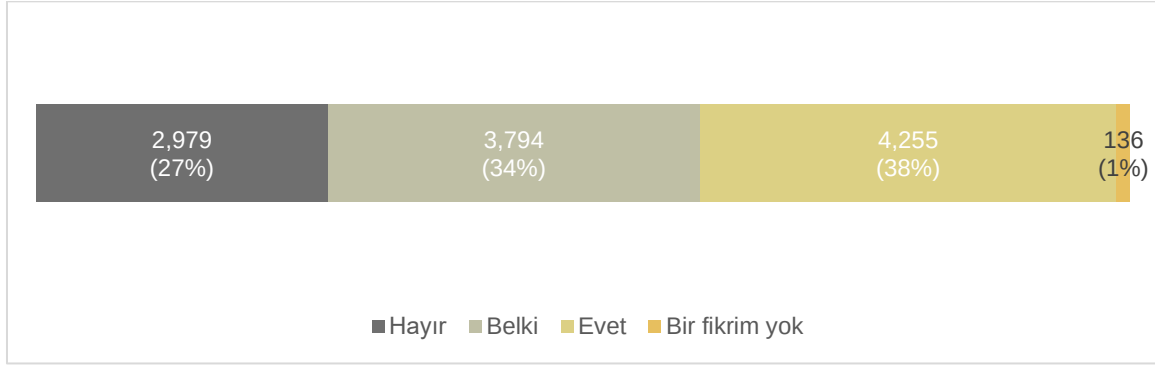

21. Soru Sizce kamuoyu, orman yangınları sırasında ve sonrasında iyi bilgilendiriliyor mu? (Yanlış bilgilerin ve kara propagandanın önüne geçilmesi)

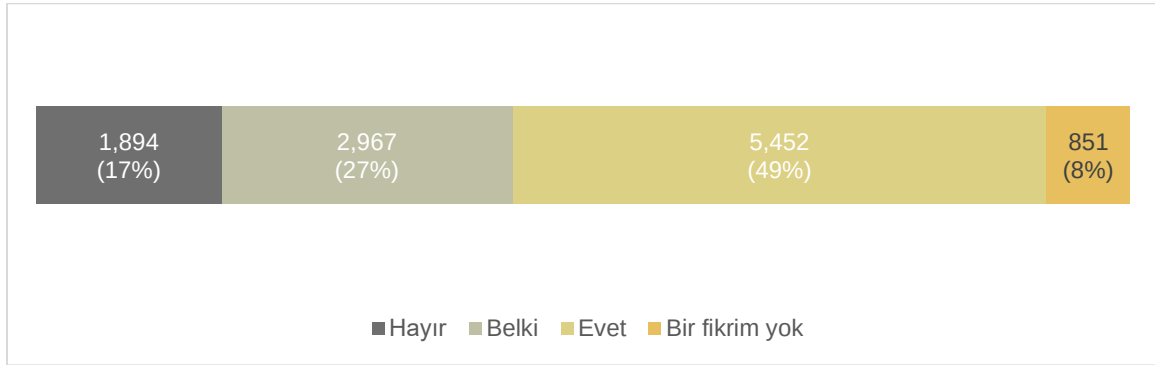

Hayır Belki Evet Bir fikrim yok

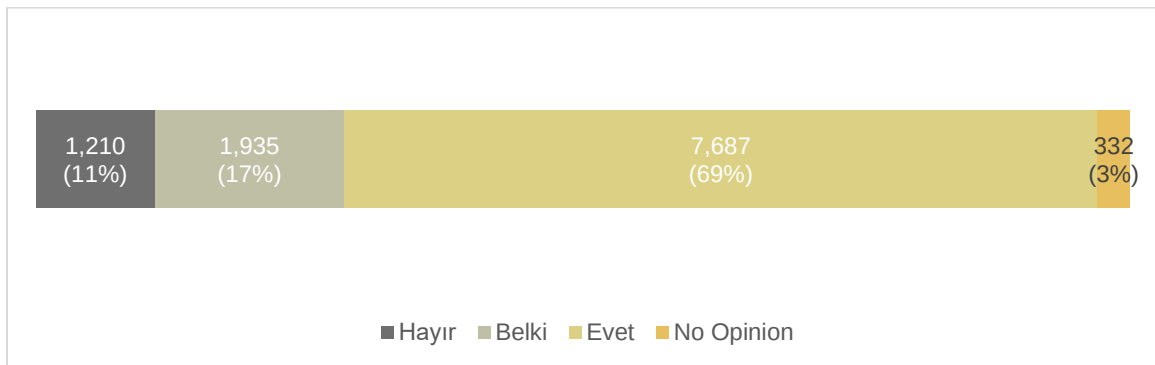
22. Soru Sizce orman yangınlarını söndürmek için teknolojik gelişmelerden ve araçlardan yeterince yararlanılıyor mu?

23. Soru Sizce orman yangınlarından etkilenen vatandaşlara gerekli destek ve yardımlar ulaştırılıyor mu?

24. Soru Orman yangınları konusunda uluslararası kuruluşlar ile iş birliğinde bulunmayı gerekli buluyor musunuz?

EK-2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ SÜRECİNDE ORMAN YANGINLARI ÇALIŞTAYI

13-15 Ekim 2021 tarihleri arasında OGM tarafından İklim Değişikliği Sürecinde Orman Yangınları Çalıştayı düzenlenmiştir.

Çalıştaya 150 kuruluştan/birimden toplam 291 kişi katılım göstermiştir. Her bir kurumdan/birimden katılan kişilerin sayısı, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kategori	Kurum/Birim	Katılımcı Sayısı
Orman Genel Müdürlüğü'nün Merkezi ve Bölgesel Birimleri		145
Orman Genel Müdürlüğü'nün Merkezi ve Bölgesel Birimleri	Merkezi Birimler	73
	Araştırma Enstitüleri	10
	Bölgesel Birimler	62
Diğer Kamu ve Özel Kuruluşlar ve Kurumlar		43
Diğer Kamu ve Özel Kuruluşlar ve Kurumlar	Cumhurbaşkanlığı Birimleri (Park ve Bahçeler, İletişim, Strateji ve Bütçe)	3
	Dışişleri Koordinasyon ve Destek Merkezi	3
	Valilikler	1
	Uluslararası Kuruluşlar (FAO, UNESCO)	4
	Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu	3
	Bakanlıklar (Ulaştırma ve Altyapı B., Milli Savunma B., İçişleri B. [İller İdaresi GM])	3
	Bakanlıklara Bağlı Kuruluşlar	10

	(AFAD, Jandarma Genel Komutanlığı, Sivil Havacılık GM, Karayolları GM, Devlet Hava Meydanları GM, Makine ve Kimya Endüstrisi GM)	
	Belediyeler	5
	Muhtarlıklar	2
	Savunma ve Havacılık Firmaları (BAYKAR, HAVELSAN, ASELSAN, TAİ, DASAL)	6
	GSM Firmaları	3
Üniversiteler		31
Emekli Yöneticiler ve Uzmanlar		8
Sivil Toplum Kuruluşları		56
Sivil Toplum Kuruluşları	Dernekler ve Vakıflar (AKUT [Arama ve Kurtarma Der.], ÇEKÜD [Çevre Kuruluşları Dayanışma Der.], Doğa Koruma Merkezi, Doğu Akdeniz Araştırma Der., EKİNDER [Ekoloji ve İnsan Der.], Genç Ufuk Fikir Kulübü Der., İHH [İnsani Yardım Vakfı], YOMSAD [MDF ve Yonga Levha Sanayicileri Der.], OGEM-VAK [Ormancılığı Geliştirme ve Orman Yangınlarıyla Mücadele Hizmetlerini Destekleme Vakfı], ORFAMDER [Orman Fakülteliler Der.], Orman Muhafaza Memurları Der., Saha İstanbul - Savunma Havacılık ve Uzay Kümelenmesi., Tarım, Orman ve Doğa Bilimleri Der., Tarımsal Kalkınma Vakfı, TEMA [Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı], Tohum Eğitim ve Kültür Der., Toplumsal Afet Der. Ve Platformu, TÜBA [Türkiye Bilimler Akademisi], Türk Hava Kurumu, Türkiye Veteriner Hekimlik Der., Türkiye Bilişim Vakfı, Türkiye Dağcılık Federasyonu, Türkiye İzcilik Federasyonu, TORİD [Türkiye Orman Ürünleri Sanayicileri ve İş Adamları Der., Türkiye Ormancılar Der., Ulusal Ahşap Birliği, WWF [Dünya Doğayı Koruma Vakfı]-Türkiye, Yeşil Türkiye Ormancılar Der.]	42
	Odalar (Orman Mühendisleri Odası)	4
	Birlikler (ÖZ ORMAN-İŞ, TOC BİR-SEN [Tarım-Orman İşçileri Birliği])	9
	Kooperatifler (ORKOOP [Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği])	1
Vatandaşlar		2
İletişim Danışmanları		6
Toplam		291

Dokuz çalışma grubu tarafından 135 karar alınması tavsiye edilmiş ve 217 eylem teklifi hazırlanmıştır. Alınan kararlar, eylem teklifleri ve bunlara ilişkin İDOP Bileşenleri, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Karar	Önerilen Adım
1. Çalışma Grubu Yangın Öncesi Eğitim ve Önleyici Faaliyetler	
1.1. AFAD koordinasyonunda belediye itfaiye ekipleri, orman yangınları ile mücadele konusunda eğitilmeli ve orman yangınlarına müdahale eden personele, meskûn mahallerde yangınla mücadele eğitimi verilmelidir.	1.1.1. İİB, ÇŞİDB ve MSB arasında AFAD koordinasyonunda iş birliği sağlanması 1.1.2. Standart eğitim modülü hazırlayarak düzenli aralıklarla eğitim verilmesi
1.2. Üst düzeyde yangın eğitimi almış olan teknik personel arasından eğitimcileri eğitecek yangın eğitim ekipleri oluşturulmalıdır.	1.2.1. Yangınlara karşı en hassas durumda olan Orman Bölge Müdürlükleri'nden başlayarak ihtisas sahibi yangın eğitim ekiplerinin oluşturulması
1.3. Gereken durumlarda OİM'lerde Yangın Eğitim Amirliği oluşturulmalıdır.	1.3.1. Yangın Eğitim Amirliği'nin Oluşturulması

Karar	Önerilen Adım
1.4. Teknik personele, çalışanlara ve sulama operatörlerine verilen yangın eğitimi, belli bir standartta olmalıdır.	1.4.1. OGM tarafından oluşturulacak eğitim modülü ile ilgili personele düzenli ve standart eğitimler verilmesi
1.5. AFAD'ın gönüllülere verdiği eğitimden, bir model olarak yararlanılması sağlanmalı veya orman yangınları gönüllü eğitimleri, AFAD'ın eğitim modülüne eklenmelidir.	1.5.1. AFAD modeli doğrultusunda ve AFAD-OGM iş birliğinde gönüllülere eğitim verilmesi veya ilgili eğitim modeline bu eğitimin eklenmesi
1.6. AFAD-OGM iş birliğinde orman yangınlarının da dahil olduğu AFAD Gönüllülük sistemi ile ortak bir gönüllü çalışması yürütülmeli ve kurumların ayrı olan gönüllülük sistemleri tek bir çatı altında toplanmalıdır.	1.6.1. AFAD ve OGM arasında imzalanacak protokol ile iki kurumun gönüllüleri, tek bir çatı altında toplanacak ve gönüllüler arasında farklı eğitim kategorileri oluşturulacaktır.
1.7. Temel afet eğitimi almış STK mensuplarının gönüllü olması teşvik edilmelidir.	1.7.1. STK mensuplarının gönüllü olmasının sağlanması ve OGM ile STK'ler arasındaki iş birliği ile STK mensuplarına eğitim verilmesi
1.8. Orman köylülerine orman yangınları ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirler eğitimi verilmelidir.	1.8.1. OİM sınırları dahilindeki köylerde eğitim ile ilgili gerekli çalışmaların yürütülmesi
1.9. Orman işçilerinin işe alım sürecinde başta orman köylerinde yaşayan gönüllüler olmak üzere orman yangını gönüllülerine öncelik tanımak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.	1.9.1. OGM çalışanlarının çalışma koşulları belirlenirken bu durumun değerlendirilmesi
1.10. Orman yangınları ile ilgili konuların, Milli Eğitim Bakanlığı'nın afet ile ilgili mevcut müfredatına eklenmesi sağlanmalıdır.	1.10.1. Milli Eğitim Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı arasında müzakereler
1.11. Orman yangınları ile mücadele çalışmalarına kurum dışından katılan gönüllülere temel İSG eğitiminin verilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Bu sorumluluk, STK'ler ve ilgili kuruluşlar tarafından yerine getirilmelidir.	1.11.1. STK'ler ve kamu kurumları ile ilgili gerekli resmi yazışmaların ve mevzuat düzenlemelerinin yapılması
1.12. Orman yangınları sırasında OGM personeli, belediye itfaiye ekipleri ve gönüllülerin yangın sahasına girmesini önlemek için gerekli tedbirler alınmalıdır.	1.12.1. İçişleri Bakanlığı ile gerekli yazışmaların yapılması
1.13. Gönüllülük sistemi ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.	1.13.1. Gerekli yasal düzenlemenin İçişleri Bakanlığı bünyesinde yapılmaya başlanması
1.14. Yürürlükte bulunan Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkındaki Yönetmeliğin güncellenmesi sağlanmalıdır.	1.14.1. OGM tarafından gerekli çalışmaların başlatılması
2. Çalışma Grubu Yangına Dayanıklı Ormanlara İlişkin Yangın Öncesi Planlama, Mevcut Ormanların ve Koruma Alanlarının Güçlendirilmesi ve Bakımı	
2.1. İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) beşinci değerlendirme raporunda, "iklim değişikliği kesinlikle vardır ve insan kaynaklıdır" ifadesinden yola çıkarak iklim değişikliği senaryolarına yer verilmiştir. Türlerin dağılım alanlarında ileride görülecek değişikliklerin, ilgili senaryolar kapsamında belirlenmesi gerekmektedir.	2.1.1. İklim değişikliği senaryoları doğrultusunda bilimsel proje sayısının artırılması, proje sonuçlarının OAP'lere entegre edilmesi ve orman ekosistemlerinin dayanıklılığının artırılması ve uyum sağlamaları için önlem almak üzere uygulamaların izlenmesi ve buna iklim değişikliğine karşı hassas durumda olan orman alanları ile başlanması
	2.1.2. İklim ile ilgili öngörülerin temel alınması, değişen iklim sistemine göre 2099 yılına kadar ormanların dağılımında görülecek muhtemel değişimlerin gösterilmesi, bunu sağlamak için modeller oluşturarak orman dağılımında görülecek değişimlerin izlenmesi ve orman ekosisteminin, ilgili senaryolar dahilinde ileride nasıl şekilleneceğinin ortaya çıkarılması.

Karar	Önerilen Adım
	2.1.3. Aynı türlerin tohum ve fidanlarının daha yüksek alanlara taşınması ve böylelikle ağaç türlerinin iklim değişikliği nedeniyle muhtemel dağılım alanlarında yaşanacak göçün kolaylaştırılması ve geleceğe hazırlıklı meşcere adacıklarının oluşturulması 2.1.4. Türlerin dağılım alanlarındaki değişikliğe göre OAP'ler yaparak silvikültürel müdahale seçeneklerinin ve iklim değişikliği senaryolarına göre yangın rejimi parametrelerinin ortaya çıkarılması
2.2. Yangına karşı hassas alanlarda başta genç meşcerelerde olmak üzere orman bakımı kesintisiz olarak yapılmalı ve iklim değişikliği ile uyumlu şekilde yenileme çalışmaları gerçekleştirilmelidir.	2.2.1. 298 sayılı Silvikültürel Uygulamaların Teknik Esasları Tebliği'nin, meşcere yapısını yangınlara dayanıklı hale getirecek gerekli ve yeterli silvikültürel müdahaleleri kapsayacak şekilde düzenlenmesi
2.3. Şehirde yaşayan insanların giderek artan rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreasyon alanları gibi kontrollü kullanım alanları, yerleşim yerleri civarında arttırılmalıdır.	2.3.1. Ormanların yoğun ve yangına karşı hassas olduğu alanlarda orman içinde ve çevresinde vatandaşların rekreasyon amacıyla ormanlık alanları düzensiz şekilde kullanması sonucu yangın riskinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu tür ihtiyaçların karşılanması için rekreasyon alanlarının gerekli sayıda ve kapasitede olmasının sağlanması ve bu alanların ücretsiz şekilde vatandaşların hizmetine sunulması
2.4. Yangın tehlikesinin "ÇOK YÜKSEK (ÇY) ve YÜKSEK (Y)" olduğu alanlarda gerekli tedbirler alınmalıdır.	2.4.1. Yangına karşı hassas alanlarda bakım ve budama teknikleri ile ilgili olarak mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması 2.4.2. Tarım alanı-orman ve yerleşim yeri-orman kesişim alanlarında yanıcı madde azaltımına ilişkin çalışmaların yapılması, tampon bölgeler oluşturulması, yangın riski ve tehlikesinin yüksek olduğu yolların her iki kenarında meşcerenin en yüksek ortalama boyuna uygun genişlikte alanların boşaltılması, 20-50 metrelik tampon bölgelerin belirlenmesi, yanıcı maddelerin kontrollü şekilde azaltılması ve yangın tehlikesini azaltmak için tampon bölgelerinde yanıcı maddelerin dikey ve yatay sürekliliğini kırmak üzere ara-substratların ve yaşayan örtünün kesin olarak temizlenmesi ve meşcerenin gelişim yaşına bağlı olarak bakım ve budama işlemlerinin gerçekleştirilmesi.
2.5. Yangın tehlikesinin "DÜŞÜK (D)" olarak değerlendirildiği alanlarda (karaçamın bulunmadığı yerlerde başta olmak üzere Toros sediri, Toros göknarı ve karaçamın oluşturduğu saf ve karışık meşcereler ile tüylü meşe içeren karışık meşcereler) gerekli önlemler alınmalıdır.	2.5.1. Tarım-orman, yerleşim yeri-orman kesişim noktalarına ve orman içlerine azaltıcı yanıcı malzeme konulması, yol kenarı ve yerleşim alanı çevresinde tampon bölge oluşturulması, meşcere gelişme yaşına ve aynı zamanda yıllık programlarda öngörülen silvikültürel müdahalelere uygun silvikültürel müdahalelerin yapılması
2.6. YYP mevzuatı ve kriterleri belirlenmeli ve ülke bazında tüm OİM'lerde uygulanmalı ve bu planlarda öngörülen tedbirler, OAP'lere entegre edilmelidir.	2.6.1. Üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile ortak çalışmalar yaparak YYP'lerin formatının belirlenmesi ve ülke genelinde yaygınlaştırılması.

Karar	Önerilen Adım
	2.6.2. YYP'ler hazırlanırken orman yangınlarının ortaya çıkardığı yangın rejimi (boyutu, sıklığı, şiddeti, yangın mevsimi ve derinliği) ve yangın davranışı (yayıma hızı, şiddeti ve yanabilir madde tüketimi) gibi parametreler, dikkate alınmalı ve bunlar mevzuat ve kriterler ile desteklenmelidir. YYP'ler, OAP'lere entegre edilmeli ve ülke bazında tüm OİM'lerde uygulanmalıdır.
2.7. Orman içinden geçen yol kenarlarında ve bunlara bitişik alanlarda yanıcı madde miktarı azaltılmalıdır.	2.7.1. Yangının yayılmasına neden olacak yüksek riskli yolların oyuk ve doldurma yamaçlarındaki ağaçların kesilmesi ve bu noktalardan her iki tarafta 50-60 metre aralıklarla ara madde ve substratların temizlenmesi ve yanıcı maddelerin bakım müdahaleleri ile azaltılması ve böylece yangınların başka alanlara sıçramasını engelleyerek bu yollardan "Yangın Durdurma ve Mücadele Bölgesi" olarak güvenli şekilde yararlanılması
2.8. Orman yangınları ile mücadele çalışmalarının önemli bir parçası olan su kaynakları (yangın söndürme çalışmalarında yararlanılan alanlar) ve ilk müdahale ekiplerinin konuşlandırma alanları artırılmalıdır.	2.8.1. İlk müdahale ekiplerine yönelik geçici konuşlandırma alanlarının tespit edilmesi ve özellikle yangın hassasiyetinin arttığı zamanlarda su toplama kuyularının ve havuzlarının sayısının artırılması
2.9. OGM'nin yetki alanı dışında kalan ve diğer kurumların kontrolünde olan koruma alanlarının yanıcı madde yükünün çok yüksek olması ve yangın sahasına ulaşmak için gerekli araçların yetersiz olması nedeniyle orman yangını riski ve tehlikesini azaltacak önlemler alınmalıdır.	2.9.1. Planlar dahilinde bu alanların kaynak değerleri etkilemeyecek şekilde hemen bakıma alınması ve aynı zamanda bağlantı yolları ve su toplama kuyuları gibi yangınla mücadele unsurlarının tampon bölgelerden başlayarak mümkün olduğunca koruma alanlarında koruma statüsü ile çelişmeden inşa edilmesi ve bu unsurların koruma alanı amenajman planlarına dahil edilmesi.
2.10. Ormanlık alanlar, yerleşim birimleri ve tarım alanları arasında yangına dayanıklı türlerin olduğu tampon bölgeler oluşturulmalıdır.	2.10.1. Bölgeye uygun, yangına dayanıklı türlerin olduğu bu alanda yeşil bir kuşak oluşturarak yerleşim birimleri, tarım alanları ve ormanlar arasında 50-10 metrelik bir tampon bölge oluşturulması 2.10.2. Orman kıyısında bulunan mesken mahaller ile iş yerlerinin ruhsatlandırılması konusunda orman yangını güvenliği bakımından gerekli düzenlemelerin yapılması.
2.11. Ormanlardaki doğal açıklıklar korunmalıdır.	2.11.1. Bu alanlar, özel veya planlanmış ağaçlandırma çalışmalarına tabi olmamalıdır.
3. Çalışma Grubu İklim Değişikliği ve Küresel Isınma Çerçevesinde Mevcut Araçların ve İnsan Kaynaklarının Yangın Öncesinde Değerlendirilmesi	
3.1. İklim değişikliğinin orman yangınlarına etkilerini göz önünde bulundurarak yangınla mücadele çalışmalarına katılacak personel sayısı ve niteliği belirlenmelidir.	3.1.1. Gerekli personel sayısına yönelik bir standart belirlenmeli ve yangın söndürme çalışmaları kapsamında yağmurlama sistemlerinde en az 7 ve su tedarik araçlarında en az 3 kişi görevlendirilmeli ve personel eksikliği giderilmelidir. 3.1.2. Yangın müdahale merkezleri, elektronik iletişim birimleri, yangın gözlem kuleleri ve ilk müdahale ekiplerinde (yer personeli) yeterli sayıda personel olmalıdır.
3.2. Yangına müdahale süresi, daha kısa olmalıdır. Orman yangınları, ilk 10 dakika içerisinde büyük bir enerji açığa çıkarmaz. Yangın öncelikli yerlerin bu hedefi yakalayabilmesi büyük başarı olacaktır.	3.2.1. Yangına karşı hassas alanlarda müdahale süresinin 10 dakikaya düşürülmesi için mevcut araçların yanı sıra 750 su deposu, su tankeri ve ekibine ihtiyaç bulunmaktadır. Öncelikle söz konusu ekipmanlar, yangına karşı hassas bölgelere tahsis edilmeli ve köylere, su sıkma özelliği olan tankerler dağıtılmalıdır.

Karar	Önerilen Adım
	3.2.2. Kazalar ve ekonomik ömürlerinin sonuna gelmeleri nedeniyle her yıl 100 yağmurlama sistemi ve su tankeri ile 100 ilk müdahale aracı satın alınmalıdır.
3.3. OGM, orman yangınları ile mücadele çalışmalarında yer alan ve ülkemizin arazi koşullarına uygun bir hava aracı olarak tespit edilmiş olan yüksek su tutma kapasitesine sahip helikopterler ile kendi hava filosunu oluşturmaktadır.	3.3.1. Ülkemizdeki büyük orman yangınlarında kullanılacak hava aracı seçilirken ülkemizin coğrafi koşulları dikkate alınmalıdır. 3.3.2. Orman mühendisleri, ülkemizdeki orman yangınlarında ne tür bir hava aracının (özellikleri, tipi, modeli, sayısı, konumu ve kullanım ilkeleri vs.) kullanılması gerektiği konusunda yeterli deneyim, bilgi, kurumsal hafıza ve kapasiteye sahip olduğu için bu konuda orman mühendislerinin görüşü alınmalıdır. 3.3.3. Savunma Sanayi İcra Komitesi'nin kararıyla orman yangınlarında kullanılmak üzere tedarik edilecek S-70 Skorsky (FireHawk) helikopter projesinin 20 sivil versiyonundan kesinlikle vazgeçilmemelidir. 3.3.4. Yerli pilotlarımızın daha özverili çalıştıkları göz önünde bulundurularak orman yangınlarında kullanılacak hava araçlarında yerli pilotlarımızın görevlendirilmesine öncelik tanınmalıdır. 3.3.5. Askeri amaçla kullanılan hava araçları için gerekli yangın ekipmanları tedarik edilmeli ve bu araçlar, büyük orman yangınlarına müdahale çalışmalarına katılmalıdır.
3.4. Mevcut orman yangınları ile mücadele yapısı, yangın söndürme kapasitesini artırmak üzere gözden geçirilmelidir.	3.4.1. Öncelikli olarak orman yangınlarına hassas olan OİM'lerde görevlendirilecek teknik personel, orman yangınları ile mücadele konusunda özel olarak seçilmelidir. 3.4.2. Öncelikle uzmanlığın faydaları ile ilgili farkındalık oluşturulmalı ve yeterli sayıda uzman personel istihdam edilmelidir. 3.4.3. Orman yangınları ile mücadele sürecine katılan personel için atama ve görev yerini değiştirme yönetmeliğinin başarıyı artıracak şekilde gözden geçirilmesi 3.4.4. Yangına karşı hassas OBM'lerde birim amirinin denetiminde iki baş yangın mühendisinin istihdam edilmesi ve diğer OBM'lerde bir baş mühendisin istihdam edilmesi 3.4.5. OBM'lerde boşta bulunan şube müdürlerinin lojistik şube müdürü olarak görevlendirilmesi ve bu müdürlerin, yıl boyunca söz konusu çalışmaları yürütmesi ve yangın için ve yangın sırasında tespit edilen ihtiyaçların karşılanması sürecine katılım göstermesi
3.5. Havacılık Daire Başkanlığı oluşturulmalıdır.	
3.6. Orman Yangınları Eğitim Merkezleri'nin sayısı artırılmalı ve Uluslararası Yangın Eğitim Merkezi'nin altyapısı güçlendirilmelidir.	3.6.1. Orman Yangınları Eğitim Merkezi'ndeki personel ihtiyacı karşılanmalıdır. 3.6.2. Önceki yıllarda gönüllü itfaiyecileri ve çalışanları eğitmek için çalışan eğitim merkezi olarak kullanılan ve şu anda atıl durumda olan Düzlerçamı eğitim merkezi, gerekli değişiklikler ve düzenlemeler yapıp ekipman tedarik edilerek aktif hale getirilmelidir.

Karar	Önerilen Adım
3.7. İl Orman Yangınları ile Mücadele Komisyonu'nun kararlarının etkililiği artırılmalıdır.	3.7.1. Büyük orman yangınları sonucunda illerde STK'ler dahil olmak üzere tüm taraflar ile yapılacak çalışma toplantılarıyla olumlu ve olumsuz tüm tecrübeler gözden geçirilerek geleceğe ışık tutulması ve bu tecrübelerin OGM'ye yazılı olarak aktarılması.
	3.7.2. STK'lerin İl Orman Yangınları ile Mücadele Komisyonu'na katılımını sağlamak için gerekli düzenlemelerin yapılması.
3.8. Büyük Orman Yangınları Eylem Planı hazırlanmalıdır.	3.8.1. Risk değerlendirmesi yapılarak büyük orman yangınları ile ilgili olarak acil atılması gereken adımları belirlemek üzere bir çalışma yapılmalı ve acil eylem planı hazırlama konusunda AFAD koordinasyonunda AB ile sürdürülen IPA Yangın ve Sel projesi kapsamında Avrupa ülkelerinin deneyimlerinden yararlanılmalıdır.
	3.8.2. AB Katılım Öncesi Mali İş Birliği desteğinin sağlanabilmesi için TOB, İİB, DİB ve AB Başkanlığı ile gerekli çalışmalar yürütülmeli ve 2024 yılına kadar tamamlanmalıdır.
3.9. Orman sınırına yakın binaların ruhsatları için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.	
3.10. Büyük orman yangınlarının, doğal olmayan afetler olarak tanımlanması kanunla yapılmalıdır.	
3.11. Kamu kurumlarının ve belediyelerin yasal görev sınırları, yangının çıkış yerine (orman, tarım alanı, yerleşim yeri) göre belirlenmelidir.	
3.12. Küresel ısınma ve iklim değişikliği çerçevesinde büyük orman yangınları yeniden tanımlanmalıdır.	
3.13. Büyük orman yangınlarında kara araçlarını taşıırken birinci dereceden yangın hassasiyeti olan alanlar yerine hava koşulları ve yakınlığını dikkate alarak 2. ve 3. dereceden yangın hassasiyeti olan alanlardan aktarma yapılmalıdır.	
4. Çalışma Grubu Yangın Sırasında Yangın Yönetim Organizasyonu	
4.1. Orman yangınlarında itfaiye amiri, orman teşkilatı tarafından yetkilendirilmiş bir kişi olmalıdır. Yangın sırasında karar araçlarının yönetimi ve idaresi ile ilgili sorumluluk, yangın amirine verilmelidir.	4.1.1. İtfaiye amirinin görev ve yetkileri yeniden tanımlanmalıdır.
4.2. Kara araçlarının desteğe gönderilmesi için merkezi bir birim/teşkilat oluşturulmalıdır. Diğer kurumların ve kuruluşların gönderdiği yardımlar, bu teşkilatın oluşturacağı envanter dahilinde ihtiyaçlara göre yönlendirilmeli ve yönetilmelidir.	
4.3. Bu araçların özellikleri nedeniyle belediyeye ait itfaiye ekipleri, kırsal alanlarda meydana gelen yangınlara yeterli mürettebat gönderememektedir ve orman idaresine ait yağmurlama sistemleri istenmektedir. Belediyeler kanunundan sonra belediyelerin yangın ile mücadele yapısı, OGM'de olduğu gibi merkezi bir sistem ile idare edilmeli ve itfaiye, kırsal alanlardaki yangın ile mücadele çalışmalarına etkin katılım göstermelidir.	

Karar	Önerilen Adım
4.4. Orman yangınları ile mücadele konusunda önemli bir personel eksikliğimiz bulunmaktadır. Norm kadro için yeterli sayıda itfaiye görevlisi istihdam edilmelidir. Vardiya sistemi benimsenmelidir.	
4.5. Büyük yangınlar olduğunda Vali, Vekili, Belediye Başkanı ve basın mensuplarının yangın hakkında bilgi alabileceği ve yangın yönetim sisteminin bulunduğu bir Yangın Bilgi Merkezi kurulmalıdır. Kamuoyu ve ilgili birimler, bu merkez tarafından düzenli aralıklarla bilgilendirilmelidir.	
4.6. Yangınlara sevk edilen ekip içerisinde bir Orman Koruma Görevlisi olmalı ve bu kişi, yangınla mücadele çalışmalarında aktif görev almalıdır. Ekip yapısı, yangın sahasında bozulmamalıdır. Hortumun çekildiği her bir hat sonunda su verme aşamasından soğutma aşamasına kadar teknik personel hazır bulunmalıdır. Hiçbir ekip ve teknik personel, izin almadan görev yerini terk etmemelidir.	
4.7. Yangına karşı hassas alanlarda mümkün olduğunca daha güçlü yapı malzemelerinin tedarik edilmesi uygun olacaktır.	
4.8. Karşı ateş yöntemi, büyük yangınlarda ve büyüme eğilimi gösteren yangınlarda sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Bir karşı ateş uzmanı yetiştirilmeli ve her OBM’de hazır bulunmalıdır. Personel politikaları gözden geçirilmelidir.	
4.9. Büyük orman yangınlarını söndürme faaliyetlerinin ilerleme ve gelişim aşamalarında görüntüler ve yazışmalar, düzenli olarak kayda geçirilmeli ve arşivlenmelidir.	
4.10. Yangınla mücadele çalışmalarına katılan diğer kamu kurumları ve kuruluşlarından oluşan bir kaynak envanter (araçlar ve kapasite/özellikler vs.) oluşturularak yangın sırasında kurumlara bilgi vermek üzere bir program hazırlanmalıdır.	
4.11. Araçların ve bu araçlarda bulunup diğer kurumlardan desteğe gelen personelin ihtiyaçları, il/ilçe kriz merkezinden karşılanmalıdır.	4.11.1. Sahada yangınla mücadele çalışmalarına katılacak diğer kurum ve kuruluşlara ait yağmurlama sistemi, su tedarik araçları ve yapı ekipmanları, ekip amirine tabi olmalıdır. Dozerler yangın alanına girerken mümkünse mobil ATS ve halk bandı telsizler sağlanarak sisteme dahil edilmeli veya OGM dozerleri ile birlikte çalıştırılmalıdır. AFAD, UMKE, ambulans ve kolluk kuvvetleri de Toplanma Merkezleri’nde yer almalı ve buradan aldıkları talimatlar doğrultusunda hareket etmelidir.
	4.11.2. Yangın bölgesinde telefon görüşmelerinin aksamaması için gerektiğinde tüm GSM operatörleri ile irtibata geçip yeterli sayıda mobil verici istasyon kurulmalıdır. Yeni teknolojilerden yararlanarak GSM hatlarını kullanan pratik telsiz sistemleri geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
4.12. STK’ler, orman köylüleri/kamu kuruluşları ve gönüllülerden oluşan kurumlar sınıflara ayrılmalı ve orman yangınlarında daha etkin kılınmalıdır.	4.12.1. Söz konusu organizasyon için kurulacak kriz masasında OGM yetkilileri ile iş birliği halinde yönlendirmeler yapılmalıdır.

Karar	Önerilen Adım
	4.12.2. Orman köylülerinden rehber olarak yararlanılmalı ve gönüllüler, tercihen soğutma çalışmaları için orman görevlilerinin denetimi altında yönlendirilmeli ve yönetilmelidir.
	4.12.3. Gönüllüler ile ilgili mevzuat gözden geçirilmelidir.
4.13. Kara araçların yangın bölgesine intikali konusunda yaşanan sorunlar giderilmelidir.	4.13.1. İlgili kurumlarla (jandarma, polis vb.) iş birliği dahilinde kara araçlarının yangın bölgesine intikalini engelleyen hususlar bertaraf edilmelidir.
	4.13.2. İlgili kurumlarla (jandarma, polis vb.) iş birliği dahilinde görevliler dışında hiç kimsenin yangın bölgesine girişine izin verilmemelidir.
4.14. Büyük orman yangınlarında organizasyon yapısı yeniden düzenlenmelidir. İş birliği yapılacak kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve sorumlulukları, mevzuatta net bir şekilde ifade edilmiş olmalıdır.	
4.15. Yangın söndürme çalışmaları kapsamında gece görev yapacak hava aracı temin edilmelidir. Bu araçlarda doğa ile uyumlu kimyasalların (yangına dayanıklı madde, köpük vs.) kullanılması sağlanmalıdır.	
4.16. Hava araçlarına ilişkin yıllık planlamaya temel teşkil etmesi için OBM'lerden oluşan gruplar belirlenmeli ve her bir grup bünyesinde yavaş yavaş konuşlandırılmalı ve ilgili işlemler ve bu gruplar arası değişim yetkileri, bir algoritma ile önceden belirlenmelidir.	4.16.1. Yangın riskli OBM'lerin beş ana grupta değerlendirilmesi • Grup: Adana OBM, Kahramanmaraş OBM, Mersin OBM • Grup: Antalya OBM, Isparta OBM • Grup: Muğla OBM, Denizli OBM • Grup: İzmir OBM, Balıkesir OBM, Çanakkale OBM • Grup (Diğer): Ankara OBM, Bursa OBM, Eskişehir OBM, Kastamonu OBM, Zonguldak OBM, İstanbul OBM
	4.16.2. Ankara Yangın Yönetim Merkezi'nden sorumlu bir uzman, vardiyalara karar vermek üzere bu organizasyonda yer almalıdır.
4.17. Hava araçlarının karada duracağı konumlar, OGM tarafından belirlenecek standartlara göre yeniden değerlendirilmeli ve tesisler ve yer hizmetleri (yakıt, su vb.) bu standartlara göre hazırlanmalıdır.	4.17.1. Yer hizmetleri altyapısı, OGM tarafından tesis edilmeli ve yeni teknolojiler ile yer altı yakıt depolarının kurulumu, yakıt hizmetlerinin iyileştirilmesi için değerlendirmeye alınmalıdır.
	4.17.2. Havalimanlarında OGM'ye ait apronlar oluşturulmalı ve bu apronlarda su, yakıt, internet ve yeme-içme hizmetlerinin nasıl verileceği değerlendirilmelidir.
4.18. Büyük yangınlarda kullanılmak üzere her bir grubun ağırlık merkezinde en az iki konuşlanma alanı, 8-10 helikopterin inebileceği ve hizmet verebileceği şekilde altyapı standartlarına uygun hale getirilmelidir.	4.18.1. Belirlenen bu iniş sahalarına 8-10 helikopterin iniş yapmasını sağlayacak kadar büyük beton levhalar inşa edilmeli ve 10 helikoptere yakıtın nasıl sağlanacağı planlanmalıdır.

Karar	Önerilen Adım
4.19. Büyük çaplı yangınlarda uçak yönetim yöntemleri yeniden değerlendirilmeli, daha etkin ve verimli kullanım sağlayacak yeni yöntemler geliştirilmeli, dağlık bölgelerde kesintisiz çalışabilen, yer yönetimine imkan verecek uçak takip sistemi geliştirilmelidir. DSS'lerde yapay zeka kullanımı değerlendirilmelidir. Uçakların su atışlarını nitelik ve nicelik olarak ölçen teknolojiler geliştirilmeli ve performans değerlendirmeleri yapılmalıdır.	4.19.1. Yangın söndürme helikopteri ile havadan yönetilebilecek uçak sayısı belirlenmeli, bunu aşan durumlarda yangın sektörüne ayrılmalı, her sektör bir itfaiye şefi tarafından havadan yönetilmeli, bu mümkün değilse tüm sektörler yerde kurulan bir yönetim merkezinden yönlendirilmeli ve yönetilmelidir. İtfaiye şefinin yönetimde olduğu durumlarda uçağa koordinatlar tek merkezden verilmelidir.
4.20. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait hava araçları ile uluslararası hava aracı desteklerinin operasyonda yer alacağı yangın seviyeleri ve koordinasyon prosedürleri açıkça belirlenmelidir.	4.20.1. Millî Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, DHMİ ve AFAD ile koordinasyon çalışmaları başlatılmalıdır.
4.21. Kara birliklerinin yer planlarının hava unsurları ile paylaşılmasını sağlayacak yöntem ve koordinasyon prosedürleri geliştirilmeli, uçağa verilmek üzere hedef koordinatlarının belirlenmesini sağlamak ve bu koordinatların uçağa anında aktarılması için teknoloji çalışmaları gerçekleştirilmelidir.	
4.22. OBM'lerde yangın kriminolojisi ile ilgili eğitimler verilerek teknik ekip oluşturulmalı ve yangına neden olan hususlar belirlenmelidir.	4.22.1. Bu tür eğitimler için ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapılmalıdır. 4.22.2. Yangına ilk müdahale edenler, yangın çıkış noktasında güvenliği sağlamalı ve yangının çıktığı alanı korumalıdır.
4.23. Yangınlar büyüme ve gelişme (davranış) potansiyellerine göre sınıflandırılarak stratejiler belirlenmeli/geliştirilmeli, akut duruma gelen yangınlarda DSS'ler yardımıyla gerekli önlemler alınmalıdır.	
4.24. Yangın tatbikatları, büyük orman yangınları için yangın sezonundan önce yapılmalıdır.	4.24.1. Tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayacak şekilde organize edilmelidir.
Çalışma Grubu 5. Yangın Esnasında Akut Hallerde İnsan ve Diğer Canlıların, Korunan Alanların, Yerleşim Alanlarının ve Sanayi Tesislerinin Korunması	
5.1. İtfaiye amirinin talimatı ile tehlike altındaki yerleşim yerlerindeki vatandaşlar ve evcil hayvanlar kolluk kuvvetleri tarafından tahliye edilmelidir.	5.1.1. Yerel yönetim, kolluk kuvvetleri ve STK'lar ile iş birliği.
5.2. Orman gönüllüleri ve yangın eğitimi almış akredite STK'lar dışında vatandaşlar yangın mahalline götürülmemelidir	5.2.1. Yangınla mücadelede ekiplere destek olmak isteyen vatandaşların başvurularının kayıt altına alınması için bir sistemin kurulması
5.3. Yangın sırasında, yangınla mücadele eden personele acil bir durumda yerini belirleyecek ürün ve ekipman sağlanmalıdır.	5.3.1. Acil durumlarda yer belirlemede faydalı olan renkli sis gibi malzemeler yangınla mücadele eden personele sağlanmalıdır. 5.3.2. Acil bir durumda konum tespit edip ilgili kişilere iletebilecek cihaz ve yazılım temin edilmelidir.
5.4. Kurulan afet koordinasyon kriz merkezinde, ormancılık teşkilatından bir uzman bulunmalıdır.	
5.5. Orman yangınlarında il afet ve acil durum yetkilileri toplantıya davet edilmeli ve OBM talepleri yönetim merkezi aracılığıyla yerine getirilmelidir.	5.5.1. Koordineli hareket etmek için iletişimin sağlanması.
5.6. Yangınla mücadelede koordinasyon ve lojistikte çalışacak diğer kurum ve kuruluşların personeli ile iletişim yangın sırasında kesintiye uğramamalıdır.	5.6.1. Diğer kurum ve kuruluşlara ait araç ve personelin OGM'ye ait ATS'ler aracılığıyla takibi ve haberleşmenin sağlanması için ekipman ve teknoloji temini.

Karar	Önerilen Adım
5.7. Orman yangını ihbarı alınır alınmaz derhal idari ve adli mercilere haber verilmelidir.	
5.8. Orman yangınları konusunda (teorik ve pratik) eğitim almış deneyimli orman yangını uzmanları, büyüyen ve potansiyel olarak katastrofik yangınlarla mücadelede görevlendirilmelidir.	5.8.1. Daha önce belirlenen uzmanların gerektiğinde yangın mahalline yönlendirilmesi.
5.9. Büyüme eğilimi gösteren yangın mahallinde kesintisiz şekilde sağlık ekibi bulunmalıdır.	5.9.1. Yangında yaralananlara sağlık hizmeti verilmesi.
5.10. Yangın sırasında lojistik destek olarak (su, iaşe vb.) çevre il ve kuruluşlardan gelen malzemeler bir noktada depolanmalı ve oradan dağıtılmalıdır.	
5.11. Orman yangını riski taşıyan yerleşim ve tesislerin koruma faaliyetleri Valilikçe belirlenen kuruluşlar tarafından yapılmalıdır.	
5.12. Büyüyen ve afete dönüşme ihtimali olan yangınlarda gece saatlerinde İHA'lar mutlaka kullanılmalıdır.	5.12.1. Yangınla mücadelede yangının devamlılığının ve seyrinin izlenmesi. 5.12.2. Gerekirse orman yangınlarıyla mücadele için diğer kurumlardaki İHA'lar kullanılmalıdır.
5.13. Afete dönüşen yangınlarla mücadele eden OGM personelinin İş Kanunu gereği vardiya sistemine geçmesi sağlanmalıdır.	5.13.1. Vardiya sistemine geçebilecek sayıda işçi alımı. 5.13.2. Vardiyalı sistemde çalışan işçilerin dinlenme koşullarını oluşturacak geçici tesis, araç ve ekipmanların kurulması.
5.14. Yangın alanına gerekli ekipman, personel, araç ve gereçlerin nakli için AFAD ile iş birliği yapılmalıdır.	
5.15. Yangında çalışan tüm personelin yangın sırasında KKE kullanması sağlanmalıdır.	5.15.1. Teknik personel yangın sırasında denetim yapacaktır. 5.15.2. Yangın sırasında KKE kullanmayanlar hakkında idari ve disiplin işlemleri başlatılır.
5.16. Yangın mahallinde standardize edilmiş gıda paketleri eksiksiz ve herhangi bir aksamaya neden olmayacak şekilde dağıtılmalıdır.	5.16.1. Yangına müdahale ile görevli tüm personele acil durum kiti (beslenme, ilk yardım malzemeleri) sağlanmalıdır.
5.17. Yangınla mücadelede gerekli olan ve AFAD tarafından yönetilen uluslararası yardım faaliyetlerinin etkinleştirilmesi sağlanmalıdır.	5.17.1. Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, AFAD Başkanlığı ve OGM'nin katılımıyla bir kriz masasının kurulması.
5.18. Önceden belirlenmiş yabancı dil bilen personel, uluslararası yardımlarla sağlanan hava ve kara destek unsurlarında görevlendirilmek üzere en kısa zamanda ilgili birimlere gönderilmelidir.	
5.19. Orman yangınlarında ana ve destek çözüm ortakları hemen devreye girmelidir.	
5.20. Önceden planlanmış yerleşim alanları, sanayi ve turizm tesisleri ile korunması gereken alanlar ve çevresinde afetlere karşı gerekli önlemler alınmalı ve bu alanlarda can güvenliğini sağlamak üzere bu konuda yapılan yasal düzenlemeler göz önüne alınarak bölgesel tahliye planları uygulanmalıdır.	

Karar	Önerilen Adım
5.21. Bir yangın durumunda, bölgede yanıcı, patlayıcı maddelerin varlığı ya da yangından etkilenmesi muhtemel fabrika, tesis yapılarının olduğu ve yangın öncesi önlemlerin alınmadığı tespit edilirse, yangının o bölgeyi etkileyip etkilemeyeceğine bakılmaksızın derhal ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli tedbirler alınmalıdır.	
5.22. Çevre kirliliğine neden olacak atıkların toplanması ve doğada bırakılmaması sağlanarak, alandaki yangın yükü ve yanıcı madde miktarı azaltılmalı ve doğanın kirlenmesi önlenmelidir.	
5.23. Büyük yangınlarda, uzmanlık alanlarına göre farklı kuruluşlardan destek kuvvetlerinin görevlendirilmesi sağlanmalıdır.	
5.24. Yangının korunan alanlara yayılma olasılığı düşünülerek, korunan alan sınırları dışında gerekli tedbirler derhal alınmalı ve kara ve havadan mücadele yöntemleri uygulanmalıdır.	
5.25. Yangın sırasında, korunan alanlara yangınla mücadelede öncelik verilmelidir.	5.25.1. Ulusal ve uluslararası öneme sahip kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu alanlara öncelik verilmesi.
5.26. Korunan alanların sorumlu kurum ve kuruluşları önleyici tedbirleri yangından önce almalıdır. Bu önlemlerin alınmaması ve yangınların korunan alanlara sıçraması halinde bu alanlarda oluşabilecek hasar ve kayıplardan OGM sorumlu tutulamaz.	
5.27. Tahliye planı için üretim istasyonları ve ormanlarda faaliyet gösteren işletmelerin tahliyesi sağlanmalı ve mümkün muamelesi yapılmalıdır.	5.27.1. Yabani hayvanların tahliyesi konusunda uzmanlaşmış veteriner hekimlerin desteğini almak. 5.27.2. Gerekirse yerinde ya da uygun bir ortamda işlemlerinin yapılması
5.28. Yangın anında etkin bir iletişim ağı devreye girmelidir. Acil durumlarda iletişimi güçlendirmek için mobil röleler ve baz istasyonları ile iletişim desteklenmelidir.	
5.29. Yangın çıkması durumunda en yakın donanımlı itfaiye aracı, yangın mahalline yönlendirilmelidir.	
5.30. İtfaiye merkezlerinde ayrı lojistik destek görevlileri bulunmalı ve bunlar koordineli bir şekilde çalışmalıdır.	5.30.1. Kurum ve kuruluşlardan ihtiyaç duyulan desteğin yetkili ve uzman kişiler tarafından yangın mahalline ulaştırılması. 5.30.2. İzindeki ekiplerin yerini alacak yeterli sayıda deneyimli dış ekibin görevlendirilmesi. 5.30.3. Yangın sırasında yangın alanına ait meteorolojik verilerin anlık olarak izlenmesini sağlayacak sistemin kurulması. 5.30.4. Yangın sırasında hava ve kara araçlarına en yakın noktadan yakıt ikmali yapılmasını sağlayacak tedbirlerin alınması. 5.30.5. Büyüyen yangınlarla mücadelede tam teşekküllü inşaat ekipmanlarının sağlanması ve kullanılması için tüm önlemlerin alınması.

Karar	Önerilen Adım
5.31. Olası acil durumlara müdahale için yangın komuta aracının yanında tam donanımlı ve dinamik bir ekip bulundurulmalıdır.	5.31.1. Arama ve kurtarma konusunda uzmanlardan oluşan bir ekibin hazır bulundurulması.
5.32. Büyük yangınlarda toplumun duyarlılığını istismar ederek yardım toplayan dolandırıcılara karşı önlem alınmalıdır.	
5.33. Yangın alanında trafik akışının sağlanması için gerekli tüm önlemler alınmalı, yetkisiz araç ve kişilerin yangın alanına girmesine izin verilmemelidir.	
Çalışma Grubu 6. Yangın Sonrası Yanan Alanları Ormana Dönüştürmek	
6.1. Yanan alanlarla ilgili her türlü veri derhal toplanmalıdır.	6.1.1. İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak ve bu alanla ilgili verileri elde etmek.
	6.1.2. Yangın tipi (tepe yangını, örtü yangını), yangının şiddeti, ekosistem üzerindeki etkileri, yangın hasar analizi (hasar raporunun düzenlenmesi) ve haritalama.
	6.1.3.
	• Yanmış alanlarda yapılacak fonksiyonel çalışmaların belirlenmesi, • Habitat özelliklerinin (toprak, iklim, topoğrafya) belirlenmesi, • Alanın flora, fauna ve vejetasyon analizlerine göre yapılacak çalışmalara karar vermek, • Yerel endemik türleri koruyarak kalıcı habitat kaybını önleme.
6.2. Yanan orman varlıklarının yanan alanlardan zamanında çıkarılmasının önündeki önemli engellerden biri olan orman varlığı üretim işçiliğindeki sorunlar giderilmeli ve orman yollarındaki standartlar mevcut koşullara uygun hale getirilmelidir.	6.2.1. Orman üretim işlerinde ilgili mevzuattan kaynaklanan kısıtlılıkların kaldırılması.
	6.2.2. Orman üretim işçileri için sosyal güvenlik düzenlemelerinin yapılması ve profesyonel ormancılık çalışmalarının geliştirilmesi.
	6.2.3. Sahadan çıkarılacak eşyanın çıkışını kolaylaştıracak yolların günün şartlarına uygun bir teknikle yapılması.
	6.2.4. Yanan alanlardaki varlıkların tespitinde modern teknolojilerin etkin kullanımı
	6.2.5. Doğal yenilenmeye tabi alanlarda üretime öncelik vermek.
	6.2.6. Sahada yaban hayatı ve habitatlara uygun yeterli varlık bırakmak.
6.3. Ağaçlandırma çalışmalarında uygulama plan ve projeleri ivedilikle yapılmalıdır.	6.3.1. Ofis ve saha çalışmalarından elde edilen verilere dayalı detaylı projelerin hazırlanması.
	6.3.2. Yanan alanlarda yapılacak toprak işleme faaliyetlerinin yeri, şiddeti ve yönteminin belirlenmesi.
6.4. Dahili bölümler ağı sahada uygulanmalıdır.	6.4.1. Altyapı ve üstyapı tesislerinin yerlerinin belirlenmesi.
	6.4.2. YARDOP gibi yangın önleme tesislerinin planlanması.
	6.4.3. Yangın – toprak ilişkisinin analiz edilmesi.
6.5. Bitki örtüsü analizine dayalı uygulamalar yapılmalıdır	6.5.1. Korunması ve müdahale edilmesi gereken bitki örtüsünün belirlenmesi ve dikim esaslarının belirlenmesi.

Karar	Önerilen Adım
6.6. İklim değişikliği sürecinde çıkabilecek olası büyük yangınlardan sonra yeniden ağaçlandırmaya hazırlanabilmek için tohum stokları oluşturulmalıdır.	6.6.1. Tohum hasat ve transfer bölgelerine bağlı olarak tohum stoklarının tohum kaynaklarından (tohum bahçeleri, tohum meşcereleri, tohum toplama alanları, gen koruma ormanları) sağlanması. 6.6.2. Alınan tohumların stoklanmadan önce çimlenme testlerinin yapılması.
6.7. Yangın sonrası ağaçlandırma uygulamaları belirlenmelidir.	6.7.1. Doğal yenilenme koşullarına sahip ormanlarda doğal yenilenmeyi temel yöntem olarak kabul etmek, yeterli tohum kaynağının olmadığı alanlarda doğal yenilenmeyi tohum takviyesi ile desteklemek. 6.7.2. Yeterli tohum kaynağına sahip olmayan alanlarda uygun ekim ve dikim yöntemleri ile çalışmak. 6.7.3. Ortası boş ve tamamen kapalı maki alanlarının maki olarak yapısal ve fonksiyonel olarak restorasyonu. 6.7.4. Dik, sarp kayalık, taşlık gibi çalışılması zor alanların doğal seyrine bırakılması 6.7.5. Yanmış alanlarda uygun sahalarda endüstriyel ağaçlandırma.
6.8. Erozyon riskinin yüksek olduğu alanlarda çalışırken erozyon kontrol önlemleri alınmalıdır.	6.8.1. Yüksek erozyon riski olan alanlarda yüzey akışını engelleyecek önlemlerin alınması. 6.8.2. Erozyon riski yüksek olan alanlarda taşkın riski varsa taşkın kontrolü için önlemler alınması. 6.8.3. Yangın sonrası yapılacak her türlü faaliyette uygun mekanizasyon tekniklerinin kullanılması.
6.9. Afetler sonrasında vatandaşların maruz kaldığı zararların giderilmesine yönelik desteğin koordinasyonu tek bir kurum tarafından sağlanmalıdır.	6.9.1. Valilikler bünyesinde hasar tespit komisyonlarının kurulması. 6.9.2. Vatandaşların zararlarının karşılanması için birimlerin rayiç değerlerinin belirlenmesi ve hasar ödemelerinin yapılması.
6.10. Yanan alanlarda hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri yeniden düzenlenmelidir.	6.10.1. Yangından sonra yörük besi hayvanlarının göç yollarının yeniden düzenlenmesi ve otlatma alanlarının belirlenmesi. 6.10.2. Arıcılık alanlarının yeniden belirlenmesi.
6.11. Olası doğal afetlerden etkilenen vatandaşlarımızın zararlarının karşılanması için afet fonu oluşturulmalıdır.	6.11.1. Konuyla ilgili mevzuatın incelenmesi, bir afet fonunun oluşturulması için ilgili kurum tarafından gerekli mevzuatın oluşturulması ve yayımlanması.
6.12. Afet riski yüksek bölgelerde, kırsal kesimde yaşayan vatandaşlar için TARSİM sigorta primlerinde devlet payı artırılmalıdır.	
6.13. Yangından sonra yanan alanların ormana dönüştürülmesi sürecinde, halk etkin bir şekilde bilgilendirilmelidir.	
6.14. İklim değişikliğine uyum stratejilerinin belirlenmesi kapsamında yapılan çalışmaların ve doğal süreçlerin izlenmesi için yangın sonrası kalıcı gözlem alanları oluşturulmalıdır.	6.14.1. Araştırma amacıyla periyodik saha verilerinin toplanması. 6.14.2. Veriye dayalı öngörülerde bulunulması.
Çalışma Grubu 7. Orman Yangınları Konusunda Kamuoyuna İletişim ve Doğru Bilgi Verilmesi	

Karar	Önerilen Adım
7.1. Halk doğru, hızlı ve zamanında bilgilendirilmelidir. Buna göre, - İletişim ile ilgili birimlerdeki görev tanımları net olmalı, - Ulusal ve uluslararası medya ile ilişkiler geliştirilmeli, - Kurum içi iletişim kanalları geliştirilmelidir.	7.1.1. Halkın doğru, hızlı ve zamanında bilgilendirilebilmesi için OGM merkezindeki mevcut yapının güçlendirilerek bir daire başkanlığı şeklinde örgütlenmesinin sağlanması.
	7.1.2. Özellikle kriz durumlarında haklı doğru, hızlı ve zamanında bilgilendirmek amacıyla iletişim formasyonu ile ormancılık teknik eğitimi almış basın sözcülerinin belirlenmesi.
	7.1.3. İletişim birimlerinde çalışan ve kamuoyu ile bilgi paylaşan personelin kapasite geliştirmeye yönelik eğitim almasını sağlamak.
	7.1.4. İletişim dilinin samimi, sade ve sahiplenici olmasına dikkat etmek.
	7.1.5. İletişim kriterleri ve standartları belirlenerek rehber yayınlanması.
	7.1.6. Etkili iletişim için tüm imkanları kullanarak fiziki koşulları ve sosyal sermayeyi geliştirmek ve iyileştirmek.
7.2.OBM'lerde bir basın birimi oluşturulması ve kriz durumlarında OGM'de bir komite oluşturulması gerekmektedir.	7.2.1. OBM'ler, çalışma alanlarındaki uygulamalarla ilgili yazılı, görsel ve işitsel bilgileri OGM'ye iletir ve OGM de yerel ve ulusal basın ile paylaşır.
	7.2.2. OBM'lerdeki işlerin görüntülenmesi için gerekli her türlü teknik ekipmanın temini ve yaygınlaştırılması.
	7.2.3. OBM'lerde kurulacak şube ofislerinde istihdam edilecek personelin iletişim fakültesi mezunu olmasına dikkat edilmelidir.
7.3. OGM'nin Stratejik İletişim Eylem Planı geliştirilmelidir.	7.3.1. Orman yangınları ile ilgili “tespit, dahili bildirim ve eylem iş planı”, “hazırlıklı olma için iletişim iş akışı süreçleri” ve “politika savunuculuğu ve farkındalık” konularını içerecek bir ihtiyaç analizinin yapılması
	7.3.2. Orman Yönetim İletişim İzleme ve Değerlendirme Sisteminin tasarımı ve uygulaması.
	7.3.3. Hazırlanacak Stratejik İletişim Eylem Planında kriz iletişim planının ayrıntılı olarak ele alınması.
	7.3.4. Çevreyi ve ormanları korumak için toplumda bilinç ve duyarlılığı artıracak iletişim çalışmalarının yapılması.
	7.3.5. SWOT analizinin yapılması ve risk planlarının oluşturulması.
7.4. Hedef kitlelerle iletişim güçlendirilmelidir.	7.4.1. STK'lar, paydaşlar, gençler ve çocuklar gibi hedef kitlelerin belirlenmesi ve farklı hedef kitleler için yeni iletişim modelleri ve kanallarının oluşturulması.
	7.4.2. STK'lar ve paydaşlarla farkındalık ve savunuculuk temelinde iş birliği modelleri geliştirmek.
7.5. Orman yangınlarıyla mücadelede iletişim gönüllülerinin edinilmesi ve yetiştirilmesi gerekmektedir.	7.5.1. Orman iletişim gönüllülerinin kazanılması, eğitim programı sonrasında bilgilendirilmesi ve iş birliğinin sağlanması
	7.5.2. OGM çalışmalarını tüm mecralarda samimiyetle savunacak gönüllü sayısını artırmak.
	7.5.3. Önerilen birimin koordinasyonunda orman iletişim gönüllüleri çalışmalarının yürütülmesi.

Karar	Önerilen Adım
7.6. Kara propagandaya karşı doğru, şeffaf ve zamanında bilgilendirme yapılmalıdır.	7.6.1. Kara propagandaya konu olabilecek hususları belirleyerek halkı periyodik olarak bilgilendirmek
	7.6.2. Kamuoyunda OGM algısının araştırılması ve artan itibar yönetimi çalışmaları
	7.6.3. Kamuoyunda tartışmalı konuları (doğru-yanlış, gerçek-sahte gibi) tespit ederek doğrulayıcı argümanlar geliştirmek ve bunları tüm kanallarda paylaşmak
7.7. İletişim konusunda kurumlar arası koordinasyon güçlendirilmelidir.	7.7.1. Kurulması planlanan birim, kurumlar arası koordinasyonu ve bilgi akışını sağlamaktadır.
7.8. Sosyal medyanın etkin kullanımı sağlanmalıdır.	7.8.1. Dijital medya biriminin kurulması.
	7.8.2. Dijital medyadan verilen mesajın konumlandırılmasında ünlüler ve sosyal medya fenomenleri ile etkin iş birliği.
	7.8.3. Dijital medya kullanıcılarına yönelik interaktif içerik ve iletişim kampanyaları düzenlemek.
	7.8.4. Hedef kitle, ağ analizi, kamuoyu araştırmaları, odak grup çalışmaları, dijital medya kullanıcılarının ölçüm ve raporlama çalışmalarının yapılması.
7.9. Halkın ormanlara olan olumlu ilgisi etkin bir şekilde kullanılmalıdır.	7.9.1. Olumlu içerik ve hikayelerin hazırlanması
	7.9.2. Vatandaşlar için interaktif iletişim mekanizmalarının kurulması.
7.10. Uzmanlar havuzu genişletilmelidir.	7.10.1. Alanında bilimsel yetkinliğe sahip akademisyen ve araştırmacılardan oluşan bir veri tabanı oluşturmak
	7.10.2. Basın bültenleri ve içerik çalışmalarında uzman veri tabanından faydalanılması
	7.10.3. Kriz durumlarında uzman havuzunu bilgilendirmek için etkileşimli bir mekanizma kurmak.
	7.10.4. İletişim çalışmaları ile ilgili paydaşların ve uzmanların katılımıyla dönem sonu değerlendirme toplantılarının yapılması.
Çalışma Grubu 8. Orman Yangınlarıyla Mücadelede Teknolojik Gelişmeler ve Yenilikçi Yaklaşımlar	
8.1. Olası yangınların yanıcı maddelere, topografyaya ve hava koşullarına bağlı olarak olası yangın davranışlarının belirlenmesinde ve yangınla mücadele çalışmalarında kaynak planlaması yapılmalıdır.	8.1.1. Yangın yönetiminde ülkemizde geliştirilen ve kullanılan yangın davranışı tahmin sisteminin operasyonel kullanımı.
	8.1.2. Yangın yayılma hızı, yanıcı madde tüketimi ve yangın şiddetinin vektörel olarak belirlenmesi.
	8.1.3. Yangınla mücadelede kaynak optimizasyonu sağlayacak DDS yazılımının geliştirilmesi.
	8.1.4. Yangın tehlike oranı sistemi kapsamında orman yangınlarından elde edilen veriler kullanılarak modelin etkinliğinin artırılması.
	8.1.5. Yangın anında kullanılmak üzere hava/uzay tabanlı gerçek zamana yakın haritalama altyapısı kurulmalıdır.
8.2. İHA (gözetim dışındaki farklı işlevler için kullanımı dahil), video analitik çözümleri, giyilebilir teknoloji ve teknik tekstiller, artırılmış sanal gerçeklik, eğitimde sanal ve fiziksel simülasyon, yapay zeka, makine öğrenimi, eğitimde ciddi oyun, veri- tabanlı risk yönetimi, büyük veri, yeni nesil izleme ve takip yönetimi değerlendirilmelidir.	8.2.1. İHA'lardan alınan verilerle DSS'lerin beslenmesi ve görüntü değerlendirme yazılımı kullanılması. Video analitiği çözümleri ile farklı tür ve mesafelerdeki yangınların erken tespiti için görünür, kızılötesi, ultraviyole gibi elektromanyetik spektrumun farklı bantlarına duyarlı sensörlerin yanı sıra çok modlu ve çok sensör teknolojilerinin tasarımı ve uygulaması.

Karar	Önerilen Adım
	8.2.2. DDS'lerden elde edilen verilerin yangına müdahale talimatları, güvenlik önlemleri, yönlendirmeler, lojistik destek bilgileri şeklinde akıllı kasklara aktarılması. 8.2.3. UAV'ler ve UGV'ler yardımıyla erişimin zor olduğu noktalara lojistik ve kolaylaştırıcı destek sağlanması. 8.2.4. İHA'ların arama, kurtarma ve ikaz amaçlı kullanımı (ilk yardım malzemeleri ve ilgili yaşam destek malzemeleri). 8.2.5. İHA ve balonların R/L ve baz istasyonları olarak kullanılması. Yerden belirli bir yüksekliğe kadar salınım yapabilen ve üzerinde çeşitli sensörler taşıyan, yerden aldığı enerji ile çok uzun süre havada asılı kalabilen İHA ve balonların haberleşme rölesi olarak kullanılması. 8.2.6. Orman yangınlarıyla mücadelede görev alan işçilere verilen KKD'lerin giyilebilir teknolojilerle donatılması sayesinde personelin tansiyon, nabız, vücut ısı gibi verileri anlık olarak izlenebilmekte, personelin konumu sağlıklarında meydana gelebilecek acil bir durum tespit edilerek gerekli müdahale yapılabilen ya da bu sayede itfaiye personeline daha güvenli bir çalışma ortamı sağlanabilmektedir. 8.2.7. İHA'lardan alınacak SAR radar görüntülerinin gerçeğe yakın haritalanmasının DSS'ler ile entegrasyonunun sağlanması.
8.3. Öncelikle yangına duyarlı alanlar dikkate alınarak dijital haberleşme sistemleri yaygınlaştırılmalıdır.	8.3.1. Orman yangınlarıyla mücadelede analog telsiz haberleşme sistemi kullanılmakta olup, mümkün olduğunca gelişen teknolojilere uyumlu sayısal haberleşme sistemleri kullanılmaya başlanmıştır. Bunu hızlandırarak öncelikle yangına duyarlı alanlarda dijital haberleşme sistemine geçilmelidir.
8.4. Yeni nesil yüksek performanslı, uygun maliyetli ve çevre dostu yangın söndürme ürünleri kullanılmalıdır.	8.4.1. Yangının yayılmasını önlemek için sınır görevi görecek hidrojel kullanımı. 8.4.2. Yangın söndürme çalışmalarını desteklemek için 1/1.000 oranında kullanılan biyolojik söndürücü katkıların kullanılması. 8.4.3. Yangın söndürme işlerinde çeşitli püskürtme araçları ile kimyasal maddelerin kullanımı. 8.4.4. Yangın söndürme işlerinde bordan yapılan ürünlerin kullanımı. 8.4.5. Yangın yönetimi ve söndürme araç ve gereçleri çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi.
8.5. Yangının yayılma paterni/görüntülerinin itfaiye araçlarındaki ATS'lere ya da tablet, telefon gibi harici diğer araçlara ve ekiplere aktarılması ve eş zamanlı olarak kullanılması için ve yangın sırasında yaralanma ve can kayıplarının en aza indirilmesi için yangın söndürme çalışmalarında ekiplerin birbirlerinin konumlarını takip etmelerini sağlayacak arayüz yazılımları geliştirilmelidir.	8.5.1. Yangın sırasında, mevcut yangının potansiyel yayılımı, yönü, şiddeti ve mevcut alandaki güvenli bölge/yol hakkında bilgi ekiplere iletilmelidir. 8.5.2. Söz konusu bilgi ve verileri gerçek zamanlı ve yüksek hızda aktarabilen iletişim sistemlerinin kurulması.
8.6. Yangın sırasında dumanlar altında kalan yerleşim yerleri ve ormanlık alanlar net bir şekilde görülemez. Bu nedenle duman ve su buharından etkilenmeyen,	8.6.1. Savunma Sanayii Bakanlığı Ar-Ge Projesi kapsamında milli olarak geliştirilen düşük ağırlıklı SAR radarının kullanılması.

Karar	Önerilen Adım
elektromanyetik spektrumun bant boşluklarını kullanan SAR radarları, X-bandı ve L-bandı gibi sensörler yardımıyla çıplak gözle görülemeyen alanlar görüntülenerek etkili bir yangın söndürme faaliyeti gerçekleştirilebilir. Bu şekilde duman ve su buharı nedeniyle görüntü alınamayan alanlarda yangınla mücadele gece gündüz etkin bir şekilde sürdürülebilir. Bu konuda itfaiye ekiplerinin yararlanacağı kullanışlı mobil arayüz uygulamaları geliştirilmelidir.	8.6.2. Kontrollü orman yangınlarında radar verilerinin toplanması ve ilgili algoritmaların geliştirilmesi ve kontrollü yangınlarda veri toplanması amacıyla firmaya bilgi verilmesi.
8.7. Yangınların tespiti, izlenmesi ve yangınla mücadelede İHA ve diğer hava araçlarının kullanılma potansiyeli geliştirilmeli, yangın alanlarında 24 saat operasyon ve müdahale imkanı (su veya diğer söndürücü unsurların temini) sağlanmalıdır.	8.7.1. Önümüzdeki yıllarda İHA sayısını artırarak müdahale alanını genişletmek, İHA'ların su ve diğer kimyasalları taşıma kapasitesini artırarak söndürme işlerinde İHA'ları kullanmak. 8.7.2. Uçakla yapılacak su ve kimyasal uygulamalarının zamanını ve yerini kaydetmek için bir sistem geliştirmek. 8.7.3. İtfaiye uçaklarının yaptığı sorti sayısı ve iniş yerleri belirlenmelidir.
8.8. Yangın söndürücülerin görev anında yerini belirlemek için GPS takip cihazı veya RFID sensörleri geliştirilmeli ve kullanılmalıdır.	8.8.1. ATS'nin sadece GSM'in kapsadığı alanlarda çalışabileceği ve görev alanlarının büyük bir kısmının GSM kapsama alanı dışında kaldığı göz önünde bulundurularak, GSM kapsama alanının kesintisiz olarak kullanılabilmesi için baz istasyonlarının OGM tarafından kiralanması veya temin edilmesi gerekmektedir. 8.8.2. İHA/balon tabanlı baz istasyonlarının kullanımının sağlanması.
8.9. Acil bir durumda itfaiye personeli ve diğer vatandaşların yangında kalma ihtimaline karşı güvenli kaçış yolları belirlenmelidir.	8.9.1. Yangın hassasiyeti yüksek alanlardan başlayarak yanıcı malzeme yapısı, topografik özellikler ve anlık hava koşulları dikkate alınarak en güvenli (yangın yayılma oranı en az ve yangın şiddeti en düşük) güzergâhların belirlenmesi.
8.10. Öncelikle yenilikçi bir araç olan LIDAR teknolojisi kullanılarak çalışma alanındaki yanıcı madde miktarı belirlenmelidir. LIDAR sensörleri İHA üzerine yerleştirilerek arazi koşulları nedeniyle ulaşılamayan yerlerde yanıcı madde örnekleme için nokta bulutu görüntülemesi yapılmalıdır. Uydu görüntülerinden elde edilen bilgiler kullanılarak yanıcı madde haritalaması yapılmalıdır.	8.10.1. Sentinel ve Landsat gibi zamansal ve mekânsal çözünürlüğü yüksek uydu görüntüleri kullanılarak yanıcı malzeme haritalama yazılımları ile yangın davranış tahmin sistemlerinde kullanılan/kullanılacak olan yangın olasılığı ve sayısal yanıcı malzeme haritalarının elde edilmesi. Bu kapsamda bir haritalama yazılımının geliştirilmesi. 8.10.2. LIDAR verilerinden yanıcı maddelerin tespiti için örnek LIDAR verilerinin toplanması ve Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi.
8.11. Yanıcı özellikler ve yanıcı madde yönetimi uygulamaları Orman Yönetim Planlarına entegre edilmelidir.	8.11.1. Orman toprağı, bozuk orman, maki gibi kodlarla işaretlenmiş alanlar için ayrıntılı kodların tanımlanması. 8.11.2. Orman ve maki gibi konularda Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi, sınıflandırma ve uzaktan algılama ile meşcere oluşumu. 8.11.3. Farklı uzaktan algılama teknikleri kullanılarak meşcere tipleri için yanıcı malzeme özelliklerinin belirlenmesi. 8.11.4. Yanıcı madde yönetimi ve silvikültür uygulamalarının entegre optimizasyonuna olanak sağlayacak yanıcı malzeme yönetim modülü yazılımının geliştirilmesi

Karar	Önerilen Adım												
8.12. Türkiye ormanları LIDAR, SAR ve hiperspektral kameralarla donatılmış bir uçakla düzenli olarak taranmalıdır.	8.12.1. OGM bünyesinde uygulamacı ve bilim adamlarından oluşan bir çalışma grubu oluşturarak, kavram seçeneklerinin analiz edilmesi ve karar vericilere sunulması, orman yangınlarının yanı sıra ekolojik araştırma, erozyon tahmini, taşkınlar için hidrolojik modelleme gibi konuların dikkate alınarak meşcere haritalarının hazırlanması ve DSS'nin yapay zeka ile desteklenmesi.												
8.13. TOB ve ÇŞB ile birlikte, karasal çözünürlüğü en az 1-2 metre olan, multispektral ve termal bantlı sivil uydular yerli/milli imkanlarla üretilmeli ve sivil uydu görüntüleri kullanılarak, tarım, orman, çevre, şehircilik, su kaynakları, deniz ve kıyı yönetimi, enerji ve afetler gibi alanlarda katma değerli hizmetler üretilmelidir. Türkiye'de her yıl görülmesi gereken alanlar:	8.13.1. OGM'nin kullanıcı ihtiyaçlarının Türk Uzay Ajansı'na iletilmesi.												
<table border="1"> <tr> <th>Alan</th><th>Km²</th></tr> <tr> <td>Tarım arazileri</td><td>240,000</td></tr> <tr> <td>Kentsel alanlar</td><td>42,000</td></tr> <tr> <td>Orman alanları</td><td>226,000</td></tr> <tr> <td>Korunan alanlar</td><td>75,000</td></tr> <tr> <td>Kıyı şeridi</td><td>4,500</td></tr> </table>	Alan	Km ²	Tarım arazileri	240,000	Kentsel alanlar	42,000	Orman alanları	226,000	Korunan alanlar	75,000	Kıyı şeridi	4,500	
Alan	Km ²												
Tarım arazileri	240,000												
Kentsel alanlar	42,000												
Orman alanları	226,000												
Korunan alanlar	75,000												
Kıyı şeridi	4,500												
8.14. Kıyı yangınları için seçilecek bir pilot alanda deniz araçlarının kullanımı değerlendirilmelidir.	8.14.1. OGM, ilgili üreticilerle birlikte konsept çalışması yapacaktır.												
8.15. Orman yangınlarıyla mücadelede gönüllülük sistemi üniversite öğrencileri arasında yaygınlaştırılmalıdır.	8.15.1. Bu bağlamda üniversite öğrenci kulüplerine/topluluklarına yönelik girişimlerde bulunarak orman yangınları konusunda bilinçlendirme ve gönüllülük sistemi yaygınlaştırılabilir.												
8.16. Orman yangınlarıyla mücadele faaliyetleri kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve uygulama çalışmalarını kontrol ve koordine etmek, geliştirilen ürün veya teknolojileri onaylamak üzere Ar-Ge birimi ve/veya bilimsel komite kurulmalı ve bu çalışmaların yapıldığı yerler için araştırma ormanı tahsis edilmelidir.	8.16.1. Bir konsept oluşturmak için Ar-Ge veya bilimsel komitenin katılımı 8.16.2. Bu Ar-Ge çalışmalarına özel veya tüzel kişilerin, üniversitelerin, araştırma birimlerinin ve ürün geliştiren diğer kesimlerin katılımı. 8.16.3. Ar-Ge çalışmalarının testlerinin yapılacağı araştırma ormanı veya uygun alanlardaki ormanların belirlenmesi ve tahsisi.												
8.17. OGM bünyesinde Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde deneyim aktarımı, verilerin işlenip sunulması ve kurumsal hafızanın oluşturulması amacıyla Çıkarılan Dersler ve Bilgi İşlem birimi kurulmalı (veya bu görevleri yerine getirmek üzere uygun bir şube müdürü görevlendirilmelidir).	8.17.1. Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde bu görevleri yürütmek üzere bir şube müdürlüğünün kurulması 8.17.2. Bir bölüm müdürlüğü kurulamaması halinde, yukarıda belirtilen görevlerin yerine getirilmesi için Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığınca belirlenecek mevcut bir bölüm müdürlüğü için görev tanımı yapmak.												
8.18. Orman yangınlarının izlenmesi, radar ve elektro-optik sensör kitleri ile donatılmış nokta merkezleri ile geniş alanlara yaygınlaştırılmalıdır.	8.18.1. Bu kapsamda kullanılacak SAR veya Çevre Gözetleme Radarı ile milli elektrooptik çözümlerin araştırılması.												
Çalışma Grubu 9. Akdeniz Ülkeleri Orman Yangınları Birliğinin Kurulması													

Karar	Önerilen Adım
9.1. Akdeniz ülkeleri yerine daha geniş bir coğrafyayı kapsayacak şekilde orman yangınlarıyla mücadele konusunda Avrasya bölgesindeki ülkeler arasında iş birliği süreci başlatılmalıdır.	9.1.1. İklim değişikliği sürecinde orman yangınlarıyla mücadelede Avrasya bölgesinde uluslararası iş birliği ve dayanışmaya ilişkin üst düzey (Bakanlar düzeyinde) bir konferans düzenleyerek bölgesel iş birliği sürecini başlatmak.
	9.1.2. Uluslararası Ormancılık Eğitim Merkezi'nin tanıtımı ve son yangın alanlarına saha gezileri nedeniyle planlanan konferans 4 ay içinde Antalya'da yapılacaktır.
	9.1.3. Avrasya bölgesi ülkelerinin konferansa davet edilmesi.
	9.1.4. TOB koordinasyonunda, ilgili kurumların katılımı ve görüşlerinin alınması ile konferans için konsept bildiri çalışması yapılması.
	9.1.5. Konferansın kesin tarihini belirleyerek en geç 2 ay içinde misafirlere iletmek.
9.2. Tarım ve Orman Bakanlığı OGM'nin uluslararası platformlardaki etkinliği ve görünürlüğü artırılmalıdır.	9.2.1. OGM ile AB Sivil Koruma Mekanizması (RESCEU, Uzman Değişimi, Bilgi Ağı vb.) arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi.
9.3. Uluslararası Ormancılık Eğitim Merkezi'nin kapasitesinin artırılması ve geliştirilmesi için FAO-Türkiye Ormancılık Ortaklık Programı'ndan daha fazla yararlanılmalıdır.	9.3.1. Uluslararası Ormancılık Eğitim Merkezinin kapasitesinin güçlendirilmesi, eğitimcilerin eğitimi ve sertifikasyonu gibi konularda FAO teknik desteğinin alınması.
	9.3.2. Diğer mali kaynaklara (EU IPA, EBRD) erişimde ve proje hazırlanmasında FAO'nun yatırım ofisi ve teknik kapasitesinden yararlanmak için gerekli girişimlerin yapılması ve ortak iş birliklerinin artırılması.
	9.3.3. FAO Türkiye Ormancılık Ortaklığı kapsamında geliştirilecek projenin değerlendirilmesi, mevcut bölgesel girişimlerin incelenmesi, yangınla mücadelede birliğin sağlanması, boşluk analizlerinin yapılması (bu kapsamda çalıştay ve toplantılar) ve projenin değerlendirilmesi için TOB tarafından girişimlerin ivedilikle başlatılması.
	9.3.4. Boşluk analizinin tamamlanmasının ardından Avrasya bölgesi ülkeleri için eğitim ve kapasite geliştirme programlarının hazırlanması

EK-3. İDOP İHTİYAÇ ANALİZİ ÇALIŞTAYI

Sunulan görüşler 5R ilkesine göre düzenlenmiştir:

- 5R bir döngüdür. Gözden Geçirme ve Analiz - Risk Azaltma - Hazırlık - Müdahale - İyileşme şeklinde ilerler ve ardından Gözden Geçirme ve Analiz ile süreç yeniden başlar ve döngü tekrar eder.
- 5R ilkesi onlarca yıllık deneyime dayanmaktadır ve FAO ve Dünya Bankası tarafından benimsenmiştir. 5R ilkesi ilk kez 2003 yılında Quebec'te düzenlenen Dünya Ormancılık Kongresi'nde IUCN, WWF ve The Nature Conservancy tarafından kamuoyuna sunulmuştur.
- İnsanlar 5R ilkesinin her adımında önemlidir ve bu nedenle yerel halk, kurum personeli ve paydaşlarla istişare, etkileşim ve dikkat, 5R ilkesinin uygulanması için kritik öneme sahiptir.

1. Gözden Geçirme ve Analiz

- Risk değerlendirmesinin kapsamlı olması gerekir ve OGM içinde ve dışında bilgilendirici nitelikte olmalıdır.
- Yangın yönetim planlaması, risk değerlendirmesine dayalıdır ve yangın yönetiminde izlenecek prosedürleri, kuralları ve süreçleri içermelidir.
- 2021 yılında Türkiye'deki orman yangınları oldukça büyük ölçekli idi ve tarihsel ortalamalarının ve normların üzerindeydi. Sonuç olarak, yangın yönetimi ile ilgili yasa, yönetmelik, tebliğ, plan ve yaklaşımlar 2021 deneyimi ve dersleri ışığında gözden geçirilmeli, OGM bünyesinde erişilebilir hale getirilmeli ve ortaklar ve paydaşlarla müzakere edilmelidir.
- Yangın yönetimi için yangın nedeni araştırması, meydana gelen yangınları anlamak ve tutuşma riskini azaltmak için kritik bir girdidir. Türkiye'de 'bilinmeyen' tutuşma oranının yüksek olmasının nedeni tartışılmalı ve bu konu üzerinde çalışılarak ve nedeni bilinmeyen yangın oranı azaltılarak seçenekler değerlendirilmelidir.

2. Risk Azaltma

- Ormanlardaki yanıcı maddeler, yangınlar için enerji kaynağıdır ve en uygun araç ve yöntemleri kullanarak yanıcı madde yönetimini sağlamak ve mekanik uygulamalar, yakıt giderme, hayvancılık, biyokütle kullanımı, kontrollü yakma gibi girişimler orman yangını riskini azaltmanın önemli bir parçasıdır.
- Orman köyleri, orman yönetimi ve yakıt yönetimi için önemli bir kaynaktır, ancak yerel ekonominin iyileştirilmesi ve yangın yönetimi planları doğrultusunda yangın eğitimi, öğretimi ve pekiştirmeye ihtiyaç vardır.

3. Hazırlıklı olma

- 2021 orman yangınları sırasında, halka yardımcı olma, kurumların ve gönüllülerin yangınla mücadeleye desteği sürecinde kafa karışıklığı yaşandı. Kaynak tahsisi, planlama ve lojistik için çok kurumlu koordinasyonun iyileştirilmesi, orman yangınına Hazırlık ve Müdahalenin etkinliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik önemli bir adımdır. Olay Komuta Sistemi (ICS) yaklaşımı birçok ülkede orman yangınları dışındaki olaylar için de uygulanmıştır. Küçük, orta, büyük ve ulusal ölçekteki tüm orman yangınlarında kullanılabilir. Türkiye'de ICS öğeleri halihazırda bulunmaktadır. Mevcut ICS öğeleri, dünyanın en iyi uygulamalarına dayanan kapsamlı bir sisteme kolayca dönüştürülebilir.
- Türkiye'de olduğu gibi birçok ülkede orman yangınlarında gönüllüler kullanılmaktadır. Gönüllüler, ileri düzey mobilizasyon ve operasyonlara entegrasyon yoluyla yüksek büyüme ve gelişme

potansiyeline sahip önemli bir kaynağı temsil eder. Yangın eğitimi de dahil olmak üzere, ihtiyaç duyulan becerilerde yeterlilik için gerekli tüm yönlerde eğitim ve belge almaları önemlidir.

- Potansiyel zararı azaltmak üzere başarılı bir yangın yönetimi konusunda farkındalık yaratma ve risk iletişimi önemlidir. Bu amaçla bir iletişim kampanyası geliştirirken açık ve basit olmasına, çocukları, kadınları, çiftçileri ve diğer grupları kapsamına, mevcut tüm mecralardan yararlanmasına ve eğitimcilerin eğitimi için iyi bir program içermesine dikkat edilmelidir.

4. Müdahale

- Devam eden orman yangınlarıyla ilgili iletişimin etkili olması ve dahil olan ya da potansiyel olarak etkilenen herkese (orman köylüleri, devlet kurumları ve halk) hitap etmesi gerekir. Sağlanacak bilgiler, açık, basit ve anlaşılması kolay uyarıları, tavsiyeleri ve yönergeleri içermelidir.

5. İyileşme

- Rehabilitasyon, restorasyon, yangın yönetimi ile ilgili diğer birçok terim gibi, bunlar Türkiye bağlamındaki terminoloji ve uluslararası standartlara uygun olarak doğru şekilde tanımlanması gereken terimlerdir.

EK-4. ORKÖY KREDİLERİNİN KAPSAMINI BELİRLEMEK İÇİN ORMAN KÖYLÜLERİ İLE YAPILAN TOPLANTILAR

8-10 Mart 2023 tarihlerinde Kahramanmaraş ilindeki üç orman köyünde ve Osmaniye ilindeki bir orman köyünde orman köylüleri ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerden fotoğraflar.

EK-5. YÜZYÜZE GÖRÜŞMELERİN TOPLANTI NOTLARI

Çevresel ve sosyal belgelerin taslaklarının hazırlanmasından sonra 15 Nisan 2023 tarihinde Orman Mühendisleri Odasına ve Öz Orman-İş sendikasına projenin kapsamı ve bileşenleri, belgelerde tanımlanmış olan çevresel ve sosyal etki ve riskler, bu etki ve riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için alınacak önlemler, proje uygulamasında görev alacak tarafların rollerini ve sorumlulukları ve izleme ile ilgili yapılacak işlemler anlatılmış, bu konuda düşünce ve önerileri alınmıştır.

Orman Mühendisleri Odası

Yangın yönetimi ile ilgili en büyük harcama yangın öncesinde halkın bilinçlendirme faaliyetlerine yapılmalıdır. Yangın başladıktan sonra ise mevcut yolların geniş ve bakımlı olması önemlidir.

Halkın bilinçlendirme faaliyetleri geniş bir alanı kapsamalıdır. Ahırın yerinin, bahçeye koyduğu odunun yerinin önemli olduğu anlatılmalıdır. Örneğin rüzgârın çok kuvvetli olduğu bir zamanda kaynak makinesi ile iş yapılırsa, kaynak makinesinden sıçrayan alevlerin veya orman kenarındaki tarlalarda anız yakmanın orman yangınına sebep olabileceğini net olarak bilmelidir.

Yangın sırasındaki sorumluluk paylaşımı önceden yapılmalıdır. OGM ekipleri yangına gittiği zaman, yangına müdahale etmek ile evlerin ve insanların güvenliğini sağlamak arasında kalıyor. Bu konuda AFAD ve belediyeler ile halkında içinde olduğu tatbikatlar yapılmalıdır. Yangın sırasında insanlar evlerini terk etmek istememektedir. Orman köylerine su tankerleri veriliyor ama orman kenarındaki yazlık sitelere veya turistik tesislere su tankerleri verilmiyor. Dolayısıyla yangın sırasında OGM ekipleri o bölgelere gittiklerinde, OGM'nin araçlarının orman yangınına müdahale için gitmelerine izin vermiyorlar ve o araçları kendi evlerini korumak için kullanmaya çalışıyorlar. Dolayısıyla yangın eğitimleri sadece orman köylerine değil, orman kenarındaki turistik tesisler ve yazlıkları da kapsayacak şekilde verilmeli, bu tür yerlerin yangın acil durum planları olmalıdır.

Yangın sırasında organizasyon çok önemli. Kimin sorumlu olacağı net olarak belirlenmeli ve bakan dahil olmak üzere kimse karışmamalıdır.

Halkın orman yangınlarına karşı bilinçlendirmesinde OGM tek başına sorumlu olmamalı. Karayolları Genel Müdürlüğü de Millî Eğitim Bakanlığı da dahil olmak üzere bütün kamu kurumları bilinçlendirme kampanyasının içinde olmalı. Bu yönde STK'ların kapasitesini de artırmak lazımdır.

Millî Eğitim Bakanlığı orman ve orman yangınlarına yönelik dersleri eğitim müfredatına koymalıdır. İzcilik gibi okul faaliyetlerinde ormana yönelik faaliyetler de yer almalıdır. Yaz kampları yapılmalıdır.

Mevcut gönüllük sistemi gözden geçirilmelidir. Gönüllülere her ne kadar kişisel koruyucu ekipman veriliyor olsa da söndürmeye yönelik ekipmanlar verilmemektedir. Gönüllülere yangın sahasına gitmeden önce "yangın müdahale şaplağı" vb. diğer müdahale ekipmanların dağıtıldığı merkezler olmalıdır.

Orman köylerinde, köylülerle toplantı yapmak için genellikle cuma günleri, ibadet sonrasında köy kahvesi tercih ediliyor. Fakat özellikle bahar aylarında köylülerin tarlada işleri olduğundan dolayı, herkese ulaşmak zor olabiliyor. Bu yüzden toplantıların zamanını iyi ayarlamak gerekmektedir. Yangın sezonu öncesinde, bağ-bahçe işlerinin yoğun olmadığı zamanlar seçilmeli. Ayrıca orman köylerinde kadınlara ulaşmak, onları bir araya getirip toplantı yapmak, hem gün ortasında işlerini bölmek istemediklerinden hem de tarlada daha çok vakit geçirdiklerinden daha da zor. Orman köylüsü kadınlara yönelik verilecek ufak-tefek hediyeler onların bu tür toplantılara katılımını daha cazip hale getirebilir. Ayrıca, bazı köylerde kadınlar kış aylarında Halk Eğitim Merkezlerinin kurslarına katılıyor. O kurslar da köylü kadınlara ulaşmak için bir mekanizma

olarak kullanılabilir. Köylerdeki düğünler ve akşam saatlerinde çocuklar ve kadınları hedefleyen mobil tiyatro gösterileri de kadınlara ulaşmak için bir araç olabilir.

Bununla birlikte tiyatro ve benzeri aktivitelerin düzenli olması, aktivitelerden elde edilecek verimi artırmak için önemlidir. Orman yaz kampları, tiyatro, orman gezileri vb. iletişim ve paylaşım aktiviteleri OGM'de kalıcı bir birim tarafından düzenlenmelidir. Böylelikle bu aktivitelerin sürekliliği olmalıdır.

Kooperatifler de köylerde köylüler için uygun bir iletişim aracı olarak kullanılabilir.

Öz Orman-İş sendikası

Yangın gönüllüleri konusunda sistem daha işlevsel hale getirilmelidir. Kişi internet üzerinden yangın gönüllüsü olmuş, yangın yerine uzak bir noktadan geliyor, kıyafeti uygun değil, İSG eğitimi var mı belli değil, kalacağı yer, yiyeceği yemek belli değil, yangın eğitimi almamış ama yangına müdahaleye gönderiliyor. Gönüllülerin geri hizmette karargahta çalıştırılmaları gerekmektedir. Cepheye gönderilmeleri uygun değildir. Dünyadaki daha iyi uygulamaları bulmak gerekmektedir.

Aslında orman köylüleri, coğrafyayı tanıdıkları, nereye kaçacaklarını bildikleri için gönüllülük açısından daha faydalı olur. Ama orman köylülerini de köyünde tutmak için, ormanın köylülerine gelir getirici faaliyetler desteklenmelidir. Bunda da ölçeği büyütmek gereklidir. 3 keçi 5 koyun ile köylüyü yerinde tutmak mümkün değildir. Ürettikleri ürünleri satabilecekleri stantlar da geliştirilmelidir.

Orman faaliyetleri ile köylünün geçim faaliyetleri arasında denge kurulmalıdır. Köylü hayvanlarını otlatmak istiyor ama OGM'de ağaçlanadırma yapmak istiyor. Köylüye yaşam alanı bırakacak bir denge kurulması gerekmektedir. Yeni dikim sahaları dışında ormanın içine hayvan girişi yasaklanmamalıdır. Üstelik hayvan, yangının hızını artıran dipteki örtüyü yediği için yangına yönelik müdahalede de bulunmuş olmaktadır. Hayvancılığı geliştirmek için Vatandaşın kötüne veteriner göndereceksiniz. Hayvancılığın yanı sıra arıcılık da bu köylerde geliştirilmelidir.

Bahar seraları kurulmalıdır. Takım tezgâhı halı, kilim, dokuma tezgâhları geliştirilmelidir. Vatandaş orada ipini büküp, üretim yapmalıdır.

Sadece güneş enerjisi faaliyetleri ile olmaz. Çünkü bu köylünün karnını doyurmaz. Haneye gelir getirebilmesi lazım.

Orman köylüleri ile iletişimde muhtar oldukça önemlidir. Köye gidildiği zaman önce muhtara her şeyi anlatmanız gerekir.

Türkiye'nin 1/3'ü ormanlarla kaplı. Yangın öncesi önleyici tedbirlerden para kısarsanız, bunun bedelini yangın sonrasında ödersiniz. Bir fidan 50 yıl sonra ekonomik olarak getiri getiriyor.

Hektar başında koruma söndürme ekip sayısı yeteriz. Vardiyalı çalışması gerekiyor. Ekip sayısını artırıp, hinterlandı azaltmak lazım ki daha küçük alanda çalışmak lazım. 6 işçi+1 şöför olması gerekirken, bizde 3+1.

Yangın sezonu öncesinde OGM daimi işçilerine eğitim verip, ekip binalarını kuruyor. Ama bunlar yeterli olmadığı için yangın sezonunda geçici işçi de alıyor. Bu geçici işçilerin yeterli eğitim alıp almadığı tam denetlenmediği gibi bu işçilerin aidiyet duygusu da yok. Yangını görünce geri geri kaçıyorlar ve ekiplerden verim alınmıyor.

İşin sürekli olduğu bir yerde işçi geçici olmaz. 2 ay ormanları kim koruyor sorusu ortaya çıkar. Ormancılıkta 24 saat hazır ekip bulundurmamak zorundasınız.

Okul müfredatların bu konunun mutlaka geçirilmesi gerekiyor. Okullara broşür dağıtılıyor ama müfredata da eklenmesi gerekmektedir.

EK-6. TASLAK ÇSTP, ÇSYÇ, İYP VE PKP İLE İLGİLİ ALINAN GÖRÜŞLER

Çevresel ve Sosyal Taahhüt Planının (ÇSTP), Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesinin (ÇSYÇ), İşgücü Yönetim Prosedürlerinin (İYP) ve Paydaş Katılım Planının (PKP) taslak versiyonları, 20 Nisan 2023 tarihinde Proje'nin web sitesi olan www.idop.com.tr adresinde yayınlanmış, yayın ile ilgili duyuru 24 Nisan 2023 tarihinde OGM'ye ait web sitesinde [https://www.ogm.gov.tr/tr/haberler/i%CC%87kli%CC%87me-di%CC%87rencli%CC%87-ormancilik-projesi%CC%87-\(i%CC%87dop\)-gorusleri%CC%87ni%CC%87zi%CC%87bekli%CC%87yor-1](https://www.ogm.gov.tr/tr/haberler/i%CC%87kli%CC%87me-di%CC%87rencli%CC%87-ormancilik-projesi%CC%87-(i%CC%87dop)-gorusleri%CC%87ni%CC%87zi%CC%87bekli%CC%87yor-1) adresinde, görüş ve önerilerin info@idop.com.tr adresine iletebileceği ibaresi ile yapılmıştır. Ayrıca 30 Nisan 2023 tarihinde aşağıdaki listede yer alan kurumlara resmi yazı ile gönderilmiştir.

- Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Orta Asya Alt Bölge Ofisi UNDP Projeleri Birimi
- Bursa Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi
- Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi
- Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi
- İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi
- İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Orman Fakültesi
- Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Orman Fakültesi
- Karabük Üniversitesi Orman Fakültesi
- Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi
- Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Orman Fakültesi
- Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi
- Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi
- Orman Mühendisleri Odası
- Savunma Sanayi Başkanlığı
- Adalet Bakanlığı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Gençlik ve Spor Bakanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Millî Eğitim Bakanlığı
- Millî Savunma Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Tarım ve Orman Bakanlığı
- Ticaret Bakanlığı
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD)
- Avrupa Toplulukları Komisyonu Türkiye Delegasyonu

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)
- Afet ve Acil Durum Koordinatörlüğü
- Adana Büyükşehir Belediyesi
- Antalya Büyükşehir Belediyesi
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
- Çanakkale Belediyesi
- Hatay Büyükşehir Belediyesi
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
- Mersin Büyükşehir Belediyesi
- Muğla Büyükşehir Belediyesi
- İzmir Büyükşehir Belediyesi
- Osmaniye Belediyesi
- Manisa Büyükşehir Belediyesi
- Kilis Belediyesi
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
- Aydın Büyükşehir Belediyesi

18 Mayıs 2023 tarihi itibarıyla çoğu kurumdan görüşlerinin olmadığına dair geri dönüş olmakla birlikte, gönderilen görüşler aşağıda gönderen kurumların alfabetik sıralaması ile sunulmaktadır. Görüşlerin belgelerde veya Projede nasıl değerlendirileceği/değerlendirildiği kutu içerisinde belirtilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi

GÖRÜŞ VE FAALİYETLER

İklim değişikliği ve orman yangınları ile mücadele konusunda yürütülen/planlanan çalışmalar ile Çevresel ve Sosyal Çerçeve 'ye (ÇSYÇ) yer alan "Tablo 3. İlgili ÇSD araçlarıyla beklenen DB risk kategorileri" kısmında faaliyetler bölümüne aşağıda yer alan öneriler ilave edilebilir.

Önerilen faaliyetlerde işbirliği yapılabilecek ve Paydaş Katılım Planı'nda (PKP) yer alabilecek diğer paydaşlar; Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı/İl Müdürlüğü, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Orman Mühendisleri Odası, Türkiye Ormancılar Derneği, STK'lar, Üniversiteler, Orman Köylüleri, eko okullar, vatandaşlardır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan Antalya Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP) kapsamında yer alan ve İklim Dirençli Ormancılık Projesi (İDOP) ne hizmet edebilecek eylemler aşağıda yer almaktadır.

Eylem No	Eylem Adı
Eylem 1.3	Konutlarda enerji etkin kentsel dönüşüm ve yenilenebilir enerji entegrasyonu
Eylem 1.8.	Yeni yapılarda verimli ve sağlıklı su tesisatları kullanımı
Eylem E1	Kentsel ısı adası bağlamında etkilenebilirlik haritalarının hazırlanması • Kentsel yapılar ve çevresinin doğal soğutucu olan ağaç ve çeşitli bitkilerle kaplanması
Eylem E2	Dere kenarlarının ve taşkın alan sınırlarının ağaçlandırılması • Dere yataklarının çevrelerinin ağaçlandırılarak serin hava koridoru etkisinin artırılması. • İl genelinde ağaçlandırma yapılırken mevcut yaşlı ve büyük ağaçların korunmasının sağlanması. • Antalya'da su ihtiyacı daha az olan ağaç dikiminin ve bitkilendirmenin (kurakçıl peyzaj uygulamaları) yapılmasının sağlanması.
Eylem E5	Ekosistem restorasyonu için uzun dönemli izleme faaliyetlerinin yürütülmesi

	• Biyoçeşitliliğin ve nadir ekosistemlerin korunması için korunan alanları sayıları ve alanlarının artırılması ve acilen ilan edilmesi • Kaçak avcılık denetimlerinin yapılması. • Bilgilendirme ve eğitim çalışmalarının yapılması • Ormanların rehabilitasyonu, eylem planının ve ulusal ağaçlandırma kampanyasının uygulanması. • Doğal ekosistemler için CBS ve uydu görüntüleri kullanarak çevresel altlıkların hazırlanması
Eylem E6	Yeşil alanlara mavi altyapı entegrasyonunun sağlanması • Kurakçıl peyzaj ve susuz çim uygulama alanlarının genişletilmesi. • Kuru dere yataklarının yeşil koridora dönüştürülmesinin sağlanması. • İlçelerde yeşil ringler kurularak farkındalığın artırılması. • İklim değişikliğine uyum amacıyla oluşturulacak yeşil koridorun, kıyı alanlarındaki yeşil alanlar ile kent içindeki yeşil alanları bağlayacak şekilde planlanması. • Antalya’da beklenen yağışlarda azalma riskine önlem olarak, yeşil alanlarda su ihtiyacı daha az olan ağaç dikiminin ve bitkilendirmenin yapılmasının sağlanması.
Eylem E8	Orman yangınları ile mücadele, kurumlar arası iletişim • Ormanlık alanların korunması ve genişletilmesi, kıyı şeritlerinde bitki örtüsünün korunması, bitkilerin hayatta kalması için korunaklı alanların oluşturulması, kentsel yeşil alanların korunması ve çoğaltılması. • Yangın riski yüksek olan alanların belirlenmesi ve bu riskler doğrultusunda tedbir alınması • Müdahale sistemlerinin ve risk haritalarının oluşturulması ile birlikte doğru planlamanın yapılması. • Kamu kurum ve kuruluşların iş birliği ile çalışmaların yürütülmesinin sağlanması.
Eylem HA6	İklimsel afet risklerinin topluma anlatılması • Bulgulara dayalı olarak hedef kitlelere yönelik iletişim stratejisi geliştirilmesi. • Eğitici ve öğretici faaliyetlerin operasyonel hale getirilmesi ve uygulanması. • Sivil toplum kuruluşları ile iş birlikleri geliştirerek faaliyetlerin (kaynak yönetimi açısından) etkinliğinin artırılması. • Halkı bilgilendirme ile ilgili planlar oluşturulması. • Özellikle ilköğretim seviyesinden başlayarak küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda uzmanlar tarafından bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi. • Tarımsal üretimle uğraşan ve turizm sektöründe bulunan herkes için bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi. • Erken uyarı sistemlerinin amacı, işleyişi ve bulgularının nasıl kullanılabileceği konusunda sektör paydaşlarının ve yerel halkın bilgilendirilmesi.
Eylem TA2	İklimsel risklere göre çiftçilerin bilgilendirilmesi (Orman yangınlarından kaynaklı tarım alanlarının korunması). İklim değişikliği etkilerinin tarımsal üretim ve gıda güvenliği üzerinde çok ciddi bir baskısı mevcuttur. Değişen iklim ve sıcaklık koşulları, tarım ürünlerinin üretilme süreleri ve bölgeleri gibi birçok konuda değişikliğe neden olmaktadır. Bu tür değişimlerin ve çözüm önerilerinin üreticilerle paylaşılması elzem bir konudur. Ürün çeşidine ve üretim ihtiyaçlarına göre çiftçilerin iklim değişikliği etkileri bağlamında periyodik olarak bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bunun yanı sıra iklim değişikliğine uyum sağlanacak üretim tiplerinin çiftçilere anlatılması önemlidir. • Çiftçilik yapan halkla ve kooperatiflerle ilişki kurularak en etkili eğitim formatlarının ve daha sürdürülebilir uygulamalara geçiş için gereken desteğin belirlenmesi. • Tarım havzalarında uygun eğitim atölyelerinin düzenlenmesi. • Bulgulara dayalı olarak hedef kitlelere yönelik iletişim stratejisi geliştirilmesi.

Belediyemiz ile Türkiye Ormanlılar Derneği arasında imzalanan protokol kapsamında yapılması planlanan çalışmaların bir kısmı aşağıda yer almaktadır.

1. Antalya İli dahilinde, orman ve açık alan yangını riski yüksek orman içi ve bitişğinde yaşayan köylülere, bu alanlarda çalışanlara, Belediye itfaiye görevlilerine TOD yangın uzmanları tarafından orman ve açık alan yangınları konusunda eğitim, bilgilendirme-bilinçlendirme etkinlikleri yapılması.
2. İl dahilinde yangın sezonu süresince, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Türkiye Ormanlılar Derneği’nce düzenlenecek toplantılara bilim insanları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, ilgili sivil

toplum kuruluşları, belediye personeli, muhtarlar, orman içi ve bitişğinde faaliyet gösterenlerin ve halkın katılımının sağlanması amacıyla “Orman Yangınları” konulu paneller ve müştereken belirlenecek katılımcılarla birlikte arazi çalışması yapılması.

3. TOD tarafından hazırlanan “Orman İçi ve Bitişğinde Yaşayanlar İçin Orman Yangınlarıyla Mücadele Rehberi” kitabı ile hazırlanan afişlerin ortak çalışmaya dönüştürülerek yeniden basılacak hale getirilmesi,
4. Fide/fidan dağıtım ve/veya ekim yerlerinin belirlenmesi
5. Orman yangın uzmanları tarafından orman içi ve bitişğindeki köylerde yaşayanlara orman ekosistemlerinin yaşamsal öneminin kavranması, bilinç oluşturulması ile ilgili eğitim verilmesi,
6. Çevre koruma ve orman yangını ile ilişkili STK'lara yangınlar konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme etkinliklerinde bulunulması

Diğer proje görüşleri:

- Antalya Kent İçi Doğal Ekosistemlerin Tespiti İyileştirilmesi ve Sürdürülebilirliği Projesi
- Antalya Kent Merkezi ve Orman Kesişim Alanlarında Yaşayan Nüfusun Orman Yangınları Farkındalığının Arttırılması Projesi
- Antalya İlinde Yer Alan Orman Alanları ve Yeşil Alanların Karbon Yutak Miktarının/Envanterinin Çıkarılması Projesi

Proje faaliyetlerinin tasarımı esnasında tekrar iletişime geçilerek öneri projeler değerlendirilecektir.

Bartın Üniversitesi:

- Proje kapsamında “Arazi Kullanımına İlişkin Kısıtlar”, “Biyçeşitliliğin Korunması ve Sürdürülebilir Yönetimi” kapsamında belirlenen riskler, bunların elimine edilmesi, dirençli orman yapısının kazandırılması kapsamında izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması gerekliliği önemlidir. İklim değişikliğine uyum çerçevesinde, yanan alanların dirençli ormanlar şeklinde tekrar kurulması, yangına hassas alanların dirençli hale getirilmeleri maksatlı yapılan çalışmaların güncel teknoloji ve yöntemlerle ölçülebilir şekilde izleme ve değerlendirmelerin yapılması zorunludur. Mevcut yersel çalışmalardaki maliyet, işgücü ve zaman dezavantajları düşünüldüğünde uzaktan algılama ve CBS entegre metotları ile birlikte izleme ve değerlendirme metotlarının belirli gözlem aralıklarıyla gerçekleştirilmesi mümkündür (İklim Dayanıklı Orman İzleme/ Değerlendirme Sistemi; IDOIS). Elde edilen sonuçlar ORBIS dashboard kısmına entegre edilerek grafik ve öznitelik veri tabanı oluşturulabilir. Bu bağlamda önerdiğimiz izleme ve değerlendirme yaklaşımı ile birlikte yanan alanlar ve muhtemel yangına hassas alanlar için iklim değişikliği hassasiyeti ve orman ekosistemlerinin devamlılığı kapsamında orman yönetim planlarına bilimsel kanıtlar eklenebilecek ve böylece karar verme süreçleri geliştirilebilecektir.

Öneri, Projenin uygulaması başladıktan sonra, izleme değerlendirme sisteminin kurulması aşamasında değerlendirilecektir.

- Orman yangınlarında ilk müdahale süresi ve eldeki kaynakların belirsiz durumlar altında en verimli şekilde kullanılması yangınların yayılmasını önlemek ve söndürülmesini sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu doğrultuda risk alanlarının ve eldeki diğer kaynak parametrelerinin tespiti yapıldıktan sonra, karar vericilere eldeki kaynakların optimum şekilde dağıtımının planlanması ve uygulanması noktasında kullanılabilecek karar destek sistemlerinin oluşturulması orman yangınlarına müdahale koordinasyonunu sağlamada önemli destekler sunabilir. "İklim Dirençli Ormancılık Projesi " kapsamında sunulan Çevresel ve Sosyal Çerçeve, İşgücü Yönetimi Prosedürleri gibi politikalarda karar destek sistemlerinin geliştirilmesinin vurgulanması veya dahil edilmesi hem

yangınla mücadele maliyetlerinin azaltılması hem de kısa sürede organize olmayı sağlayarak yangınlara en erken sürede müdahale edilmesi açısından önemlidir.

Karar destek sistemi, Alt Bileşen 1.2 kapsamında geliştirilecektir.

- Projenin daha iyi anlaşılabilmesi için metin, dilbilgisi yönünden yeniden değerlendirilmelidir.

Metinler final versiyonda gözden geçirilmiştir.

Düzce Üniversitesi

Paydaş Belirleme ve Analiz (Sf.X) bölümünde proje paydaşları Çevresel ve Sosyal Standart (ÇSS)'a göre 2 gruba ayrıldığı görülmektedir. Diğer İlgili Taraf (DİT'ler) sınıfında yer alan üniversitelerin ve özellikle orman yangınları konusunda bilgi ve tecrübesi bulunan araştırmacıların ve bilim insanlarının böylesi önemli bir projeden etkilenen taraf (PET'ler) olarak belirlenmesi gerekirdi. Nitekim bu projeye bilim insanlarından paydaş grubu olarak daha aktif katılımlarının sağlanarak proje çıktılarına önemli katkılarının olacağı açıktır. Bununla birlikte serbest ormancılık bürolarının da DİT'ler kategorisinde var olduğu bile net anlaşılamayan şirketler paydaş grubunun bir parçası olarak nitelendirmek yerine PET'ler kategorisinde değerlendirilmesi ve üniversiteler gibi birincil paydaş grubu olarak değerlendirilerek görüşlerinin alınması ve bilgilendirilmesi gerekir.

Üniversitelerin Proje'ye vereceği katkılar çok önemli ve aşikâr olduğu için, Proje daha başlamadan hem Projeyi tanıtan hem de Projenin olası çevresel ve sosyal etkilerini içeren bu belgeler üniversiteler ile paylaşılmıştır. Proje aktivitelerinin tasarımları olgunlaştıkça, her bir Proje için ayrı ayrı paydaşlar belirlenecek ve görüşleri alınacaktır. Proje kapsamında, üniversiteniz ile iş birliği yapılması durumunda ise Üniversiteniz "Projeden Etkilenen Taraf" olarak etiketlenecektir. Serbest ormancılık bürolarının "Projeden Etkilenen Taraf" olarak etiketlenme sebebi ise, Proje aktivitelerinin bazılarının bu bürolar tarafından gerçekleştirilecek olmasıdır.

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü

"Türkiye İklim Dayanıklı Ormanlar Projesi Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇDYÇ) dokümanının "Orman Yangınlarına Karşı Kurumların ve Toplumun Güçlendirilmesi ve Ormanların Dayanıklılığı" başlığı, 1.1. IFM Kurumsal Çerçevesinin "Gözden Geçirme & Analiz" ile güçlendirilmesi alt bileşeni altında; kızılçam ormanlarında yangının su kalitesi parametrelerine etkisinin belirlenmesi ile ilgili Ar-Ge çalışmaları ve iklim değişikliği kapsamında izin verilen alanlar ve zararlı etmenler ile ilgili izleme çalışmaları da yapılacağından bahsedilmektedir.

Bahse konu saha araştırmaları ve laboratuvar çalışmaları için su kaynaklarında yapılacak izleme çalışmaları kapsamında izleme noktalarının belirlenmesi ve izlenecek parametrelere ilişkin hususlara yönelik Genel Müdürlüğümüzün görüşünün alınması ve izleme sonuçlarının Genel Müdürlüğümüz ile paylaşılması uygun mütalaa edilmektedir."

Proje faaliyetleri çerçevesinde iletişime geçilecektir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

- Bakanlığımız faaliyetleri çerçevesinde karayolu ve demiryolu altyapı yatırımları sırasında ve ulaşım hatları etrafında ormanlık bölgelerde yangın riskinin azaltılmasına yönelik iklim değişikliğine ve yangına dirençli ağaçlandırma ve peyzaj çalışmalarında iş birliği sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 1’de belirtilen, Alt Bileşen 2.1’in Projeden Etkilenen Tarafları arasında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı eklenmiştir.

EK-7. ŞİKÂyet FORMU

ŞİKAYET FORMU			
Referans No (kurum tarafından doldurulacaktır)			
Kişisel Bilgiler İsim ve adres verilmesi zorunlu olmamakla birlikte, şikayetle ilgili geri bildirim sürecinde bilgi eksikliğinden dolayı bazı sorunların yaşanabileceği unutulmamalıdır. Kişisel bilgiler, şikayetinizle ilgili özel durumların olup olmadığını belirlemek için kullanılacak ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na göre saklanacak ve işlenecektir. Kısmen doldurmayı veya doldurmamayı seçebilirsiniz.			
Tam adı			
İl		İlçe	
Mahalle / Köy		Semt	
Tercih edilen iletişim şekli (Lütfen çözüm süreci ve alınan tedbirler hakkında bilgi almayı tercih ettiğiniz iletişim yolu bilgilerinizi giriniz: posta adresi, e-posta adresi, telefon numarası vs.)			
Şikayet			
Çözüm öneriniz (varsa)			
İmza		Tarih	

EK-8. ŞİKÂyet KAPAMA FORMU

ŞİKAYET KAPAMA FORMU	
Şikayet kapama numarası	
Şikayetin Referans Numarası	
Gerekli acil eylemi tanımlayın	
Gerekli uzun vadeli eylemi tanımlayın	(gerekirse)
Tazminat istendi mi?	[] EVET [] HAYIR
DÜZELTİCİ EYLEM KONTROLÜ VE KARAR	
Düzeltilici Eylem Aşamaları	Bitiş Tarihi ve Sorumlu Kurumlar
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

TAZMİNAT VE NİHAİ AŞAMALAR

Bu kısım, tazminat ücretlerini aldıktan ve/veya şikayeti giderildikten sonra şikayetçi tarafından doldurulacak ve imzalanacaktır.

Tam adı	İmza
Tarih	

Şikayetçinin:

Tam adı	İmza
Tarih	